

**T. C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TARİH ANABİLİM DALI
YAKINÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI**

**TEMETTUAT DEFTERİNE GÖRE SÜLEYMANLI
KAZASI'NIN SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Vahide MİHMAT

2013 -NİĞDE

**T. C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TARİH ANABİLİM DALI
YAKINÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI**

**TEMETTUAT DEFTERİNE GÖRE SÜLEYMANLI
KAZASI'NIN SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Vahide MİHMAT**

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Zeki CAN**

2013-NİĞDE

ONAY SAYFASI

Yrd.Doç.Dr. ZEKİ CAN danışmanlığında **VAHİDE MİHMAT** tarafından hazırlanan **Temettuat Defterine Göre Süleymanlı Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı** adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yakınçağ Tarihi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

27.06.2013
Tarih:

JÜRİ :

Danışman : Yrd.Doç.Dr. ZEKİ CAN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Bayram POLAT

Üye : Yrd. Doç. Dr. Nevzat TOPAL

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Mehmet ÖZEL
Enstitü Müdürü

ÖZET

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat dönemi ile birlikte birçok alanda yenilik çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışmalar kapsamında iktisadi alanda da yenilikler yapılmıştır. İktisadi alanda yapılan yeniliklerin en önemlisi şüphesiz ki vergi sisteminde yapılan değişikliktir. Halkın geliri oranında vergi alınabilmesi için yeni kanunlar oluşturularak düzenlemeler yapılmıştır. Oluşturulan yeni vergi sistemini uygulayabilmek için ülke genelinde halkın emlak, arazi, hayvan ve diğer tüm şahsi gelirlerinin kaydedildiği temettuat defterleri düzenlenmiştir. Ekonomik ve sosyal açıdan önemli bilgiler ihtiva eden temettuat defterleri Osmanlı tarihi açısından değerli kaynaklardır.

XIX. yüzyıl ortalarında Süleymanlı kazasının sosyo-ekonomik durumunu değerlendirdiğimiz bu çalışmaya Başbakanlık Osmanlı Arşivindeki Maliye Nezareti temettuat defterleri içinde bulunan Süleymanlı Kazası Temettuat Defterleri kaynak teşkil etmiştir. Bu defterler kapsamında Süleymanlı kazasına bağlı köylerin ve kazada yaşayan yörüklerin sosyal ve ekonomik durumu, nüfusu, vergi ve temettuat oranları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Kaynak olarak kullanılan temettuat defterlerine göre Süleymanlı, Sivas Eyaleti'ne bağlı Bozok Sancağı'nın bir kazasıdır. Kazanın ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Süleymanlı kazasına bağlı köylerde halkın tamamı Müslüman'dır.

Anahtar Kelimeler: Süleymanlı, Temettuat, Hane, Gelir Kaynakları, Tarım, Vergi, Kıymet

ABSTRACT

In Ottoman empire, with the era of Tanzimat, there were many reforms in different fields. In these reforms, there were some innovations in the economy. The most important reform in the economy, without doubt, is the changes in the taxing system. New laws were made to regulate the taxing system so that people were taxed according to their income. To apply new taxing system, "Temettu" books were used to record property, real estate, animals and the other personal incomes. "Temettu" books which contain important information in economical and social ways are invaluable sources for Ottoman history.

In this study that we carry out the socio-economical status of Süleymanlı township in the mid 1900s, the Temettu books in the Ottoman archive of Prime Ministry are used as sources. Within the scope of these books, we try to present social and economical status, population, tax and "temettu" rates of Yoruk People who lived in Süleymanlı and in the villages tied to Süleymanlı.

According to these Temettu books which were used as sources, Süleymanlı is a township of Bozok district which was tied to Sivas province. The economy of the township is based on agriculture and stockbreeding. All the people in the villages tied to the township of Süleymanlı were Muslim.

Key words: Süleymanlı, temettu, household, income resources, agriculture, tax, value.

ÖNSÖZ

XIX. yüzyıl Osmanlı ekonomisi, nüfus yapısı, vergi sistemi ve sosyal yaşantısı hakkında bilgiler içeren temettuat defterleri özellikle Osmanlı İktisadi ve Sosyal tarihini göz önüne sermeleri açısından oldukça önemli kaynaklardır.

Süleymanlı kazasına ait temettuat defterleri bu çalışmanın ana kaynağını oluşturmaktadır. Bu defterler ışığında Süleymanlı kazası ve köylerinin 1844-1845’li yıllarda ki iktisadi ve sosyal yapısı aydınlatılmaya çalışılmıştır. Çalışmada XIX. yüzyılda Osmanlı’ya bağlı bu küçük kazanın iktisadi yapısı değerlendirilirken Osmanlı’nın genel durumu ile ilgili bilgiler bulmakta mümkündür.

Çalışmanın birinci bölümünde; Süleymanlı kazasının coğrafi yapısı ve tarihçesi hakkında bilgiler verilmiş ayrıca Osmanlı Devleti’nde vergi sistemi ile ilgili genel bilgiler ile birlikte Temettuat Defterleri’nin içeriği ve genel yapısı açıklanmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde; kazaya bağlı 10 köyün nüfusu, gelir kaynakları, vergi ve temettuat oranlarının tahlili yapılmıştır. Temettuat defterleri değerlendirilirken bazı köylerin hem 1840 yılına ait hem de 1845 yılına ait defterleri ayrı ayrı incelenerek iki dönem defterleri arasında ki fark ortaya konulmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde; kazada yerleşmiş olan Haremeyn Aşireti’ne ait temettuat defterleri incelenerek aşiret halkının hangi köylerde yerleştikleri, iktisadi kaynakları, nüfus yapıları, vergi ve temettuat oranları anlatılmıştır. Dördüncü bölümde ise; genel olarak kazanın nüfus yapısı ve iktisadi kaynakları ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmada, sabırla çalışmalarına destek olan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Zeki CAN ‘a, bu çalışmaya beni teşvik eden ve desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Musa ŞAŞMAZ hocama, çalışmam boyunca ilgi ve yardımlarını eksik etmeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Nevzat TOPAL’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Beni her zaman destekleyen ve fedakârlıklarını hiçbir zaman esirgemeyen sevgili aileme de minnetlerimi sunarım.

Vahide MİHMAT

Niğde-2013

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
ÖNSÖZ	III
İÇİNDEKİLER	IV
TABLolar LİSTESİ	VIII
EKLER LİSTESİ	IX
KISALTMALAR	XI
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM.....	4
SÜLEYMANLI KAZASININ COĞRAFİ YAPISI VE TARİHÇESİ	4
1.1. SÜLEYMANLI KAZASININ COĞRAFİ YAPISI	4
1.2. SÜLEYMANLI KAZASININ TARİHÇESİ.....	4
1.3. OSMANLI DEVLETİ'NDE VERGİ DÜZENİ	7
1.3.1. Osmanlı Devleti Vergi Sisteminin Alt Yapısını Oluşturan Tahrirler.....	7
1.3.2. Tanzimat Dönemi'nde Yapılan Mali Düzenlemeler.....	8
1.3.3. Temettuat Defterleri'nin İçerdiği Konular ve Önemi.....	12
1.3.4. Temettuat Defterlerinin Yazım Şekli ve Tarihsel Gelişimi	14
1.3.5. Süleymanlı Kazası Temettuat Defterleri	17
II. BÖLÜM.....	21
1. BAŞKÖY.....	21
1.1. Başköy'de Nüfus	21
1.2. Başköy'de Tarım	21
1.3. Başköy'de Hayvancılık	22
1.4. Başköy'ün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları	24
2. FAKILI KÖYÜ.....	25
2.1. Fakılı Köyünde Nüfus	25
2.2. Fakılı Köyü'nde Tarım	25
2.3. Fakılı Köyü'nde Hayvancılık	26
2.4. Fakılı Köyünün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları	27
3. BEKTAŞLI KÖYÜ.....	28
3.1. Bektaşlı Köyü'nde Nüfus	28
3.2. Bektaşlı Köyü'nde Tarım	29

3.3. Bektaşlı Köyü'nde Hayvancılık	31
3.4. Bektaşlı Köyü'nün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları	33
4. SAĞLEP KÖYÜ	34
4.1. 1256 Yılı Kayıtlarına Göre Sağlep Köyü	34
4.1.1. Sağlep Köyünde Nüfus	34
4.1.2. Sağlep Köyünde Tarım	35
4.1.3. Sağlep Köyünde Hayvancılık	36
4.1.4. Sağlep Köyünün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları	37
4.2. 1261 Yılı Kayıtlarına Göre Sağlep Köyü	39
4.2.1. Sağlep Köyünde Nüfus	39
4.2.2. Sağlep Köyünde Tarım	40
4.2.3. Sağlep Köyünde Hayvancılık	41
4.2.4. Sağlep Köyünün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları	42
5. GÖVDELİCE KÖYÜ	44
5.1. 1256 Yılı Kayıtlarına Göre Gövdelice Köyü	44
5.1.1. Gövdelice Köyü'nde Nüfus	44
5.1.2. Gövdelice Köyü'nde Tarım	44
5.1.3. Gövdelice Köyü'nde Hayvancılık	45
5.1.4. Gövdelice Köyü'nün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları	46
5.2. 1261 Yılı Kayıtlarına Göre Gövdelice Köyü	47
5.2.1. Gövdelice Köyü'nde Nüfus	47
5.2.2. Gövdelice Köyü'nde Tarım	48
5.2.3. Gövdelice Köyü'nde Hayvancılık	49
5.2.4. Gövdelice Köyü'nün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları	50
6. YARAŞ KÖYÜ	51
6.1. Yaraş Köyü'nde Nüfus	51
6.2. Yaraş Köyü'nde Tarım	51
6.3. Yaraş Köyü'nde Hayvancılık	52
6.4. Yaraş Köyü'nün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları	52
7. KUZAYCA KÖYÜ	53
7.1. Kuzayca Köyünde Nüfus	53
7.2. Kuzayca Köyünde Tarım	53
7.3. Kuzayca Köyünde Hayvancılık	55
7.4. Kuzayca Köyü'nün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları	56
8. KANLICA KÖYÜ	57
8.1. Kanlıca Köyü'nde Nüfus	57
8.2. Kanlıca Köyü'nde Tarım	58
8.3. Kanlıca Köyü'nde Hayvancılık	58
8.4. Kanlıca Köyü'nün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları	59
9. SORSAVUŞ KÖYÜ	60
9.1. Sorsavuş Köyü'nde Nüfus	60
9.2. Sorsavuş Köyü'nde Tarım	61
9.3. Sorsavuş Köyü'nde Hayvancılık	62
9.4. Sorsavuş Köyü'nün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları	63
10. SIRÇALITEKKE KÖYÜ	63
10.1 1256 Yılı Kayıtlarına Göre Sirçalitekke Köyü	63
10.1.1. Sirçalitekke Köyü'nde Nüfus	64
10.1.2. Sirçalitekke Köyü'nde Tarım	65

10.1.3. Sırçalıtekke Köyü'nde Hayvancılık	65
10.1.4. Sırçalıtekke Köyü'nün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları	67
10.2. 1261 Yılı Kayıtlarına Göre Sırçalıtekke Köyü	68
10.2.1.Sırçalıtekke Köyü'nde Nüfus.....	68
10.2.2. Sırçalıtekke Köyü'nde Tarım	68
10.2.3. Sırçalıtekke Köyü'nde Hayvancılık	70
10.2.4. Sırçalıtekke Köyü'nün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları	71
III. BÖLÜM.....	73
SÜLEYMANLI KAZASINDA YERLEŞEN HARAMEYN AŞİRETİ TEMETTUAT DEFTERLERİ.....	73
1. KANLICA KÖYÜ'NDEN AKÇAKOYUNLU CEMAAT'İNE TABİ HARAMEYN AŞİRETİ.....	73
1.1. Nüfus	73
1.2. Tarım.....	73
1.3. Hayvancılık.....	74
1.4. Vergi ve Temettuat Oranları	76
2. KARASEKİ KÖYÜ'NDEN KARASEKİ AKÇAKOYUNLU CEMAAT'İNE TABİ HARAMEYN AŞİRETİ.....	77
2.1. Nüfus	77
2.2. Tarım.....	78
2.3. Hayvancılık.....	79
2.4. Vergi ve Temettuat Oranları	80
3. KARASEKİ KÖYÜ'NDE YERLEŞEN HEREKELİ AŞİRETİ HANELERİ	80
3.1. Nüfus	80
3.2. Hayvancılık.....	81
3.3. Vergi ve Temettuat Oranları	81
4. KARASEKİ KÖYÜ'NDE YERLEŞEN ABDALLU CEMAATİ HANELERİ	81
4.1 Nüfus	81
4.2. Tarım.....	82
4.3. Hayvancılık.....	82
4.4. Vergi ve Temettuat Oranları	82
5. ARPAKÖY'DEN HARBENDELÜ CEMAATİ'NE TABİ HARAMEYN AŞİRETİ	83
5.1. Nüfus	83
5.2. Tarım.....	84
5.3. Hayvancılık.....	84
5.4. Vergi ve Temettuat Oranları	85
6. GÜZELLİ KÖYÜ'NDEN HARBENDELÜ CEMAATİ'NE TABİ HARAMEYN AŞİRETİ	86
6.1. Nüfus	86
6.2. Tarım.....	86
6.3. Hayvancılık.....	87
6.4. Vergi ve Temettuat Oranları	88
7. ÇOPUL KÖYÜ'NDEN HARBENDELÜ CEMAATİ'NE TABİ HARAMEYN AŞİRETİ	89
7.1. Nüfus	89
7.2. Tarım.....	89
7.3. Hayvancılık.....	89
7.4. Vergi ve Temettuat Oranları	90
8. BEKTAŞLI KÖYÜ HARAMEYN AŞİRETİ HANELERİ	91
8.1. Nüfus	91
8.2. Hayvancılık.....	91

8.3. Vergi ve Temettuat Oranları	92
8.4. Beraş Köyü ve Başköy'de Yerleşen Aşiret Halkı	92
IV. BÖLÜM	94
SÜLEYMANLI KAZASI'NIN NÜFUS YAPISI VE İKTİSADİ KAYNAKLARI	94
1. OSMANLI DEVLETİ'NDE NÜFUS SAYIMLARI	94
2. SÜLEYMANLI KAZASI'NIN NÜFUS YAPISI	95
3. İKTİSADİ KAYNAKLAR	97
3.1. Tarım	97
3.1.1. Süleymanlı Kazası'nda Tarım Alanları	99
3.2. Hayvancılık	101
3.3. Meslekler	102
3.4. Vergilendirme ve Vergi Çeşitleri	105
3.5. Öşür Vergisi	107
3.6. Adet-i Ağnam Vergisi	107
3.7. Temettuat Oranları	108
SONUÇ	110
KAYNAKÇA	112
EKLER	115
ÖZGEÇMİŞ	129

TABLÖLÄR LİSTESİ

Tablo 1: Temettuat Defterlerine Göre Köylerin Nüfusu

Tablo 2: Temettuat Defterlerine Göre Köylerde Yerleşen Aşiret ve Cemaatlere Tabi Haneler

Tablo 3: Toprak Miktarı ve Dağılımı

Tablo 4: Kazada Yetiştirilen Ürünler ve Yıllık Üretim Miktarları

Tablo 5: Kazada Beslenen Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvanların Miktarları

Tablo 6: 1261 Yılı Kayıtlarına Göre Mesleklerin Dağılımı

Tablo 7: Vergi-yi Mahsusa'nın Dağılımı

Tablo 8: Temettuat Oranları

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Başköy

Ek 2: Fakılı

Ek 3: Bektaşlı

Ek 4: Sağlep

Ek 5: Gövdelice

Ek 6: Yaraş

Ek 7: Kuzayca

Ek 8: Kanlıca

Ek 9: Sorsavuş

Ek 10: Sırçalıtekke

Ek 11: Kanlıca Köyü'nden Akçakoyunlu Aşireti'ne Tabi Haremeyn Aşireti

Ek 12: Karaseki Köyü'nden Karaseki Akçakoyunlu Cemaati'ne Tabi Haremeyn Aşireti

Ek 13: Karaseki Köyü'nde Yerleşen Herekeli Aşireti Haneleri

Ek 14: Karaseki Köyü'nde Yerleşen Abdallu Aşireti Haneleri

Ek 15: Arpaköy'den Harbendelü Cemaati'ne Tabi Haremeyn Aşireti

Ek 16: Güzelli Köyü'nden Harbendelü Cemaati'ne Tabi Haremeyn Aşireti

Ek 17: Çopul Köyü'nden Harbendelü Cemaati'ne Tabi Haremeyn Aşireti

Ek 18: Bektaşlı Köyü Haremeyn Aşireti Haneleri

Ek 19: Beraş Köyü ve Başköy’de yerleşen Aşiret Halkı

Ek 20: Belge  rnekleri

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
a.g.t.	Adı geçen tez
a.g.s	Adı geçen sözlük
bkz.	Bakınız
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	Cilt
Dnm.	Dönüm
Grş. / G.	Guruş
H.S	Hasılat-1 Senevi
H.	Hicri
M.	Miladi
Haz.	Hazırlayan
İ.A	İslam Ansiklopedisi
İ.Ü	İstanbul Üniversitesi
N.Ü	Niğde Üniversitesi
MLD. VRD. TMT.	Maliye Varidat Muhasebesi Temettuat Defterleri
OTAM	Osmanlı Tarih Araştırmaları Merkezi
TTK	Türk Tarih Kurumu

s.	Sayfa
S.	Sayı
vb.	Ve Benzeri
vs.	Ve saire
vd.	Ve Diğerleri
Yay.	Yayınlayan
MS.	Milattan Sonra
TMT.	Temettuat
TT.	Tapu Tahrir

GİRİŞ

Osmanlı Devleti 16. yüzyılın başlarından itibaren yapılan fetihler ile sürekli genişlediğinden devletin hukuki, askeri, mali ve sosyal yapısında da sürekli değişimler olmuştur. Fethedilen yerler, Türk toprağı haline getirilirken öncelikle buranın askeri güvenliği sağlanmış, daha sonra iktisadi faydalar elde etmek amacıyla, halk düzenli bir şekilde vergi ödemeye tabi tutulmuştur¹. Bu topraklardan alınan vergilerde Osmanlı Devleti'ne bir gelir kaynağı oluşturmuştur.

18. yüzyılın ikinci yarısından sonra siyasi, sosyal ve ekonomik sıkıntılar artmıştır. Özellikle Tanzimat'tan önceki son 50 yıllık dönemde sıkıntılar had safhaya ulaşmıştır². Osmanlı Devleti'nin gelir kaynakları daralmaya başlamış ve devlet mali olarak ciddi bir sarsıntıya uğramıştır. Bunun en büyük nedenlerinden biri, başarısız savaşlar sonucunda kaybedilen topraklar olmuştur. Çünkü kaybedilen topraklarla birlikte devletin vergi gelirleri de azalmıştır. Uzun süren savaşlar, devleti büyük miktarda harcamalar yapmak zorunda bırakırken, savaşılan ülkelerle ticari ve ekonomik ilişkilerde kesilmiştir. Diğer taraftan iç isyanlar da ekonomik hayatı olumsuz yönde etkilemiştir³. Bütün bu olumsuz gelişmeler Osmanlı Devleti'ni köklü değişiklikler yapmaya mecbur bırakmıştır. Bu değişikliği sağlayan ise Tanzimat Fermanının ilanıdır. Devletin bütün kurumlarını geliştirmeyi ve değiştirmeyi amaçlayan Tanzimat Fermanı ile giderek kötüleşen maliye alanında da köklü değişiklikler yapılma kararı alınmıştır.

Tanzimat Fermanı ile gerçekleştirilen önemli yeniliklerden biri, vergi sisteminde yapılan değişikliktir. Buna bağlı olarak vergi çeşitlerinin tarh ve tahsili konusunda bazı yapısal değişiklikler yapma yoluna gidilmiştir. Eski birçok vergi ilga

¹ Ayşe Özdemir Kızıllıkan, "Osmanlı Vergi Düzeninde Temettuat Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme", **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.20, Nisan 2008, s.58

² Ahmet Yurtseven, **XIX. Yüzyılın Ortalarında Kurşunlu Kazasının Sosyo-Ekonomik Durumu**, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, C.4, No:2, 2012, s.22

³ Gülden Songun, **10120 Numaralı Temettuat Defterine Göre Atabey Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Durumu (1844-1845)**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2006, s.10

edilerek yeni vergiler getirilmiştir⁴. Diğer taraftan gelir gider düzeninde değişiklikler yapılarak iltizam usulü kaldırılmış ve muhassıllık uygulamasına geçilmiştir. Ayrıca merkezi bir hazine oluşturularak, hazinelerin merkezde toplanması ve tüm giderlerin hazineden karşılanmasına karar verilmiştir.

Fermanda haksız ve dengesiz vergilerin zararından söz edilerek herkesten ‘‘emlak ve kudretine göre’’ vergi alınacağı belirtilmiştir. Buna bağlı olarak, 23 Ocak 1840 tarihinde Muhasıllar Nezareti’ne bir talimatname gönderilerek, her yerde ahalinin ismi, şöhreti, arazileri, hayvanları, tüccar ve esnafın ise yıllık gelirlerinin kaydedildiği ‘‘temettuat defterleri’’nin⁵ tutulması emredilmiştir⁶.

Temettuat defterlerinde Osmanlı nüfusunda vergi mükellefi kişilerin isimleri, meslekleri, gelirleri, giderleri, mal varlıkları ve buna bağlı olarak ödedikleri vergi miktarları ile ilgili bilgi edinmek mümkündür. Tanzimat ile oluşturulmaya çalışılan yeni yapılanmanın ürünü olan Temettuat Tahrirleri, Tanzimat-ı Hayriye’nin uygulandığı bölgelerde yapılmıştır. Defterler 19. yüzyıl Osmanlı taşrasının sosyo-ekonomik durumunun incelenmesi açısından araştırmacılar için önemli kaynaklardır. Temettuat sayımları vergi mükellefi olan hane reislerinin tespiti için yapılmış olup bu defterlere genellikle hane reislerinin ismi yazılmıştır. Ayrıca hane reisi olmayıp da o evde yaşayan ve kazanç sağlayan aile bireylerinin gelirleri de yazılmıştır. Temettuat defterlerinden genel olarak; bölge halkının etnik yapısı, fertlerin menkul ve gayri menkul kaynakları, ferdin yıllık kazancı, işletmelerin büyüklüğü, toplam vergi yükü, iş gücü ve şahısların mesleği, yetiştirilen zirai ürünler ve hayvanlar, ticari ve sınai müesseseler hakkında bilgi vermektedir⁷.

Maliye Varidat Kalemî Defterlerinden olan ve ‘‘Emlak ve Arazi ve Hayvanat ve Temettuat Defterleri’’ olarak adlandırılan bu defterler, kataloglanarak araştırmaya sunulmuş olup 9 katalog halinde, 17747 adettir. Maliyeden Müdevver ve Kepeci

⁴ Hilmi Bayraktar, **XIX. Yüzyılda Halep Eyaleti’nin İktisadi Vaziyeti**, Fırat Üniversitesi Orta-Doğu Araştırmaları Merkezi Yayınları No:8, Tarih Şubesi Yayınları:7, Elazığ 2004, s.245

⁵ **Temettu** kar etme anlamına gelen Arapça bir kelimedir. **Temettuat** ise karlar, kazançlar demektir. Ayrıca temettu tüccar ve esnafın senelik kazançları üzerinden alınan bir vergi türüdür.

⁶ Ayşe Özdemir Kızılkın, **a.g.m**, s.60

⁷ İsmail Arslan, **XIX. Yüzyıl Osmanlı Tarihinde Temettuat Defterleri’nin Yeri: İğdiç (Selimağa Köyü) Temettuat Defteri Örneği**, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi V/8, Balıkesir 2002, s.61, 62

Tasnifleri arasında yer almaktadır. Defterlerin büyük çoğunluğu 1261 (1845) yılı sayımlarına aittir. 1256 (1840) yılında yapılan tahrirlere ait defterler ise çok az sayıdadır⁸.

Bu çalışma, Sivas Eyaletine bağlı Bozok Kaymakamlığına dâhil Süleymanlı Kazası'na bağlı köylere ait temettuat defterlerini içermektedir. Defterler ışığında Süleymanlı Kazası ve köylerinin, 1840 ve 1845 yıllarında ki ekonomik ve sosyal yapısı aydınlatılmaya çalışılmıştır.

⁸ Mübahat S. Kütükoğlu, **Osmanlı Sosyal ve İktisadi Tarihi Kaynaklarından Temettu Defterleri, Belleten**, C.L IX, TTK, Ankara, 1995, s.395-396

I. BÖLÜM

SÜLEYMANLI KAZASININ COĞRAFI YAPISI VE TARİHÇESİ

1.1. Süleymanlı Kazasının Coğrafi Yapısı

Süleymanlı bugün İç Anadolu Bölgesi'nde, Yozgat'ın Yerköy ilçesine bağlı bir köydür. Yerköy ilçesi Yozgat İl merkezine 40 km uzaklıktadır. İlçenin bir merkez ilçe belediyesi, bir bucağı ve 59 köyü vardır. Yüzölçümü 1242 kilometre karedir. İlçe, Kızılırmak'ın bir kolu olan Deliceırmak vadisinde kuzeye doğru genişleyen düz bir saha üzerinde kurulmuştur. İlçenin iklimi tipik İç Anadolu iklimidir. Ankara-Kayseri demiryolu hattı ilçenin içinden geçmekte olup bir tren istasyonu bulunmaktadır.

Tarihi çok yeni olan Yerköy 1925 yılına kadar köy durumundayken bölgeden Ankara-Kayseri demiryolu hattının geçmesi ile önem kazanmış ve 1935 yılında bucak, 25 Haziran 1945 tarihinde ise ilçe haline gelmiştir⁹.

Süleymanlı, yukarıda belirtildiği gibi Yerköy ilçesine bağlı 59 köyden biridir. Yozgat İli'ne 80 km, Yerköy'e ise 40 km uzaklıktadır. Doğusunda Belkavak ve Yakuplu, Güneyinde Göçerli, Batısında Çakırhacılı, Kuzeyinde Sedir ve Zincir, Kuzeydoğusunda ise Susuz ve Çamdibi köyleri ile komşudur.

1.2. Süleymanlı Kazasının Tarihçesi

Süleymanlı Kazasının bulunduğu bölge ve bağlı bulunduğu Yozgat İli tarih boyunca çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Yozgat il toprakları Anadolu'da ilk siyasi birliği kuran ve Anadolu'da tarih devrinin başlangıcını sağlayan Hititler'in sınırları içerisinde en kalabalık yerleşim merkezlerindendi. Hititlerin hakimiyetinden sonra bölge M.Ö 1200'lerde Friglerin hakimiyetine girmiştir¹⁰. Sonrasında Kimmerler, Persler, İskender, Roma ve Bizans İmparatorluklarının hakimiyetinde kalmıştır. 1071 Malazgirt Zaferinden sonra Anadolu Selçuklu Devleti'ne tabi Kayseri Beyliği'nin, 1127'den sonrada Danişmendliler Beyliğinin, 1175'ten sonra da tamamen Anadolu Selçuklu Devleti'nin eline geçmiştir¹¹.

⁹ Yozgat İl Yıllığı, Yozgat Valiliği, 1991, s.128

¹⁰ Yozgat İl Yıllığı, Yozgat Valiliği, 1998, s.53

¹¹ Yozgat İl Yıllığı, Yozgat Valiliği, 1991, s.33-34

1243 Kösedağ Savaşı'ndan sonra Anadolu Selçuklu Devleti İlhanlı egemenliğine girmiştir. 1318'de ise kesin olarak ortadan kalkmıştır. Beylikler döneminde Yozgat ve yöresi Eretna Bey'in egemenliği altına girmiştir. Bir süre İlhanlılar'a bağlı kalan Eretna Bey 1340'ta ortamı uygun bulup bağımsızlığını ilan etmiştir. Onun ölümünden sonra Eretna Beyliği'nin başına geçen hükümdarlar başarılı olamamıştır. Belli yörelerde güç kazanan beyler bağımsız hareket etmeye başlamışlardır. Atabeg olan Kadı Burhaneddin'de 1381'de bağımsızlığını ilan etmiştir. Böylece Yozgat ve yöreside Kadı Burhaneddin'in eline geçmiştir. Kadı Burhaneddin'in 18 yıl süren saltanatı sürekli savaş içinde geçmiştir. Osmanlılar'la başlangıçta iyi geçinse de onların güçlenerek egemenlik alanlarını genişletmeleri üzerine siyasetini değiştirmiştir. Diğer beyliklerle güç birliğine giderek yöre egemenliğini elinde tutmaya kararlı olduğunu göstermiştir. Ancak 1398'de bir ayaklanma sırasında öldürülmüştür. Bunun ardından Yozgat ve yöresi Osmanlı yönetimi altına girmiştir¹².

XVII. yüzyılın sonlarında Osmanlı Devleti tarafından Bozok'a Mamalu Türkmen Oymakları yerleştirilmiş ve bu oymaklardan Çapanoğulları bölgede büyük güç kazanmışlardır. 1728'de Çapanoğullarından Ahmet Ağa, Yeniil Has Mütesellimliğine getirilmiş, bu görevde başarı gösterince 1732'de Mamalu Türkmenlerinin Mütesellimliğine, 1741'de ise Bozok Mütesellimliğine getirilmiştir. Çapanoğlu Ahmet Ağa etkinliğini komşu sancaklarda da duyurmuştur. Ayrıca merkezi yönetimle de uyum içinde olmuştur. 1755'te İstanbul'da ortaya çıkan et sıkıntısını gidermek için gönderdiği koyunlar karşılığında Bozok Sancağı malikane olarak Çapanoğlu Ahmet Ağa'ya verilmiştir. Bu tarihten sonra Çapanoğulları hakkında sık sık şikayet mektupları gelmeye başlamıştır. 1761'de Sivas Valiliğininde alan Ahmet Ağa, Maraş Valiliğine de göz dikince hakkında idam fermanı yayınlanmıştır. Ahmet Ağa'nın 1765'te idamından sonra Çapanoğulları Yozgat ve çevresindeki etkinliklerini yitirmişlerdir. 1772'den sonra ise Yozgat ve yöresinde yeniden söz sahibi olarak çevrede ki diğer ayanlarla mücadeleye girişmişlerdir. II. Mahmut dönemine gelindiğinde ayanların gücü kırılarak, Çapanoğulları'nın da etkisi

¹² Yurt Ansiklopedisi, Yozgat, s.7642

sınırlandırılmıştır. Aile üyeleri İstanbul'a getirilerek kontrol altında tutulmuştur. Tanzimat döneminde aile, siyasi alanda yeniden etkili olma çabasına girmiştir. Çapanoğullarından Mehmet Celalettin Paşa 1842-1846 yılları arasında kısa sürelerle Bozok ve Kayseri kaymakamlıklarına atanmıştır. 1849'dan sonra yönetim kademelerinden tamamen uzaklaştırılan Çapanoğulları büyük servetleri ile özellikle ekonomik alanda ki etkinliklerini 20. Yüzyıl başlarına kadar sürdürmüşlerdir¹³.

Osmanlı Devleti'nin klasik döneminde Yozgat ve çevresi, Eyalet-i Sivas içinde yer almıştır. 1831 Osmanlı nüfus sayımı kayıtlarında da, Bozok (Yozgat) Livası'nın Eyalet-i Sivas'a bağlı olduğu belirtilmiştir. Bu dönemde, Eyalet-i Sivas, Merkez Liva, Bozok, Amasya, Çorum, Canik, Divriği, ve Arapgir livalarından oluşmaktaydı. 1867 Vilayet Nizamnamesi'ne göre Bozok Eyaleti tekrar liva düzeyine indirilmiştir. Bu tarihte Bozok (Yozgat) Sancağı, Bozok Merkez Kaza, Çorum, Budaközü ve Maden kazalarından oluşmaktaydı. 1916'ya gelindiğinde ise Yozgat Sancağının kaza sayısı Merkez Kaza, Akdağmadeni ve Boğazlıyan olmak üzere toplam 3'e düşmüştür. Yozgat Sancağı bu yönetsel konumunu 1918'de de korumuştur¹⁴.

Yozgat'ın bir yerleşim yeri olarak XV. Yüzyılın başında kurulduğu, önceleri ise burada bir köyün olduğu rivayet edilse de bununla ilgili herhangi bir belge bulunmamaktadır. Bu tarihten Cumhuriyet dönemine kadar Bozok adıyla tanınan Yozgat, XIX. Yüzyılın başına kadar Sivas Eyaletine bağlı bir sancaktır. Oğuzların Bozok koluna mensup Türkmenler, XV. Yüzyıldan itibaren bu bölgeye yerleşerek kendi adlarını buraya vermişlerdir. XX. Yüzyılın ilk çeyreğine kadar Bozok adı yanında zaman zaman Yozgat olarak da söylenmiştir. 4 kasım 1922 tarihinde ise TBMM Birinci Dönem Milletvekillerinden Süleyman Sırrı (İçöz) nın teklifiyle Bozok ismi kaldırılarak, 1923 senesinden itibaren ilin adı Yozgat olmuştur¹⁵.

Süleymanlı Kazasının tarihçesi ile ilgili çalışma konusu olan temmettuat defterleri dışında elde bulunan diğer bilgiler kısıtlıdır. Kazaya ait temmettuat defterlerinde belirtilen "Sivas Eyaleti'nin havi olduğu kazalardan Bozok kaimmakamlığı dahilinde kain Süleymanlı kazasına tabi..." sözünden anlaşıldığı

¹³ **Yozgat İl Yıllığı**, Yozgat Valiliği, 1998, s.58-59-60

¹⁴ **Yurt Ansiklopedisi**, Yozgat, s.7643

¹⁵ **Yozgat İl Yıllığı**, Yozgat Valiliği, 1991, s.34

üzere Süleymanlı kazası Osmanlı Döneminde Bozok Kaymakamlığına bağlıdır. Ayrıca 1831 Osmanlı Nüfus Sayımı kayıtlarında Süleymanlı Kazası, Bozok (Yozgat) Livası'na bağlı bir kaza olarak yer almıştır. Bu tarihteki kayıtlara göre Süleymanlı kazasının nüfusu 1389 olup bu nüfusun tamamı Müslümandır¹⁶.

1.3. Osmanlı Devleti'nde Vergi Düzeni

1.3.1. Osmanlı Devleti Vergi Sisteminin Alt Yapısını Oluşturan Tahrirler

Osmanlı Devleti'nin çeşitli gelir kaynaklarından en önemlisi halktan toplanan vergilerdi. Bu nedenle sınırları gittikçe genişleyen devlet fethettiği yerlerde halkı düzenli bir şekilde vergiye tabi tutmuştur. Fakat ülkenin her bölgesinde tek bir vergi sistemi uygulanmamıştır. Fethedilen yerlerin coğrafi yapısı, örfi ve kültürel özellikleri ile sosyal ve ekonomik yapısı dikkate alınmıştır. Bu sebeple her vilayet ve sancak için vergi sisteminin esaslarını içeren kanunnameler hazırlanmıştır¹⁷.

Tarih sahnesine çıkışından itibaren birçok vergi kalemi tarh etmek zorunda kalan devlet, adil ve düzenli bir vergi sistemi oluşturmak için çaba göstermiştir. Çünkü adil bir vergi uygulaması tarih boyunca tüm devletler için önemli bir mesele olmuştur. Osmanlı Devleti ilk kuruluş yıllarından itibaren, kendinden önceki Türk Devletleri gibi, vergi kaynaklarını tespit etmek amacıyla "tahrir" sayım usulünü benimsemiştir. Fethedilen her bölgede tahrirler yapılmış, zaman içinde ki değişimlere göre de tahrirler yenilenmiştir. Tahrir esnasında vergi kaynaklarının gözden kaçmaması için özen gösterilmiştir¹⁸.

Osmanlı Devleti'nde şartlar gereği vergilerin merkezi bir hazinede toplanıp tekrar askeri, idari ve diğer devlet harcamalarına dağıtılması zordu. Bu sebeple vergilerin toplandığı yerde harcanması esasına dayalı "tımâr sistemi" belirlenmiştir. Devlet tımâr sisteminin uygulandığı yerlerde, vergi geliri sağlayacak bütün kaynakların sayımını yaparak tahrir defterlerine kaydederdi. Bu defterlere sadece tarım toprakları değil, kentlerde ki imalathaneler, pazar yerleri, limanlar, değirmenler ve gümrük kapıları da kaydedilirdi. Sonrasında bu kaynaklar sağlayacakları yıllık

¹⁶ **Yurt Ansiklopedisi**, Yozgat, s.7643

¹⁷ Serap Sert, **Temettuat Defterlerine Göre Edirne Şehri**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde 2011, s.13

¹⁸ Gülden Songun, a.g.t, s.7

gelir miktarına göre dirlik adı verilen birimlere ayrılırdı. En fazla gelir getiren dirliklere has, orta gelirlere zeamet, küçük dirliklere ise tımar denirdi¹⁹.

Tahrir çalışmaları devletin kuruluşundan itibaren uygulamaya konulmuştur. Tahrir tımar sisteminin bir gereği olarak bölgedeki gelir kaynaklarının tespiti amacıyla yapılırdı. Osmanlı İmparatorluğu'nun idari, askeri, ekonomik ve sosyal yönünü ortaya koyan tahrir defterlerinden, devletin her bölgesinde ki vergi mükellefleri, vergiden muaf olanlar ve muafiyet sebepleri, meslek grupları, tarım arazileri, yetiştirilen ürünler, gelir kaynakları, haneler ve her hane reisinin vermeye yükümlü olduğu vergi miktarı gibi birçok konuda bilgi edinmek mümkündür. XVI. yy.da belli aralıklarla yapılan tahrirler XVII. yy.dan itibaren yalnızca yeni fethedilen yerlerde yapılmıştır. XVI. yy tahrir defterleri aynı zamanda birer avarız defteri olarakta kullanılmıştır. Avarız olağanüstü durumlarda alınan vergi anlamına gelmektedir. XVI. yy başlarında hakiki hane ile avarız hanesi arasında herhangi bir fark yoktur. Ancak zamanla eşitlik bozulmuş hakiki hane ile buna karşılık gelen avarız hane sayısı yer ve zamana göre farklılık göstermiştir. Aynı yere ait avarız haneleri zaman içerisinde azalma ya da çoğalma gösterebilmektedir. Bunun nedeninin herhangi bir sebeple o bölgedeki nüfus miktarındaki değişikliktenmi yoksa bir harp ya da kıtlıktanmi kaynaklandığını tespit etmek, eğer başka bir kayıt yoksa mümkün değildir²⁰.

1.3.2. Tanzimat Dönemi'nde Yapılan Mali Düzenlemeler

Osmanlı Devleti'nde, Tanzimat Fermanı'ndaki ilkeler doğrultusunda mali alanda birçok düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemeler kapsamında öncelikle verginin uygulanması ve toplanması konusunda değişiklikler yapılması amaçlanmıştır. Vergi toplanmasının kolaylaştırılmasını amaç edinen Tanzimat bürokrasisi ilk bu alanda çalışmalara başlamıştır²¹.

Vergi konusunda esaslar getiren ferman ile birlikte, Tanzimat öncesi tamamen keyfi ölçülere göre uygulanan ve devletin ekonomisinin çökmesine neden olan

¹⁹ M. Nihal Savrım, **Boğazlıyan Temettü Defterleri ve Değerlendirilmesi**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde 2007, s.13

²⁰ Mübahat S. Kütükoğlu, **"Menteşe Sancağı 1830 (Nüfus ve Toplum Yapısı)"**, TTK, 2010, Ankara, s.2

²¹ Yrd. Doç. Dr. Ahmet Uzun, **Tanzimat Döneminde Vergiye İlişkin Temel Sorunlar 1840-60**, İ.Ü İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, 39. Seri, 2001, s.91

iltizam usulünün değiştirilmesi öngörölmüştür. İltizam usulü, aşar, ağnam, gümrük ve ihtisap resmi gibi devlet gelirlerinin, bedelleri devlete taksitler şeklinde ödenmek üzere ve kefil gösterilerek mültezim adı verilen şahıslar tarafından toplanmasıdır²². Gösterilen kefillerin hazinece kabul edilen sarraflardan olması gerekiyordu. Hazine taksitlerin vadesi geldiği zaman mültezimleri değil bu sarrafları muhatap kabul ediyordu. Bu nedenle bu sarraflarda özel nitelikler aranüyordu. Devlet tarafından bunlardan bir kısmına kuyruklu denilen imtiyaz senetleri verilerek sadece kuyruklu senet sahiplerinin kefilliği kabul ediliyordu. Böylelikle kuyruklu sarraflar denilen hazine sarrafları oluşturulmuş oldu. İltizam usulü önceleri birkaç kaleme özgü iken daha sonraları yaygınlaşmış, bazı şeri ve örfi vergilerde bu yolla toplanmıştır.

Mültezimler oldukça fazla kar peşinde olduklarından zamanla pek çok yolsuzluğa karışmışlardır. Silahlandırdıkları adamları aracılığıyla giderek devlet içinde devlet olmuşlar ve köylüden normalinden fazla para başlamıştır. Ancak bu fazla paraya rağmen hazineye giren para oldukça azalmıştır²³. Zaman içerisinde ise mültezimler aracılığıyla toplanan vergi miktarı istenilen miktarda artırılmamış ve mültezimlerin köylüye karşı yaptıkları şiddet ve baskı vergilere karşı mukavemeti artırmıştır. Ayrıca mültezimler hâsılatın büyük miktarına vergi toplama masrafı olarak el koymaya başlamışlardır²⁴. Tüm bunların neticesinde giderek yozlaşan iltizam usulü, Tanzimat döneminde kaldırılmıştır.

İltizamın kaldırılması ile birlikte Meclis-i Vala'nın aldığı bir karar ile mültezimlerin görevleri muhassıllara devredilmiştir. "Muhassıl-ı emval" ismiyle hükümet tarafından, sancaklara atanan görevlilerin yanına mal, nüfus ve emlak kâtipleri verilmiştir. Ayrıca sancak merkezlerinde vergilerin tespit edilip dağıtılması gibi işlerin görüşölüp kararlaştırılması maksadıyla "muhassıllık meclisleri" oluşturulmuştur²⁵. Muhassılların başlıca görevleri, tayin oldukları yerde öncelikle o bölgenin vergi olanaklarını araştırarak vergi miktarlarını yeniden belirleyeceklerdi. Ayrıca aynı olarak tahsil edilen vergi yükümlölüklerini nakde dönüştüreceklerdi.

²² Serap Sert, a.g.t, s.16

²³ Abdullah Saydam, **Osmanlı Medeniyeti Tarihi**, Derya Kitabevi, Trabzon 1999, s.374, 375

²⁴ Ayşe Özdemir Kızıllan, a.g.m, s.58

²⁵ Musa Çadırcı, **Tanzimat Dönemi'nde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı**, Ankara 1997, s.209

Kişilerin vergi ödeme güçleri tespit edildikten sonra çeşitli isimlerle anılan örfi vergiler yerine tek bir vergi tahsil edilecekti²⁶.

Muhassıllık uygulaması bilgisizlik, ulaşımda ki sorunlar, uzun yıllar hazineye vergi ödememiş kişilerin çıkardıkları huzursuzluklar sebebiyle beklentileri karşılayamamıştır. 1840-41 yıllarına ait gelirlerde büyük oranda bir azalma görülmüştür. Ayrıca Muhassıllar birbirlerinden bağımsız olarak çalıştıklarından vergilerin bir arada merkeze gönderilmesi çok güç olmuştur²⁷. Bu ve buna benzer nedenlerden dolayı 1842 yılında muhassıllık uygulaması kaldırılarak yeniden iltizam usulüne dönülmüştür.

Tanzimat döneminde yapılan değişikliklerden biri de vergi çeşitlerinin değiştirilmesidir. Çok sayıda vergi kaldırılarak yerine şeri vergi olarak öşür, adet-i ağnam ve cizye getirilmiş, örfi vergi olarak da ancemaatin vergi adıyla tek bir vergi sistemi getirilmiştir.

Öşür vergisi, zirai ürünlerden alınan şer'i bir vergidir. Arapçada onda bir anlamına gelmesine rağmen dönemlere ve ürün çeşitlerine göre farklı oranlarda alındığı olmuştur. Osmanlı Devleti'nde mülk araziden değil, kuru mülkiyeti devlete, tasarruf halkı reayaya ait miri araziden alınan öşür vergisini gayri Müslim halkta ödemiştir. Devlette yıllık bütçe gelirlerinin 1/3'üne yakın tutarı öşürle sağlanmıştır. Öşür ürün değeri üzerinden ayni ve nakdi olarak alınmış ve genellikle iltizam usulüyle tahsil edilmiştir²⁸. Ancak değişen şartlara göre öşür tahsil şeklinde değişiklikler olmuştur.

Cizye vergisi, İslam devletlerinin himayesine girmiş gayri Müslimlerden askeri hizmetlerine karşılık alınan bir vergidir. Osmanlı Devleti'nde cizye vergisi alınacak gayri Müslimlerde bazı şartlar aranırdı. Buna göre vücut ve akılca sağlam, buluş çağına gelmiş ve işgücü sahibi olan gayri Müslim erkeklerden cizye alınırdı. Kadınlar, çocuklar, sakat ve ihtiyarlar, rahipler cizyeden muaf tutulmuşlardır.

²⁶ M. Nihal Savrım, a.g.t, s.15

²⁷ Sami Sinav, **1844-1845 (H. 1260-1261) Tarihli Temettuat Defteri'ne Göre**

Uluborlu Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2007, s.21

²⁸ Yrd. Doç. Dr. Onur EROĞLU, **Osmanlı Devleti'nin Son Dönemlerinden Cumhuriyet'in İlk Yıllarına Kamu Maliyesi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt 12, özel s, 2010, s.59

Osmanlı Devleti'nin Batıyla arasındaki ekonomik ve siyasi ilişkiler arttıkça, cizye konusunda Avrupa baskısını daha yoğun hissetmiştir. Ancak devletin gelir kaynaklarına gereksinimi ve alternatif kaynakların oluşmaması cizyenin kaldırılmasını engellemiştir. Tanzimatın ilanıyla bu vergi kaldırılmış gibi görünse de aslında sadece tahsil şekli değiştirilmiştir²⁹.

Adet-i ağnam, Osmanlı Devleti'nde koyun ve keçilerden alınan şeri bir vergidir. Şeri hükümlere göre verginin oranı kırkta bir olmasına rağmen Osmanlı'da %10 olarak alınmıştır. Bütün eyalet ve sancaklarda koyun ve keçinin 1 sene yavrusu, sütü ve yünü göz önüne alınarak getirebileceği hâsılat belirlenmiş ve bu hâsılat üzerinden %10 oranında adet-i ağnam vergisi alınmıştır. 1859 yılında bu vergi türünde değişiklik yapılarak vergi hayvan varlığı yani servet üzerinden değil, gelir üzerinden alınmaya başlanmıştır.

Ancemaatin vergi, Tanzimatla birlikte kaldırılan örfi vergilerin yerine getirilmiş bir vergi türüdür. Bu vergi aynı zamanda vergi-yi mahsusa adıyla da anılmıştır. Ancemaatin vergide yapılan tahrir sonuçlarına göre toplanması gereken vergi önce kazalara paylaştırılıp, sonrada kazalarda kişinin ödeme gücü dikkate alınarak belirlenmiştir. Kişilerin ödeme gücü ise emlak, arazi ve hayvan varlıklarına göre tespit edilmiştir. Ancemaatin vergi uygulamada ortaya çıkan aksaklıklar ve haksızlıklar nedeniyle halkı tamamen memnun edememiştir. Bu nedenle 20 yıl uygulandıktan sonra aşamalı olarak kaldırılarak yerine emlak, arazi ve temettu vergileri getirilmiş, böylece daha ileri bir aşamaya geçilmiştir³⁰.

Tanzimat döneminde maliyenin düzenlenmesi adına atılan en büyük adım Maliye Nezaretinin kurulmasıdır. Nezaretin kurulması ile birlikte ilk olarak gelir gider dengesinin sağlanması için çalışmalar yapılmıştır. Her mali yılbaşında bütçe taslağının görüşülüp, hazine hesaplarının düzenlenmesine karar verilmiştir³¹. 25 Mayıs 1840 yılından itibaren devlete ait bütün gelirler Maliye hazinesi ile

²⁹ Abdullah Saydam, a.g.e, s.363-364

³⁰ Yrd. Doç. Dr. Onur EROĞLU, a.g.m, s.62-64

³¹ Güliden Songun, a.g.t, s.11

birleştirilmiştir. Böylece 1793 yılından beri süre gelen ‘‘çoklu hazine’’ sistemine son verilerek ‘‘tek hazine-tek bütçe’’ ilkesi benimsenmiştir³².

1.3.3. Temettuat Defterleri'nin İçerdiği Konular ve Önemi

Temettuat defterleri, Tanzimat döneminde tüm bölgelerde halkın mal-mülk, arazi, hayvan ve tüm şahsi malvarlıklarının kaydedildiği resmi belgelerdir. Bu defterler 19. yüzyıl ortalarında Osmanlı Devleti'nin iktisadi, sosyal ve ticari hayatı hakkında önemli bilgiler vermektedir³³. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde, Maliyeden Müdevver Defterler ve Kamil Kepeci Tasnifi içinde yer alan bu defterler, 1988 yılında tasnif edilerek 17747 tanesi araştırmaya açılmıştır. Dokuz katalog halinde bulunan defterlerin büyük çoğunluğu 1260-1261 (1844-1845) yılında yapılan tahrirlere çok az bir bölümü de 1256 (1840) yılında yapılan tahrirlere aittir. Defterler o dönemin idari yapısı göz önüne alınarak eyaletlere göre tasnif edilip kataloglanmıştır. Eyaletler kendi içinde alfabetik olarak kazalara ayrılmıştır. Daha sonra numaralandırılarak özet bilgilerle kataloglara işlenmiş ve ML. VRD. TMT. olarak kodlanıp araştırmaya sunulmuştur³⁴.

Osmanlı sosyal ve ekonomik tarihçileri için yeni araştırma alanları ortaya çıkaran temettuat defterleri sahip olduğu zengin içerik ile 19. yüzyıl Osmanlı taşrasının geniş bir profilini sunmaktadır. Hane esasına dayalı yapılan sayımlardan elde edilen bilgiler 4 grupta toplanabilir;

1. Mükellef Bilgileri:
 - a) Hane sahibinin ismi
 - b) Unvanı ve mesleği
2. Menkul ve gayrimenkuller:
 - a) Mükellefin sahip olduğu ekili ya da nadasa bırakılmış olan tarlanın, bağ, bahçe ve çayırın dönüm miktarı. Ayrıca kiraya verilen toprakların dönüm olarak miktarı.

³² Hilmi Bayraktar, a.g.e, s.242-245

³³ Alpay Bizbirlik-Zafer Atar, **XIX. Yüzyıl Osmanlı Tarihinde Temettuat Defterleri'nin Yeri: Saruhan Sancağı Mütevevelli Çiftliği Temettuat Defteri Örneği**, Sabancı Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi, S.1, 2009, s.39

³⁴ M. Nihal Savrım, a.g.t, s.20

- b) Hane sahibinin sahip olduğu hayvanların cinsi ve miktarı
 - c) Değirmen, dükkan, kışlak vb. gayrimenkul servetin sayısı ve birim büyüklüğü
3. Gelirler:
- a) Mükellefin sahip olduğu, yukarıda belirtilen her bir menkul ve gayrimenkul servetin bir yıl içinde sağladığı hasılat ya da kira geliri
 - b) Hane reisi ve diğer hane bireylerinin esnaflık, ticaret veya emek faaliyetlerinden elde ettiği gelirler
4. Vergi ödemeleri:
- a) Mükellef hane reisi tarafından ödenen bir yıllık vergi-yi mahsusanın kuruş olarak miktarı
 - b) Gayri Müslim hane reisi ve diğer hane bireylerinin ödemekle yükümlüğü olduğu cizyenin türü ve sayısı
 - c) Aynen ödenen aşar vergisinin ürün olarak miktarı ve para olarak karşılığı
 - d) Nakden ödenen aşar ve rüsumun para olarak değeri³⁵.

Temettuat defterleri söz edilen zaman dilimi için geniş bir coğrafyada dönemin çok detaylı tespiti yapılmasını mümkün kılmaktadır. Sadece ekonomik veriler değil dönemin sosyal hayatı ile ilgili de geniş veriler sunmaktadırlar. Ayrıca defterler nüfusun tespiti içinde anlamlı bilgiler sunmaktadır. Bu defterler sadece Müslüman halk değil aynı zamanda gayri Müslim cemaatler içinde aynı bilgileri içermektedir. Kısacası temettuat defterleri hem coğrafi açıdan hem de içerik açısından 19. yüzyılda yapılan en geniş kapsamlı tahrirler olup geniş bir malzeme yığını sunmaktadır³⁶.

³⁵ Said Öztürk, **Türkiye’de Temettuat Çalışmaları**, Türkiye Araştırmaları Literatür dergisi, C.1, S.1, 2003, s.288

³⁶ Nuri Adıyeko, **Temettuat Sayımları ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri**, OTAM, C.5, Ankara, 2000, s.784, 785

1.3.4. Temettuat Defterlerinin Yazım Şekli ve Tarihsel Gelişimi

25 Ocak 1840 (1256) yılında düzenlenen Ta'limat-ı Seniyye'nin dördüncü bendi tahrir usulü ile ilgilidir. Talimatta yer alan bilgilere göre muhasıllar yanlarında mal katipleri, emlak ve nüfus katipleri ile birlikte göreve başlayacaklardı. Tahrirler yapılırken halkın tümünün isim ve şöhretleri, sahip oldukları mal varlıklarının tamamı, emlak ve arazilerinin ne kadar olduğu ve ne kadarının ekilip ya da nadasa bırakıldığı, bağ ve bostanları, tüm hayvanları, tüccar ve esnafın ise bir sene içerisinde tahmini ne kadar geliri olduğu incelenip tahriri yapılarak yıllık gelirlerle tespit edilecekti. Bu tespite göre de gelirleri üzerinden ödeyecekleri vergi belirlenecekti. Muhasıllar denetiminde 1256 yılında yapılan bu tahrirler ile verginin adil olarak tarh ve tahsili mümkün olmayıp söz konusu defterler istenilen neticeyi vermemiştir. Bu nedenle yeniden bir tahrir yapılmasına karar verilerek bu sayım ise 1261 yılında gerçekleştirilmiştir³⁷.

1256 ve 1261 yılında yapılan sayımlar sonucu tutulan defterler arasında hem içerik hem de düzenleme açısından farklılıklar bulunmaktadır. Çalışma konusu olan Süleymanlı Kazası'na Bağlı Köylere ait defterlerde de bu fark göze çarpmaktadır. Süleymanlı kazasına ait temettuat defterlerine göre bu farklılıklardan bazıları şöyledir; 1256 yılına ait defterlerde hane reisinin ismi örneğin "Orta Boylu Kır Sakallı Solak Oğlu Mehmet Efendi" şeklinde fiziksel özellikleriyle yazılırken, 1261 yılı defterlerinde sadece "Solak Oğlu Mehmet Efendi" şeklinde yazılmıştır. Ayrıca hane reislerinin isimlerinin yazımında 1256 yılı kayıtlarında "Hüseyin Veledi Mehmet" şeklinde veledi tabiri kullanılırken, 1261 yılı kayıtlarında "Arap Oğlu Bekir" şeklinde oğlu tabiri kullanılmıştır. 1256 yılında hane reislerinin meslekleri belirtilmezken, 1261 yılı defterlerinde hane numarasının hemen altında hane reisinin mesleği yazılmıştır. Ayrıca 1256 yılı kayıtlarında şahısların emlak kıymetleri yazılırken 1261 yılı kayıtlarında yazılmamıştır.

Genel olarak temettuat defterlerinin yazım şekline bakıldığında ise, her haneye 1'den başlayarak numaralar verilmiştir. Defterlerin ilk hanelerine genelde muhtarlar ve imamlar yazılmıştır. Hane reisinin ismi, lakabı, bazılarında da tarifi yapıldıktan

³⁷ Said Öztürk, a.g.m, s.289

sonra mesleği yazılmıştır. Bu bölümde her yıl ödediği vergide bulunmaktadır. Alt kısma geçildiğinde hane reisi çiftçilikle uğraşıyor ise ektiği toprağın miktarı, bu toprak kira ise kimden kiraladığı ve bu topraktan elde edilen öşür yazılmaktadır. Öşürün yazılması ürün miktarını da belirlemektedir. Ürünlerin türü arpa, buğday, yulaf, börülce vs. hangisi ise belirtilmiştir³⁸. Bu ürünlerin hane başına yıllık kaç kile üretildiği ve gelirleri de ayrıca yazılmıştır. Aynı zamanda bağ, bahçe, bostan gibi alanlarda dönümleriyle birlikte yazılmıştır. Gerek tarım arazileri gerekse bağ, bahçe, bostan gibi diğer alanların yıllık hâsılatları da hemen altlarına kaydedilmiştir. Defterler de ekilebilen tarım arazileri ‘‘mezru tarla’’, ekilemeyen tarım alanları ise ‘‘gayri mezru’’ ya da ‘‘hali’’ yani boş, ıssız tarla olarak kaydedilmiştir.

Defterlerde tarım alanları ile bilgilerden hemen sonra hayvanlar ve bu hayvanların gelirleri yazılmıştır. Hane reisinin beslediği her bir hayvan türü koyun, sağman koyun, keçi veya sağman inek... gibi yan yana yazılmış ve her bir hayvan türünün altına da geliri yazılmıştır. Gelir getiren hayvanlar dışında gelir getirmeyenlerde koşu mandası, koşu öküzü, kısır inek vs. şeklinde belirtilmiştir. Hayvanların yazımından hemen sonra ise son olarak şahsın toplam temettuatı yazılmıştır. Ancak 1261 yılı kayıtlarında son kısımda sadece toplam temettuat yazılırken, 1256 yılı kayıtlarında şahsın emlak kıymeti, hayvanat kıymeti ve toplam temettuatı yazılmıştır.

Temettuat defterlerinden hanelerin gelirleri ayrıntılı bir şekilde tespit edilebilmektedir. Nitekim hane reislerinin yukarıda belirtildiği gibi tarım arazileri, emlakları ve hayvanlarından gelirleri yazıldığı gibi farklı meslek dallarından elde ettikleri gelirler de yazılmıştır. Ayrıca tarım ve hayvancılık dışında bir meslekle uğraşan hane reisinin varsa tarım arazisi ya da hayvanları, bunlardan elde ettiği gelirlerde ayrıca belirtilmiştir. Mesleklerin yazılmış olması bir bölgede hangi zanaatın ne derecede geliştiğini tespit etmemizi sağladığı gibi elde edilen gelirin meslekler arası dağılımını da göstermektedir³⁹.

³⁸ Nuri Adıyeke, **a.g.m**, s.780

³⁹ Sami Sinav, **a.g.t**, s.25

Vergi mükelleflerinin ve ödenen vergi miktarlarının da ayrıntılı bir şekilde kaydedildiği temettuat defterlerinden, ödenen vergi miktarları, vergiden muaf olan hane reisleri ve böylece her bir kaza, köy ya da mahalleden toplanan bir senelik toplam vergi tespit edilebilmektedir. Defterlerde vergiden muaf hane reislerinin muafiyet nedenleri genellikle açıkça belirtilmiştir. Çalışma konusu olan Süleymanlı Kazası'na Bağlı Köylere ait temettuat defterlerinde de bunun örnekleri görülebilir. Vergiden muaf şahıslar; fukaralığınan, yetim olduğundan, ulemadan olduğundan, dul olduğundan... vb ifadelerle belirtilmiştir. Bazı hane reislerinin ise hiçbir açıklama yapılmadığı halde vergi haneleri boş bırakılmıştır.

Sosyal açıdan da çok önemli kaynaklar olan temettuat defterlerinde sadece hane reislerinin ismi kaydedilmiştir. Bu isimlerin yukarıda belirtildiği şekillerde kaydedilmesi ile defterlerden akrabalık bağları tespit edilebilmektedir. Bu tespit açık olarak belirtilmediği sürece hane reislerinin isimlerine ve lakaplarına göre tespit edilebilmektedir. Fakat ‘Kara, Koca, Küçük, Uzun, Hacı, Hoca, Molla’ gibi sıfatlara her yerde kullanılabildiğinden bu sıfatları kullanan hane reislerinin akrabalık bağlarını tespit edebilmek oldukça zordur. Bununla birlikte farklı mahallelerde olsalar dahi aynı aile adını kullanan şahıslarında akraba oldukları düşünülebilir⁴⁰. Defterlerde yetim olan hane reisleri isminin başına yetim yazılarak kaydedilirken, dul olan hane reisi kadınlar ise isminin başına dul tabiri eklenerek kaydedilmiştir. Görüldüğü gibi defterlerde hane reislerinin isimlerinin, lakaplarının yazılması, aynı zamanda etnik yapılarının belirtilmiş olması ve kimi zaman yapılan göçlerinde belirtilmesi⁴¹ sosyal tarih açısından oldukça önemlidir.

Sonuç olarak ekonomik, sosyal ve dönemin toplum yapısıyla ilgili ayrıntılı bilgiler içeren temettuat defterleri tarih açısından çok değerli kaynaklardır. Ülkemizde ve bilimsel alanda bu defterleri ilk kullanan Prof. Dr. Tevfik Güran'dır. Güran, daha Temettuat katalogları araştırmaya açılmadan Kepeci tasnifinde sınırlı sayıda bulunan defterlerden yararlanarak yazdığı makaleler ile bu zengin bilgi kaynaklarını tanıtmıştır. Yayınladığı makalelerle temettuat araştırmacılarını uyararak yol haritasını çizmiştir. Araştırmacıların dikkat etmesi gereken hususları da belirten

⁴⁰ Serap Sert, a.g.t, s. 23

⁴¹ Nuri Adıyeye, a.g.m, s. 783

Güran, yaptığı çalışmalarla Osmanlı araştırmacılarının dikkatlerini bu zengin bilgi kaynağına çekmeyi başarmış, çok sayıda araştırmaya öncülük ve kaynaklık etmiştir⁴².

1.3.5. Süleymanlı Kazası Temettuat Defterleri

Sivas Eyaleti Bozok Kaymakamlığı'na bağlı Süleymanlı kazasına ait köylerin temettuat defterleri BOA'nde ML. VRD. TMT kodu ve 14604, 14605, 14607, 14608, 14609, 14611, 14612, 14615, 14616 ve 14618 numaralarıyla kayıtlıdır. Kaza merkezine ait bir defter bulunmayıp, defterler kazaya bağlı Başköy'e ait 14604 numarasıyla başlamaktadır.

Köylere ait tüm defterlerin başında ‘‘Sivas Eyaleti'nin havi olduğu kazalardan Bozok kaimmakamlığı dahilinde kain Süleymanlı kazasına tabi karyesinde ehl-i islamin emlak, arazi ve temettuatının miktarını mübeyyin defterdir’’ yazılarak defterin hangi köye ait olduğu belirtilmiştir. Bu köyler sırasıyla; Başköy, Fakılı, Kanlıca, Bektaşlı, Sağlep, Gövdelice, Yaraş, Sorsavuş, Sırçalıtekke ve Kuzayca'dır. Bu köylerin dışında 14609 ve 14613 nolu defterler Süleymanlı kazasının çeşitli köylerinde yerleşmiş aşiret ve yöröklere aittir.

Defterlerin bazılarında son sayfada yazıldığı yıl belirtilmiştir. Ancak bu sadece 1261 yılı kayıtları için geçerlidir. 1256 yılı kayıtlarında ise tarih belirtilmemiştir. Defterlerin yazım şeklinden 1256 yılında yazıldığı anlaşılmaktadır. Nitekim bazı köylere ait iki ayrı defter bulunmakta olup bunlardan birinin sonunda 1261 yılı belirtilmiştir. Yazım yılı belirtilmeyen diğer defterin farklı şekilde tutulmuş olması ve kişilerle ya da verilerle ilgili farklılar bulunması bu defterlerin 1256 yılı sayımlarına ait olduğunun bir göstergesidir. Bu çalışma hazırlanırken genel olarak köylerin 1261 yılı kayıtları baz alınmıştır. Ancak iki ayrı defter arasında ki farkların anlaşılabilmesi için bazı köylerin hem 1256 yılı kayıtları hem de 1261 yılı kayıtları değerlendirilmiştir. Ayrıca Sorsavuş ve Kanlıca köylerinin yalnızca 1256 yılı kayıtları bulunmaktadır.

Süleymanlı kazasına bağlı köylerin 1256 yılı kayıtlarına bakıldığında, öncelikle hane numarası yazılarak altına kişinin fiziksel özellikleriyle birlikte ismi yazılmıştır.

⁴² Said Öztürk, a.g.m, s.296

Hane reisinin mesleği ise belirtilmemiştir. Hane reisinin isminden sonra bir senede vermiş olduğu vergi miktarı “bir sene de verdiği salyanesi” şeklinde yazılmıştır. Şahsın vergisinden hemen sonra kaç dönüm tarlası olduğu, tarlanın kıymeti ve toplam tarla dönümünün ne kadarının “mezru”, ne kadarının “hali” olduğu belirtilmiştir. Hane reisinin ayrıca yonca tarlası ya da bağ, bahçesi varsa tarladan hemen sonra bu tarım arazileri de dönüm ve kıymetleriyle kaydedilmiştir. Tarım arazilerinin ardından ise hane reisine ait hayvanların cinsi, adedi ve bu hayvanların kıymetleri tek tek yazılmıştır. Son olarak ise hane reisinin toplam emlak kıymeti, hayvanat kıymeti ve toplam temettuatı yazılmıştır. Bu yıla ait defterlerde genel olarak tarla ya da hayvanların gelirlerinin kaç kuruş olduğu “kıymeti” ifadesi ile belirtilmiştir.

1261 yılı kayıtlarına bakıldığında ise, öncelikle yukarıda belirtildiği gibi “Sivas Eyaleti’nin havi olduğu kazalardan Bozok kaimmakamlığı dahilinde kain Süleymanlı kazasına tabi karyesinde ehl-i islamin emlak, arazi ve temettuatının miktarını mübeyyin defterdir” yazılarak hemen altına hane numarası belirtilmiştir. Hane numarasından sonra 1256 kayıtlarından farklı olarak hane reisinin mesleği de yazılmıştır. Kişinin mesleğinden sonra “sene-yi sabıkada vergi-yi mahsusadan bir senede vermiş olduğu” ifadesi ile bir yılda ödediği vergi kaydedilmiştir. Aşiret defterlerinde ise vergi “miri” olarak yazılmıştır. Bu yıla ait defterlerde tarla dönümünden önce şahsın yetiştirdiği tarım ürünleri yazılmıştır. Süleymanlı kazasında genel olarak yetiştirilen tarım ürünleri ise buğday, arpa ve burçaktır. Her bir hane reisinin yıllık kaç kile ürün elde ettiği ve bu ürünlerin kıymeti ayrı ayrı yazılmıştır. Bu ürünlerden hemen sonra hane reisinin ismi yazılmış sonrasında tarım arazileri ve hayvanların yazımına geçilmiştir. Hane reisinin ismi yazılırken tahrir defterlerinde ki gibi şahsın fiziksel özellikleri yazılmayıp direk ismi yazılmıştır. Tarla dönümleri yazılırken tarlanın değeri 1256 yılı kayıtlarında ki gibi “kıymeti” şeklinde değil, “hasılat-ı senevisi” şeklinde yazılmıştır. Ayrıca gelir getirmeyen tarlalar “hali” tarla tabiri yerine “gayri mezru” tarla tabiri kullanılarak yazılmıştır. Tüm bu bilgilerin sonuna ise hane reisinin toplam temettuatı “merkumun bir senede mecmuundan temettuatı” ifadesi ile yazılmıştır. Defterlerde köyde ki tüm

hanelerin bilgisi yazıldıktan sonra en son hanenin altına köyün toplam vergisi ve temettuatı yazılmıştır.

1261 yılı kayıtlarında bazı köylerde hanelerin aşar ve adet-i ağnam vergileri de yazılmıştır. Ancak bu vergilerin yazımında eksiklikler göze çarpmaktadır. Koyun ve keçilerde alınan adet-i ağnam vergisi bir köyde koyun ya da keçisi olan tüm hane reislerinden alınmamıştır. Örneğin Sırçalıtekke⁴³ köyünde toplam 10 hanenin koyun ya da keçisi varken sadece 2 hanenin adet-i ağnam vergisi kaydedilmiştir. Bunun nedeni bilinmemekle birlikte defterlerin yazımında yapılan hatalardan kaynaklandığı düşünülebilir.

1256 ve 1261 yıllarına ait iki ayrı defteri bulunan köylerde yukarıda ki farklılıklar dışında gerek isimler gerek diğer bilgilerle ilgili de farklılıklar göze çarpmaktadır. Örneğin; Sağlep⁴⁴ köyüne ait 1256 yılına ait defterde 38 hane kayıtlıyken bu rakam 1261 yılında 43 olmuştur. Bu durum arada geçen 5 yıllık zamanda nüfusun arttığını göstermektedir. Yine Sağlep köyünde 1256 yılında mesleklerin yazılmamasına rağmen “güherçileci” olarak yazılan ve ismi “Talip oğlu Mustafa Kethüda” şeklinde yazılan hane reisi, 1261 yılında “Talip oğlu Mustafa” ve “ziraatçı” olarak kaydedilmiştir⁴⁵. Aynı şahıs 1256 yılında vergiden muafken 1261 yılında vergi ödediği görülmektedir. Güherçileci esnafından olanların genelde vergiden muaf tutuldukları bilinmektedir. Bu durumda şahsın 1256 yılında bu nedenle vergiden muaf tutulduğu anlaşılmaktadır. Ancak diğer bir örnek; Sırçalıtekke köyünde 1256 yılında 160 kuruş vergi ödeyen Kel Ali oğlu Mükrem’in 1261 yılında vergi ödemediği görülmektedir. Bu durumun nedeni tam olarak anlaşılmamakla birlikte, mal varlıklarının 5 yıl içerisinde değişmesinden kaynaklandığı düşünülebilir.

1256 yılı köy defterleri ile 1261 yılı kayıtlarının çoğu birbirinden oldukça farklıdır. İsimler, meslekler ya da mal varlıklarında ki değişimler aradaki 5 yıllık zaman farkına bağlanabilir ancak büyük farklılıkları anlamak imkânsızdır. Daha öncede belirtildiği gibi bu çalışmada bazı köylerin hem 1256 yılı kayıtları hem de

⁴³ ML. VRD. TMT.d 14616

⁴⁴ ML. VRD. TMT.d 14615

⁴⁵ ML. VRD. TMT.d 14608, s.2

1261 yılı kayıtları ayrıntılı bir şekilde değerlendirilerek arada ki farklılıkların görölmesi amaçlanmıştır.

Genel olarak defterlerde dikkat çeken diğer bir husus yapılan toplam hatalarıdır. Bu çalışmada vergi ve temettuatların yazımında göze çarpan bu toplam hataları düzeltilmiş ve elde edilen yeni veriler üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

II. BÖLÜM

1. BAŞKÖY

1.1. Başköy'de Nüfus

Başköy toplam 19 haneden oluşmaktadır. Köyün tahmini nüfusu 95'dir. Bu nüfusun tamamını Müslüman halk oluşturmaktadır. Hane reislerinden 17'sinin mesleği ziraatçılıktır. 2 hane reisinin mesleği ise azaplıktır. Azaplıkla meşgul olanların hiçbir emlak, arazi ve hayvanı bulunmamaktadır. Bu durumda yalnızca azaplıkla geçindikleri anlaşılmaktadır. Azaplıkla geçinen 2 hane reisi, Fettah oğlu Mustafa ve Topal oğlu Hasan'dır. Genel olarak köy halkının geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır.

Başköy'de kardeş olan hane reisleri şöyledir: Fettahoğlu Halil, Ali ve Mustafa, Çakıroğlu Memiş ve Yusuf, Deli Osman oğlu Ali ve Mehmet, İbrahim Sipahi Oğlu Halil ve İzzet'tir. Bunların dışındaki hane reislerinin, herhangi bir akrabalık bağı olup olmadığı bilinmemektedir. Kayıtlardan sadece aynı babanın oğulları tespit edilebilmektedir. Başköy'de kullanılan isimlerin yoğunluğuna bakıldığında çok sık kullanılan bir isim mevcut değildir. Ayrıca köyde müşterek malı olan hiçbir hane reisi yoktur.

1.2. Başköy'de Tarım

Başköy'de en önemli geçim kaynağı tarımdır. Köyde tarlası olmayan 2 hane reisi vardır. Bu 2 hane reisi geçimini azaplıkla sağlamaktadır. Bunlar Fettahoğlu Mustafa ve Topaloğlu Hasan'dır.

Köyde hububat ürünü olarak buğday ve arpa yetiştirilmektedir. Yıllık buğday üretimi toplam 200 kiledir. Hane başına ortalama 10,5 kile buğday düşmektedir. 200 kile buğdayın toplam mahsul vergisi 748 kuruştur. Köyde en fazla buğday üretimine sahip hane reisi Mükrem'in oğlu Arab Kahya olup yıllık üretimi 32 kiledir. Yıllık hasılatı ise 120 kuruştur. Bunu 24 kile ile İbrahim Sipahi oğlu Halil takip etmektedir. Yıllık hasılatı 90 kuruştur. En az buğday üreten hane reisi Gölge'li oğlu İbrahim'dir. Yıllık toplam buğday üretimi 6 kile olup hasılatı ise 22,2 kuruştur.

Arpanın yıllık toplam üretimi 101 kiledir. Hane başına ortalama 5,3 kile düşmektedir. Arpanın toplam mahsul vergisi ise 202 kuruştur. En fazla arpa

üretimine sahip hane reisleri 12'şer kile ile Mükremin oğlu Arab Kahya ve İbrahim Sipahi oğlu Halil'dir. Bunların arpadan elde ettikleri yıllık hasılat 24 kuruştur. En az arpa üretimine sahip hane reisleri Gölgeli oğlu İbrahim yıllık 2 kile, Çakır oğlu Yusuf ise yıllık 3 kile arpa yetiştirmektedir. Bunların hasılatları ise 4 ve 6 kuruştur. Köyün toplam mahsul vergisi 950 kuruş olup hane başına ortalama 50 kuruş düşmektedir.

Köydeki buğday üretimiyle elde edilen kazançta bakıldığında üretilen buğdayın yaklaşık 4 katı gelir elde edilmektedir. Arpada ise elde edilen gelir üretilen arpanın tam olarak 2 katıdır. Örneğin bir hane reisi yıllık 32 kile buğday üretiminden 120 kuruş hasılat elde etmekte, 12 kile arpadan ise 24 kuruş gelir elde etmektedir.

Köydeki toplam tarla 940 dönümdür. Bu tarlaların 470 dönümü mezru, 470 dönümü gayri mezrudur. 470 dönüm mezru tarlaların yıllık toplam hasılatı 14886 kuruştur. Hane başına ortalama 783 kuruş düşmektedir. 940 dönüm tarlanın hane başına ortalaması yaklaşık 48 dönümdür. Mezru tarlanın hane başına düşen miktarı yaklaşık 24 dönüm, gayri mezru tarlanın ise 24 dönümdür.

Köyde en fazla tarlaya sahip olan hane reisi Mükremin oğlu Arap Kâhya olup 120 dönüm tarlası vardır. Bu tarlanın 60 dönümü mezru 60 dönümü gayri mezrudur. 60 dönümlük mezru tarladan yıllık geliri 2398 kuruştur. Bu şahsı 90 dönüm tarlayla İbrahim Sipahioğlu Halil ve İzzettin takip etmektedir. Bu şahısların tarlalarının 45'er dönümü mezru, 45'er dönümü ise gayri mezrudur. Köyün en az tarlasına sahip olanların ise 40 ar dönüm tarlası olup bunların 20 dönümü mezru 20 dönümü gayri mezrudur. Toplam 9 hane reisinin 40'ar dönüm tarlası vardır. Genel olarak bakıldığında 40 dönüm tarlaya sahip 9 hane reisi, 50 dönüm tarlaya sahip 4 hane reisi, 80 dönüm tarlaya sahip 1 hane reisi, 90 dönüm tarlaya sahip 2 hane reisi ve 120 dönüm tarlaya sahip 1 hane reisi bulunmaktadır. Mezru tarla sahiplerinden yıllık hâsılatı en düşük olan şahıs ise Sadık oğlu Kör Osman olup 20 dönüm tarladan yıllık hâsılatı 500 kuruştur.

1.3. Başköy'de Hayvancılık

Başköy'de 160 adet hayvan bulunmaktadır. Bunlar; 42 sağman koyun, 22 sağman inek, 5 sağman camus, 32 sağman keçi, 9 döllu merkeb, 1 döllu deve, 34

koşu öküzü, 2 dölsüz deve, 8 koşu mandası, 2 kısır camus, 1 kısır inek ve 2 döllu kısraaktır.

Bu hayvanların hâsılatları şöyledir: 42 sağman koyun 171,20 kuruş, 22 sağman inek 176 kuruş, 5 sağman camus 80 kuruş, 32 sağman keçi 72,68 kuruş, 9 döllu merkeb 90 kuruş, 1 döllu deve 200 kuruş, 2 döllu kısraak 100 kuruştur. Köydeki hayvanların 72 âdeti küçükbaş hayvan olup bunların hâsılatı 243 kuruştur. Hane başına düşen küçükbaş hayvan yaklaşık 4 adettir. Bunun hane başına düşen ortalama geliri ise 12,7 kuruştur. Köydeki büyükbaş hayvan ise 88 adettir. Bunların hâsılatı ise 647 kuruştur. Hane başına yaklaşık 5 adet büyükbaş hayvan düşmektedir. Hane başına düşen ortalama geliri ise 34 kuruştur. Köydeki hayvanların toplam hâsılatı ise 890 kuruştur. Yukarıda görüldüğü gibi en fazla gelir getiren küçükbaş hayvan sağman koyundur. Büyükbaş hayvan ise döllu deve ve sağman inektir.

Köyde en çok beslenen hayvan 42 adet ile sağman koyundur. Bunu 34 koşu öküzü ve 32 sağman keçi takip etmektedir. Ayrıca köyde en fazla sağman koyuna sahip hane reisi İbrahim Sipahi oğlu Halil'dir. 11 adet sağman koyunu bulunmaktadır. Bunu 8 adet ile İbrahim Sipahi oğlu İzzettin takip etmektedir. Köyde en fazla sağman ineğe sahip hane reisleri ise 3'er adet ile Mükremin oğlu Arab Kâhya ve Tiryaki oğlu Hasan'dır. Diğer hane reislerinin ise 1 ya da 2 adet sağman inekleri bulunmaktadır. Köyde en çok beslenen büyükbaş hayvan koşu öküzü toplam 16 hanede bulunmaktadır. Koşu öküzü olmayan sadece 3 hane vardır. Bunlar azaplıkla meşgul Fettah oğlu Mustafa ve Topal oğlu Hasan ve ziraatçilikle Halil oğlu Süleyman'dır. Halil oğlu Süleyman'ın koşu mandası bulunmaktadır.

Köyde en fazla hayvana sahip hane reisi İbrahim Sipahioğlu Halil'dir. Toplam 24 adet hayvanı olup bunların 11 i sağman koyundur. Bu şahsı 20 adet hayvana sahip olan İbrahim Sipahioğlu İzzettin takip etmektedir. En az hayvana sahip hane reisleri ise 3'er adet hayvanları bulunan Deli Osman oğlu Ali, Deli Osman oğlu Mehmet, Çakır oğlu Yusuf, Abdullah oğlu Mehmet ve Gölgeli oğlu İbrahim'dir. Köyde hayvanı olmayan 2 hane reisi bulunmaktadır. Bu 2 hane reisi geçimini azaplıkla sağlamaktadır. Bunlar Fettah oğlu Mustafa ve Topal oğlu Hasan'dır.

Sonuç olarak Başköy'ün gelir kaynakları incelendiğinde tarım faaliyetlerinin hayvancılığa oranla daha fazla gelir sağladığı görülmektedir. Zaten eldeki verilerde köy halkının daha çok tarımla uğraştığını göstermektedir.

1.4. Başköy'ün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları

Başköy'deki 19 hanenin toplam vergisi 1380 kuruştur. Aşar vergisi toplamı 943 kuruştur. Köyde adet-i ağnam vergisi de alınmaktadır. Ancak bu verginin oranının çok düşük olduğu ve bazı köylülerden alınmadığı görülmektedir. Alınan toplam adet-i ağnam 1,55 kuruştur.

Köyde verginin hane başına düşen miktarı ortalama 73 kuruştur. Köyde en fazla vergi veren şahıslar 100'er kuruş ile Mükremin oğlu Arab Kahya, Çakır oğlu Memiş, Tiryaki oğlu Hasan ve İbrahim Sipahi oğlu İzzettin'dir. Bunu 80'er kuruş vergi ile Fettah oğlu Halil, Kafacı oğlu Ali Osman, Deli Osman oğlu Ali, Emir oğlu İbrahim, İbrahim Sipahi oğlu Halil ve Abdullah oğlu Mehmet takip etmektedir. Köyün en az vergi veren şahısları azaplıkla meşgul olan Fettahoğlu Mustafa (60 kuruş vergi) ve Topaloğlu Hasan'dır (10 kuruş vergi). Köyde tüm şahısların vergi ödediği görülmektedir.

Köyün toplam temettuatı 9831 kuruştur. Hane başına düşen ortalama temettuat oranı 517,4 kuruştur. Köyün en çok temettuatına sahip şahıslar; Mükremin oğlu Arab Kahya temettuatı 1382,20 kuruş, İbrahim Sipahi oğlu Halil temettuatı 1365,15 kuruştur. Köyün en az temettuatına sahip şahısları azaplıkla meşgul olan Fettah oğlu Mustafa temettuatı 200 kuruş ve Topal oğlu Hasan temettuatı 150 kuruştur. Aynı oranda vergi veren şahısların temettuat oranları farklılık göstermektedir. Örneğin 100 kuruş vergi veren Mükremin oğlu Arab Kahya'nın temettuatı 1380 kuruşken yine 100'er kuruş vergi veren Çakır oğlu Memiş'in temettuatı 548 kuruş, Tiryaki oğlu Hasan'ın 501 kuruş, İbrahim Sipahi oğlu İzzettin'in ise 748 kuruştur. Yine 80 kuruş vergi veren İbrahim Sipahi oğlu Halil'in ise temettuatının 1365 kuruş olduğu görülmektedir. Bu durum, vergi oranları ile temettuatlar arasında adaletsizlik olduğunu ya da defterlerin düzenli yazılmadığını göstermektedir.

2. FAKILI KÖYÜ

2.1. Fakılı Köyünde Nüfus

Fakılı köyünde toplam 12 hane bulunmaktadır. Köyün tahmini nüfusu 60'dır. Nüfusun tamamını Müslüman halk oluşturmaktadır. 12 hane reisinin 8'i ziraatçılıkla meşguldür. Geçim kaynakları tarım ve hayvancılıktır. Diğer 4 hane reisi ise şöyledir: Köle oğlu Mustafa, azaplık yaparak geçimini sağlamaktadır. Toplam temettuatı 100 kuruştur. Şahsın hiçbir emlak, arazi ve hayvanı bulunmamaktadır. Köle oğlu Hasan, geçimini hizmetkarlık yaparak sağlamaktadır. Hizmetkarlıktan temettuatı olan 150 kuruşunun dışında hiçbir şeyi bulunmamaktadır. Har Halil Oğlu Mustafa, bostancılıktan temettuatı 200 kuruştur. Ayrıca 4 adet sağman keçisi ve 1 adet dömlü merkepi bulunmaktadır. Mesleği belirtilmeyen Har Halil oğlu Ali'nin temettuatı 146 kuruştur. Şahsın 6 adet hayvanından geliri 26 kuruştur. Geriye kalan 120 kuruş temettuatının nereden geldiği belirtilmemiştir.

Köyde kardeş olan hane reisleri şöyledir: Köle Oğlu Ali Hasan, Hasan, Mustafa, Har Halil Oğlu Mehmet, Mustafa ve Ali'dir. 12 hanelik Fakılı köyünde Köle Oğlundan 3 kardeş, Har Halil oğlundan 3 kardeş vardır. Geriye kalan 6 hane reisinin, herhangi bir akrabalık bağı olup olmadığı bilinmemektedir. Kayıtlardan sadece aynı babanın oğulları tespit edilebilmektedir. Fakılı köyünde kullanılan isimlerin yoğunluğuna bakıldığında sık kullanılan bir isme rastlanmamıştır. Ayrıca köyde müşterek malı olan hiçbir hane reisi yoktur.

2.2. Fakılı Köyü'nde Tarım

Nüfusu çok az olan Fakılı köyünün temel geçim kaynağının tarım ve hayvancılık olduğu görülmektedir. Toplam 12 haneden 8'inin mezru tarlası bulunmaktadır. Geriye kalan 4 hane reisinin tarım arazisi yoktur. Bu hane reislerinin isimleri ve geçim kaynakları yukarıda belirtildiği gibidir.

Köyde buğday, arpa ve burçak yetiştirilmektedir. Toplam buğday üretimi 136 kile, arpa üretimi 61 kile, burçak üretimi ise 8 kiledir. 136 kile buğdayın toplam mahsul vergisi 510 kuruş, 61 kile arpanın mahsul vergisi 122 kuruş, 8 kile burçağın mahsul vergisi ise 16 kuruştur. Bu rakamlara bakıldığında hane başına düşen ortalama buğday 11,3 kile, hane başına düşen ortalama arpa 5 kile, hane başına düşen ortalama burçak 0,6 kiledir. Ayrıca hane başına düşen ortalama mahsul vergisi

buğday için 42,5 kuruş, arpa için 10 kuruş, burçak için ise 1,3 kuruştur. Köyde buğday üretimi en fazla olan şahıslar Deli Osman oğlu Mehmed ve Köle oğlu Ali Hasan'dır. Yıllık üretimleri 24 kiledir. En fazla arpa üretimi olan şahıs ise Gülşen oğlu Osman'dır. Yıllık üretimi 12 kiledir.

Fakılı köyünde toplam tarla 690 dönümdür. Bu tarlaların 345 dönümü mezru 345 dönümü gayri mezrudur. 690 dönüm mezru tarlaların yıllık toplam hasılatı 10298 kuruştur hane başına ortalama 858 kuruş düşmektedir. 690 dönüm tarlanın hane başına ortalaması yaklaşık 57 dönümdür. Mezru tarlanın hane başına düşen miktarı yaklaşık 28,75 dönüm, gayri mezru tarlanın ise 28,75 dönümdür.

Köyde tarlası bulunan 8 haneden 6'sının tarlası 50 dönüm olup diğer iki şahıstan Deli Osman oğlu Ali'nin 20 dönüm, Keleş oğlu Hüseyin'in ise 25 dönüm tarlası olduğu görülmektedir. Köy halkının mezru tarla ve gayri mezru tarla dönümleri eşit miktardadır. Ayrıca anlaşıldığı üzere köyün büyük çoğunluğunun eşit miktarda tarlaya sahip olduğu görülmektedir.

2.3. Fakılı Köyü'nde Hayvancılık

Fakılı köyünde toplam 101 adet hayvan bulunmaktadır. Bunlar 10 adet sağman koyun, 13 adet sağman inek, 3 adet sağman camus, 19 adet sağman keçi, 4 adet döllü merkep, 1 adet döllü deve, 20 adet koşu öküzü, 8 adet koşu mandası, 3 adet erkek merkep, 2 adet erkek tosun, 2 adet kara sığır tosunu, 1 adet inek düğesi, 1 adet camus düğesi, 11 adet kısır inek ve 3 adet döllü kısıraktır.

Gelir getiren hayvanların hepsinin kıymetleri yazılmış ve hane reislerinin hayvanlarının kıymetlerine kaydedilmiştir. Bu hayvanların kıymetleri şöyledir; 10 adet sağman koyun kıymeti 41 kuruş, 13 adet sağman inek kıymeti 104 kuruş, 3 adet sağman camus kıymeti 48 kuruş, 19 adet sağman keçi kıymeti 43,3 kuruş, 4 adet döllü merkep kıymeti 40 kuruş, 1 adet döllü deve kıymeti 100 kuruş, 3 adet döllü kısır kıymeti 150 kuruştur. Toplam hayvan kıymeti ise 526,3 kuruştur.

Toplam 101 hayvandan 29 adeti küçükbaş hayvan olup kıymetleri toplamı 84,3 kuruştur. Küçükbaş hayvandan hane başına ortalama 2 adet düşmektedir. Kıymetleri toplamının hane başına düşen ortalaması yaklaşık 7 kuruştur. Büyükbaş hayvan sayısı ise 72'dir. Toplam kıymeti 442 kuruştur. Büyükbaş hayvanın hane başına

düşen ortalaması 6 adettir. Kıymetleri toplamının hane başına düşen ortalaması yaklaşık 36,8 kuruştur.

Fakılı köyünde en çok beslenen hayvan koşu öküzüdür. Köyde toplam 20 adet bulunmaktadır. Toplam 7 hane koşu öküzü sahibidir. Bunu sağman keçi takip etmekte ve köyde toplam 19 adet bulunmaktadır. Üçüncü olarak ise kısır inek gelmekte olup köyde toplam 11 adet bulunmaktadır. Köyde döllu deve, inek düğesi ve camus düğesi 1'er adet bulunmaktadır. Rakamlara bakıldığı zaman köyde bulunan hayvanların büyük çoğunluğunun büyükbaş hayvan olduğu ve küçükbaş hayvana göre daha fazla kazanç sağladığı görülmektedir.

Köyde en fazla hayvana sahip şahıs Deli Osman Oğlu Mehmet olup 19 adet hayvanı bulunmaktadır. Bu hayvanların 10 adeti sağman koyundur. Bu şahsı 15 adet hayvana sahip olan Gülşen Oğlu Osman takip etmektedir. En az hayvana sahip olan hane reisleri ise Har Halil oğlu Mustafa ve Har Halil oğlu Ali'dir. Birinin 5 diğerinin ise 6 adet hayvanı bulunmaktadır. Köyde hiç hayvanı olmayan 2 şahıs bulunmaktadır. Bunlardan Köle oğlu Hasan hizmetkarlıkla, Köle oğlu Mustafa ise azaplıkla meşguldür.

2.4. Fakılı Köyünün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları

Fakılı köyündeki 12 hanenin toplam vergisi 1006 kuruştur. Aşar vergisi toplamı 648 kuruştur. Adet-i ağnam vergisi ise toplam 1,17 kuruştur. 1006 kuruş olan toplam vergi kayıtlara geçerken toplamda 1197 kuruş olarak yazılmıştır. Aynı şekilde toplamda 6853,25 kuruş olan temettuatta kayıtlara 6898 kuruş olarak geçmiştir. Bu durumun toplamada yapılan yanlışlıktan kaynaklandığı göz önüne alınarak, değerlendirmeler sonradan bulunan toplamlarla yapılacaktır.

Köyde verginin hane başına düşen ortalama miktarı 83,8 kuruştur. Köyde en fazla vergi veren şahıs 180 kuruş ile Köle oğlu Ali Hasan'dır. Bunu 130 kuruş vergi veren Gülşen oğlu Osman takip etmektedir. Üçüncü olarak ise 120'şer kuruş vergi veren Kolukara oğlu Süleyman ve Har Halil oğlu Mehmet gelmektedir. Köyün en az vergi veren şahısları: Azaplıkla meşgul olan Köle oğlu Mustafa (15 kuruş vergi), hizmetkarlıkla meşgul olan Köle oğlu Hasan (21 kuruş vergi), bostancılıkla meşgul

olan Har Halil oğlu Mustafa (30 kuruş vergi) ve yine bostancılıkla meşgul Har Halil Oğlu Ali (20 kuruş vergi) dir. Köyde tüm şahısların vergi ödediği görülmektedir.

Fakılı Köyünün toplam temettuatı 6853,28 kuruştur. Hane başına düşen ortalama temettuat oranı 571 kuruştur. Köyün en fazla temettuatına sahip şahıs Köle oğlu Ali Hasan olup temettuatı 1097,20 kuruştur. Bu şahsı Deli Osman oğlu Mehmet takip etmektedir ve temettuatı 1021,38 kuruştur. Köyün en az temettuatına sahip şahıslar ise azaplıkla meşgul olan Köle oğlu Mustafa temettuatı 100 kuruş, bostancılıkla meşgul olan Har Halil oğlu Ali temettuatı 120 kuruş ve hidmedkarlıkla meşgul Köle oğlu Hasan temettuatı 150 kuruştur. Verilen vergi miktarı ile temettuat miktarları karşılaştırıldığında ikisinin orantılı olduğu tespit edilmiştir. Yani vergisi yüksek olan hane reisinin aynı şekilde temettuat oranında yüksektir.

3. BEKTAŞLI KÖYÜ

3.1. Bektaşlı Köyü'nde Nüfus

Bektaşlı köyünde toplam 96 hane vardır. Köyün tahmini nüfusu 480'dir. Kayıtlardan anlaşıldığına göre nüfusun tamamı Müslüman'dır. Hane reislerinden 70'nin mesleği ziraatçılıktır. Diğer hane reislerinin meslekleri ise; 11 tanesi hizmetkar, 2 tanesi bostancı, 5 tanesi azap, 3 tanesi çoban, 1 tanesi ise kizirdir. 4 şahsın ise mesleği hakkında bilgi bulunmamaktadır.

Hidmetkarlıkla meşgul olan hane reisleri; Taflı oğlu Mikdad, Taflı oğlu İzzettin, Kefake oğlu Mükremin, Ömer Osman oğlu Ebubekir, Numan oğlu Osman, Yalamuk oğlu Mehmed, Devre oğlu Osman, Kizir Ali oğlu Hasan, Akbaba oğlu Kör Ömer, Kahveci Memiş ve Salih oğlu Murtaza'dır. Bostancı olan şahıslar; Taflı oğlu Beşir ve Abdülcelb oğlu Murtaza'dır. Azaplık yapan şahıslar; Devre oğlu Mehmed, Yarım oğlu Seyyid Ali, İsa oğlu İbrahim, Karabaş oğlu Ali ve Havranlı oğlu İsmâ'îl'dir. Çobanlık yapan şahıslar; Ömer oğlu Emrullah, Yeğen Veli oğlu Ömer ve Durmuş oğlu Hasan'dır. Kizirlik yapan şahıs ise Memiş oğlu Kizir Süleyman'dır.

Köyde mesleği kaydedilmeyen şahıslara bakıldığında, Karabaş oğlu Murtaza'nın hiçbir emlak, arazi ve hayvanı bulunmamaktadır. Ancak 50 kuruş geliri ve 15 kuruş vergi ödediği kaydedilmiştir. Bu gelirin nerden geldiği bilinmemektedir. Sarı İbrahim oğlu Osman'ında mesleği belirtilmemiş ve hiçbir emlak, arazi ve

hayvanı bulunmamaktadır. Gaib oğlu Osman'ın mesleği belirtilmemiş ancak hayvanatı ve tarım arazisi olduğu ve geçimini bunlardan sağladığı anlaşılmaktadır. Mesleği belirtilmeyen diğer bir şahıs ise Kör Koca oğlu Ali Osman'dır. Bu şahsın hayvanatı ve tarım arazisi olduğu, geçimini böyle sağladığı görülmektedir. Ancak vergi ödemediği göze çarpmaktadır. Bunun nedeni kayıtlarda belirtilmemiştir.

Bektaşlı köyünde müşterek malı olan hane reisleri şöyledir; Taflı oğlu Mustafa ve Taflı oğlu Murtaza'nın müşterek bezirhaneleri vardır. Yine Hacı oğlu Numan, Halil Usta Yetim Ahmet ve İsrail oğlu Murtaza'nın da müşterek bezirhaneleri bulunmaktadır. Ayrıca 2 hane reisinin de ortak değirmenleri vardır. Bu hane reisleri de, Taflı oğlu Mustafa ve Taflı oğlu Hasan'dır. Değirmenlerinden elde ettikleri toplam gelir 270 kuruş olup bu geliri 135'er kuruş olarak paylaşmaktadırlar.

Bektaşlı köyünde kardeş olan hane reisleri; Taflı oğlu Mustafa, Mehmed Emin Efendi, Murtaza, Sadık Ağa, Mikdad, Beşir, Hasan, Ahmet, Şaban ve İzzettin; Havranlı oğlu İbrahim, Hüseyin ve İsmail; Arif Osman oğlu Hasan ve Mustafa; Durmuş oğlu Hasan isminde 2 hane reisi; İsa oğlu İbrahim, Feyzullah ve Mehmet; Odabaşı oğlu Emin ve Ahmet; Numan oğlu Mehmed ve Osman; Kör Koca oğlu Hüseyin, İbrahim, Mehmet ve Ali Osman; Karabaş oğlu Hasan, Ali, Murtaza ve Numan; Kahvecioğlu Halil ve Mustafa; Katrancı oğlu Hüseyin ve Yusuf; Kahya oğlu İbrahim, Abdullah ve Mehmet; Kadem oğlu Mustafa, Hüseyin, Halil ve İbrahim; Mehmed oğlu Osman ve İbrahim; Yılandı oğlu Ali ve Osman; Himmet oğlu Himmet ve Ali; Osman oğlu Yusuf ve Murtaza; Uzun oğlu Halil İbrahim ve Hasan; Bece oğlu Mehmed Ve Hasan; Sarı İbrahim oğlu Mükrem ve Osman'dır. Diğer hane reislerinin birbirleriyle akrabalık bağı olup olmadığı bilinmemektedir. Kayıtlardan sadece aynı babanın çocukları tespit edilebilmektedir. Köyde kullanılan isimlerin yoğunluğuna bakıldığında 11 hane reisinin ismi Osman, 8'inin Hasan, 6'sının Mustafa olduğu görülmektedir. Bunun dışında Mehmet ve Ahmet isimlerinden de 5'er tane bulunmaktadır.

3.2. Bektaşlı Köyü'nde Tarım

Bektaşlı Köyü'nün temel geçim kaynağı, tarım ve hayvancılıktır. Köyde 21 hanenin dışında diğerlerinin tarım arazisi vardır. Bu 21 kişiden Sarı İbrahim oğlu Osman hariç diğerlerinin geçim kaynakları çeşitli meslek kollarıdır.

Köyde yetiştirilen hububat ürünleri buğday, arpa ve ezfere (?) dir. Ayrıca köyde yoncalık, bağ, bahçe ve bostanlar bulunmaktadır. Köyde yıllık buğday üretimi 800 kiledir. Bunun yıllık toplam hasılatı 2987,5 kuruştur. Buğdayın hane başına düşen miktarı yaklaşık olarak 8,3 kiledir. Buğdayın yıllık hasılatının hane başına düşen yaklaşık miktarı ise 31,1 kuruştur. Yıllık buğday üretimi en fazla olan şahıslar 24'er kile ile Taflı oğlu Mehmed Emin Efendi ve Havranlı oğlu İbrahim'dir. 24'er kile buğdayın yıllık hasılatı ise 90'ar kuruştur.

Köyde bir diğer hububat ürünü arpadır. Yıllık toplam üretimi 386 kiledir. Yıllık hasılatı ise 772 kuruştur. Hane başına düşen yaklaşık arpa miktarı 4 kiledir. Yıllık hasılatının hane başına düşen yaklaşık miktarı ise 8 kuruştur. Köyde yıllık arpa üretimi en fazla olan şahıslar ise 11'er kile ile Taflı oğlu Mustafa ve Taflı oğlu Mehmed Emin Efendi'dir. Bu 11'er kile arpanın yıllık hasılatı ise 22'ser kuruştur.

Köyde az miktarda da ezfere (?) yetiştirilmektedir. Yıllık toplam ezfere(?) üretimi 30,5 kile olup yıllık hasılatı ise 62 kuruştur. Toplam 21 hane ezfere(?) üretimi yapmaktadır. Bektaşlı Köyü'nde bunlar dışında bir hububat üretimi yoktur.

Bektaşlı Köyü'nde toplam yoncalık alanı 33,5 dönümdür. Yıllık hasılatı ise 661 kuruştur. 21 hanenin yoncalığı bulunmaktadır. Toplam 33,5 dönüm yoncalık alanının 21 hane başına düşen ortalama miktarı 1,5 dönümdür. Yıllık hasılatının 21 hane başına düşen ortalama miktarı ise 31,4 kuruştur. Yoncalık alanları için ödenen yıllık toplam öşür vergisi 69 kuruştur. Bu da 21 hane başına ortalama 3,2 kuruştur. Köyde yoncalık alanı en fazla olan şahıs 4 dönüm yoncalığı bulunan Durmuş oğlu Hasan'dır. Bu 4 dönüm yoncalığın yıllık geliri ise 45 kuruştur.

Köyde toplam 6 hanenin bostan alanı bulunmaktadır ve bu da toplam 5,5 dönümdür. Bu bostan alanlarının yıllık toplam geliri 423 kuruştur. Bu bostan alanları için yıllık ödenen toplam öşür vergisi ise 47 kuruştur.

Bektaşlı Köyü'nde bulunan bağ alanları toplam 13 dönümdür. Ancak bu bağ alanlarından herhangi bir gelir elde edilmediği görülmektedir. Ayrıca köyde bir hane reisinin bahçesi bulunmaktadır. Bu şahıs Mehmed oğlu İbrahim'dir. Toplam bahçe alanı 0,5 dönüm, yıllık geliri 18 kuruştur. Bu bahçe için ödediği yıllık öşür vergisi ise 2 kuruştur.

Bektaşlı Köyü'nde toplam tarla 4020 dönümdür. Bu tarlaların 2033 dönümü mezru 1987 dönümü gayri mezrudur. Hane başına ortalama 21,1 dönüm mezru tarla ve 20,6 dönüm gayri mezru tarla düşmektedir. 2033 dönüm mezru tarlanın yıllık hasılatı 61996 kuruştur. Hane başına ortalama 645 kuruş düşmektedir. Köyde en fazla tarlaya sahip şahıslar 100'er dönüm ile Taflı oğlu Mustafa, Taflı oğlu Mehmed Emin Efendi, Havranlı oğlu İbrahim, Odabaşı oğlu Emin, Numan oğlu Mehmed ve Melek oğlu Osman'dır. Bu tarlaların 50'şer dönümü mezru, 50'şer dönümü gayri mezrudur. Mezru tarlalardan en yüksek gelire sahip şahıs ise 1880 kuruş ile Havranlı oğlu İbrahim'dir. Mezru tarlası en az olan şahıslar; 10 dönüm mezru tarlası olan Taflı oğlu Beşir ile 12 dönüm mezru tarlası olan İsa oğlu Mehmet'dir.

Daha önce belirtildiği gibi köyde bezirhanesi olan 6 hane reisi bulunmaktadır. Bu hane reisleri; Taflı oğlu Mustafa, Taflı oğlu Murtaza, Havranlı oğlu İbrahim, Hacı oğlu Numan, Halil Usta Yetim Ahmet ve İsrafil oğlu Murtaza'dır. Toplamda 3 bezirhane bulunmakla beraber bunlardan bir tanesi kardeş olan Taflı oğlu Mustafa, Taflı oğlu Murtaza'nın müşterek malı, bir tanesi Havranlı oğlu İbrahim'e ait diğeri ise Hacı oğlu Numan, Halil Usta Yetim Ahmet ve İsrafil oğlu Murtaza'nın müşterek malıdır. Taflı oğlu Mustafa ve Murtaza'ya ait olan bezirhanenin toplam geliri 300 kuruş olup, iki kardeş bu geliri 150'şer kuruş olarak paylaşmaktadır. Havranlı oğlu İbrahim'e ait olan bezirhanenin toplam geliri de 300 kuruştur. Hacı oğlu Numan, Halil Usta Yetim Ahmet ve İsrafil oğlu Murtaza'ya ait olan bezirhanenin ise toplam geliri 180 kuruş olup bu geliri aralarında paylaşmaktadırlar. Köydeki bezirhanelerin toplam hasılatı 780 kuruştur.

3.3. Bektaşlı Köyü'nde Hayvancılık

Bektaşlı Köyü'nde hayvancılık temel geçim kaynaklarından biridir. Köyde toplam 963 adet hayvan bulunmaktadır. Bu hayvanlar; 11 adet kısır keçi, 241 adet sağman koyun, 63 adet kısır koyun, 64 adet sağman inek, 21 adet sağman camus, 20 adet kısır koyun, 210 adet sağman keçi, 52 adet dömlü merkep, 1 adet dömlü deve, 139 adet koşu öküzü, 3 adet balak (?), 28 adet koşu mandası, 1 adet erkek merkep, 1 adet sığa, 2 adet tosun, 17 adet kısır inek, 8 adet ganem kuzusu, 38 adet kuzu, 7 adet keçi oğlağı, 16 adet oğlak, 4 adet buzağı, 1 adet at, 1 adet dölsüz kısırak ve 14 adet dömlü

kısraktır. Bunların kıymetleri yazılmış ve hane reislerinin hayvanlarının kıymetleri toplamına kaydedilmiştir.

Bu hayvanların kıymetleri şöyledir; 11 adet kısır keçi kıymeti 37,2 kuruş, 241 adet sağman koyun kıymeti 988,4 kuruş, 63 adet kısır koyun kıymeti 79,3 kuruş, 64 adet sağman inek kıymeti 512 kuruş, 21 adet sağman camus kıymeti 320 kuruş, 20 adet kısır koyun kıymeti 25,6 kuruş, 210 adet sağman keçi kıymeti 478,9 kuruş, 52 adet döllü merkep kıymeti 520 kuruş, 1 adet döllü deve kıymeti 100 kuruş, 139 adet koşu öküzü, 3 adet balak (?), 28 adet koşu mandası, 1 adet erkek merkep, 1 adet sıpa, 2 adet tosun, 17 adet kısır inek, 8 adet ganem kuzusu, 38 adet kuzu, 7 adet keçi oğlağı, 16 adet oğlak, 4 adet buzağı, 1 adet at, 1 adet dölsüz kısırak ve 14 adet döllü kısırak kıymeti 675 kuruştur. Toplam hayvan kıymeti 3736,4 kuruştur.

Hane başına düşen hayvan miktarı yaklaşık 10 adettir. Toplam hayvan kıymetinin hane başına düşen miktarı ise yaklaşık 39 kuruştur. Toplam büyükbaş hayvan sayısı 349 adettir. Bunların kıymetleri toplamı ise 2127 kuruştur. Küçükbaş hayvan sayısı ise toplam 614 adettir. Küçükbaş hayvanların toplam kıymetleri 1609,4 kuruştur. Büyükbaş hayvanların hane başına düşen miktarı yaklaşık 3,6 adettir. Kıymetinin hane başına düşen ortalaması ise yaklaşık 22,1 kuruştur. Küçükbaş hayvanların hane başına düşen miktarı ise yaklaşık 6,3 adettir. Kıymetinin hane başına düşen ortalaması ise 16,7 kuruştur.

Toplam 241 adet ile köyde en çok beslenen küçükbaş hayvan cinsi sağman koyundur. Hane başına ortalama 2,5 adet düşmektedir. Köyde en çok beslenen büyükbaş hayvan ise 139 adet olan koşu öküzüdür. Hane başına ortalama 1,5 adet düşmektedir.

Köyde beslenen hayvanlardan 1 adet döllü devenin sahibi Havranlı oğlu İbrahim, 1 adet erkek merkebin sahibi Uzun oğlu Hasan, 1 adet sıpanın sahibi Odabaşı oğlu Emin, 1 adet atın sahibi Kefake oğlu Mükremin, 1 adet dölsüz kısırığın sahibi ise Osman oğlu Murtaza'dır. Ayrıca Köydeki 96 hanenin her birinin kaç adet, hangi cins hayvanı olduğu ve gelirleri tek tek kaydedilmiştir. Köyde hiç hayvanı bulunmayan şahıs sayısı ise 9'dur. Bu şahıslar bostancılıkla meşgul Taflı oğlu Beşir, hizmetkarlıkla meşgul Taflı oğlu İzzettin, Ömer Osman oğlu Ebubekir, Numan oğlu

Osman ve Kahveci Memiş, çobanlıkla meşgul olan Ömer oğlu Emrullah, mesleği belirtilmeyen Karabaş oğlu Murtaza, azablıkla meşgul olan Havranlı oğlu İsmâ'îl ve hiçbir hayvan, emlak ve arazisi bulunmayıp köylülerin yardımıyla geçindiği düşünülen Sarı İbrahim oğlu Osman'dır.

3.4. Bektaşlı Köyü'nün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları

Köyde ki 96 hanenin toplam vergi-yi mahsusa'sı 9235 kuruştur. Bu rakam kayıtlara 9507 kuruş olarak geçmiştir. Köyün toplam temettuatı ise 46074,87 kuruştur. Bu rakam da kayıtlara 46352 kuruş olarak geçmiştir. Bu rakamların yanlış toplandığı göz önüne alınarak, sonradan bulunan toplamlarla değerlendirmeler yapılacaktır.

Köyde vergi-yi mahsusanın hane başına düşen miktarı, ortalama 96,1 kuruştur. Köyde en fazla vergi veren şahıs, 300 kuruş ile Taflı oğlu Mehmet Emin Efendi'dir. Bu şahsı 280'er kuruş vergi ile Havranlı oğlu İbrahim ve Durmuş oğlu Hasan takip etmektedir. En az vergi veren şahıs ise hizmetkarlıkla meşgul olup 5 kuruş vergi veren Taflı oğlu İzzettin'dir. Bu şahsı 10 kuruş vergi ile yine hizmetkarlıkla meşgul Kahveci Memiş takip etmektedir. Bunların haricinde vergi-yi mahsusa vermeyen 2 şahıs vardır. Bunlardan biri zaten hiçbir geliri olmayan Sarı İbrahim oğlu Osman'dır. Diğeri ise 565 kuruş geliri olmasına rağmen, neden vergi vermediği hakkında açıklama mevcut olmayan Kör Koca oğlu Ali Osman'dır.

Köyün toplam temettuatı olan 46074,87 kuruşun hane başına düşen miktarı ise yaklaşık 480 kuruştur. Köyün en çok temettuatına sahip şahıs, 1587 kuruş 18 para ile Havranlı oğlu İbrahim'dir. Bu şahsı 1538 kuruş temettuata sahip Taflı oğlu Murtaza takip etmektedir. Köyün en az temettuatına sahip şahıslar ise 50'şer kuruş ile Taflı oğlu İzzettin ve Karabaş oğlu Murtaza'dır. Bu şahısları 100 kuruş temettuat ile Kahveci Memiş takip etmektedir. Köyde hiç temettuatı olmayan şahıs ise Sarı İbrahim oğlu Osman'dır.

Köyün vergi ve temettuat oranlarına bakıldığında göze çarpan husus 300 kuruş vergi ile köyün en çok vergisini veren şahıs 1194 kuruş temettuata sahip Taflı oğlu Mehmet Emin Efendi olmasına rağmen en yüksek temettuata sahip şahıslar Havranlı oğlu İbrahim 280 kuruş vergi, Taflı oğlu Murtaza ise 200 kuruş vergi vermektedir.

Ayrıca yine 1465 kuruş 38 para temettuatı sahip Taflı oğlu Mustafa'da 250 kuruş vergi vermektedir. Vergi ve temettuat oranlarındaki bu farklılığın nedeni kayıtlarda açıkça belirtilmemiştir. Ancak bu temettuatları yüksek, vergileri düşük şahısların ortak bezirhaneleri vardır. Burdan elde ettikleri gelir için ortak vergi ödediklerini düşünerek vergilerinin düşük olduğu sonucuna varabiliriz. Ancak diğer hane reislerinede bakıldığında aynı miktarda vergi ödemelerine rağmen temettuatları farklı olan şahıslar vardır. Ayrıca yukarıda da belirtildiği gibi 565 kuruş temettuatı olan Kör Koca oğlu Ali Osman vergi ödememektedir. Bu durum, vergi oranları ile temettuatlar arasında adaletsizlik olduğunu ya da defterlerin düzenli yazılmadığını göstermektedir.

4. SAĞLEP KÖYÜ

Sağlep köyüne ait 1256 ve 1261 yıllarında tutulan iki ayrı temettuat defteri vardır. Defterlerdeki kişi isimleri benzemekle beraber farklılıklarda bulunmaktadır. Ayrıca hane sayısı olarakta bir defterde 43 hane varken diğerinde 38 hane olduğu görülmektedir.

Temettuat defterlerinin tutulmasında farklı metodlar kullanılmıştır. Örneğin 1256 yılında tutulan defterlerde kişilerin emlakları, menkul ve gayrimenkulleriyle ilgili bilgiler varken, 1261 yılında tutulan defterlerde kişilerin sadece arazi ve hayvanatı ile ilgili bilgiler yer almaktadır. İki ayrı dönemde tutulan defterlerin tutulma şekilleri ve kullanılan metodlar farklıdır. Sağlep köyüne ait tutulan bu iki defter arasındaki farklılıklarda bunun bir örneği olabilir.

4.1. 1256 Yılı Kayıtlarına Göre Sağlep Köyü

4.1.1. Sağlep Köyünde Nüfus

Bu deftere göre Sağlep Köyünde toplam 38 hane bulunmaktadır. Halkın tamamı Müslüman olup tahmini nüfus 190'dır. Hane reislerinin meslekleriyle ilgili ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır. Yalnızca Talip Oğlu Mustafa Kethuda'nın güherçileci esnafından olduğu, Emir oğlu Mehmed Efendi'nin ise ulemadan olduğu kaydedilmiştir. Bu hane reisleri dışında diğer hane reislerinin meslekleri belirtilmemiştir. Ancak tamamının tarım ve hayvancılıkla uğraştığı anlaşılmaktadır. Ayrıca köyde değirmeni bulunan bir şahıs vardır. Bu şahıs Hut oğlu Mustafa olup değirmenin kiymeti 1000 kuruştur. Sağlep Köyüne ait bu defterde hane reislerinin

fiziksel özelliklerinede yer verilmiştir. Kır sakallı Soluk Oğlu Mehmet Efendi, orta boylu kara sakallı Talip Oğlu Mustafa Kethuda... gibi.

Sağlep köyünde müşterek hayvanı olan hane reisleri vardır. Kayıtlarda müşterek olan hayvanlar , müşterek camus ineği, müşterek kısrak, müşterek arvana, müşterek taylak olarak hane reislerinin isimleriyle birlikte kaydedilmiş ancak hangi hayvana, hangi hane reislerinin müşterek olduğu belirtilmemiştir.

Köyde kardeş olan hane reisleri şöyledir: Soluk oğlu Mehmed Efendi, Soluk oğlu Monla Mehmed, Solak oğlu Yakub, Solak oğlu Mustafa, Talib oğlu Mustafa Kethuda, Talib oğlu Ali, Talib oğlu Ebubekir Kethuda, Ali Sipahi oğlu Bekir, Ali Sipahi oğlu Osman, Ali Sipahi oğlu Hüseyin, Abbas oğlu Hüseyin, Abbas oğlu Kasım, Emir oğlu Yusuf ve Emir oğlu Mehmed Efendi'dir. Diğer hane reislerinin birbirleriyle akrabalık bağı olup olmadığı bilinmemektedir. Kayıtlardan sadece aynı babanın çocukları tespit edilebilmektedir. Sağlep köyünde kullanılan isimlerin yoğunluğuna bakıldığında, en fazla kullanılan isim 6 tane ile Hüseyin'dir.

4.1.2. Sağlep Köyünde Tarım

Sağlep köyüne ait tutulan bu defterde ki kayıtlara göre tarlası olmayan yalnızca üç hane reisi vardır. Bunlar Hut oğlu Mustafa, Kara Osman oğlu Ahmet ve ulemadan olan Emir oğlu Mehmed Efendi'dir. Köydeki toplam tarla 1770 dönümdür. Hane başına ortalama 50,5 dönüm tarla düşmektedir. Bu tarlaların toplam kıymeti ise 7.080 kuruştur. Toplam 1770 dönüm tarlanın 885 dönümü mezru, 885 dönümü hali yani boz, kullanılmayan tarladır. Mezru ve hali tarlaların hane başına düşen miktarı ise 25,2 dönümdür.

Köyde en fazla tarlaya sahip olan şahıs Talib oğlu Mustafa Kethuda'dır. 120 dönüm tarlası bulunmaktadır. Kıymeti 480 kuruştur. Bu tarlanın 60 dönümü mezru, 60 dönümü gayri mezrudur. Bunu 110'ar dönüm tarlası olan Soluk oğlu Mehmed Efendi ve Kör Ahmed oğlu Hacı Ahmed takip etmektedir. Bu tarlalarında 55 dönümü mezru, 55 dönümü gayri mezrudur. Kıymetleri ise 440 kuruştur.

Köyün en az tarlasına sahip olan şahıs ise 10 dönüm tarlası olan Abbas oğlu Kasım'dır. Bu tarlanın 5 dönümü mezru, 5 dönümü hali tarladır. Bu şahıs 20'şer dönüm tarla ile Voyvoda oğlu İbrahim, Ali Sipahi oğlu Halil İbrahim, Hayri oğlu

Osman, Fazıl oğlu İsmail, Mahmud oğlu Ali, Memiş oğlu Eyyub, Abbas oğlu Hüseyin, Yeşil Ali oğlu Mehmed, Hamza oğlu İbrahim, Halil oğlu Hüseyin ve Ali Sipahi oğlu Hüseyin takip etmektedir. Bu tarlaların 10'ar dönümü mezru, 10'ar dönümü halidir. Kıymetleri ise her birinin 80'er kuruştur.

Sağlep köyünde bu tarlaların dışında ayrıca yonca tarlaları mevcuttur. Toplam 18 şahsın yonca tarlası bulunmaktadır. Bu tarlalar toplam 31 dönümdür. Kıymetleri toplamı ise 470 kuruştur. En fazla yonca tarlasına sahip olan şahıs 5 dönüm ile Soluk oğlu Mehmed Efendi'dir. Bu yonca tarlasının kıymeti 75 kuruştur. Diğer 17 şahsın yonca tarlaları dönümü ise ortalama 1 ya da 2 dönümdür. Köyde yonca tarlası olan şahıslar: Soluk oğlu Mehmed Efendi, Talib oğlu Mustafa Kethuda, Kör Ahmed oğlu Hacı Ahmed, Soluk oğlu Monla Mehmed, Deli Bekir oğlu Osman, Solak oğlu Yakub, Solak oğlu Mustafa, Deli Hasan oğlu Hasan, Talib oğlu Ali, Talib oğlu Ebubekir Kethuda, Voyvoda oğlu İbrahim, Murtaza oğlu Halil, İmam oğlu Hüseyin, Ali Kişi oğlu Ali, Ömer oğlu Mehmet, Ali Sipahi oğlu Bekir, Yeşil Ali oğlu Mehmet ve Hamza oğlu İbrahim'dir.

4.1.3. Sağlep Köyünde Hayvancılık

Sağlep köyünde bulunan toplam 1925 hayvandan hayvancılığın oldukça önemli bir geçim kaynağı olduğu anlaşılmaktadır. Bu hayvanlar; 32 adet camus, 79 adet öküz, 19 adet camus ineği, 16 adet düğe, 1 adet camus malakı, 103 adet inek, 32 adet tosun, 86 adet dana, 4 adet camus, 22 adet kısarak, 74 adet merkeb, 12 adet merkeb sıpası, 32 adet boz dişi deve, 21 adet taylak, 12 adet tay, 3 adet beygir, 39 adet döllu deve, 763 adet koyun, 152 adet keçi, 327 adet toklu, 96 adet cebiştir. Bu hayvanların hepsinin kıymetleri yazılmış ve hane reislerinin hayvanlarının kıymetleri toplamına kaydedilmiştir. Ancak bunlar üzerinden ne kadar vergi alındığı belli değildir.

Bu hayvanların kıymetleri şöyledir; 32 adet camus toplam kıymeti 9570 kuruş, 79 adet öküz kıymeti 8075 kuruş, 19 adet camus ineği kıymeti 4440 kuruş, 16 adet düğe kıymeti 605 kuruş, 1 adet camus malakı kıymeti 30 kuruş, 103 adet inek kıymeti 5985 kuruş, 32 adet tosun kıymeti 1395 kuruş, 86 adet dana kıymeti 1275 kuruş, 4 adet camus dana kıymeti 575 kuruş, 22 adet kısarak kıymeti 4920 kuruş, 74 adet merkeb kıymeti 3735 kuruş, 12 adet merkeb sıpası kıymeti 265 kuruş, 32 adet arvana kıymeti 13545 kuruş, 21 adet taylak kıymeti 10425 kuruş, 12 adet tay kıymeti

1440 kuruş, 3 adet beygir kıymeti 815 kuruş, 39 adet döllü deve kıymeti 28950 kuruş, 763 adet koyun kıymeti 15260 kuruş, 152 adet keçi kıymeti 2584 kuruş, 327 adet toklu kıymeti 4905 kuruş, 96 adet cebiş kıymeti 960 kuruştur. Köyde bu hayvanların dışında 23 kovan arı bulunmaktadır. Bu kovanların kıymeti 115 kuruştur. Toplam hayvan kıymeti 119754 kuruştur. Hane başına düşen hayvan miktarı yaklaşık 50,6 adettir. Toplam hayvan kıymetinin hane başına düşen miktarı ise yaklaşık 3151,4 kuruştur. Bu toplama kovan kıymeti dahil değildir.

Köyde en çok beslenen büyükbaş hayvan cinsi 103 adet ile inektir. Hane başına ortalama 2,7 adet düşmektedir. İneği olmayan sadece 5 hane vardır. Diğer 33 hanenin ise en az 1'er adet ineği bulunmaktadır. En çok beslenen küçükbaş hayvan cinsi ise 327 adet ile tokludur. Hane başına ortalama 8,6 adet toklu düşmektedir. Toklu sayısı bu kadar fazla olmasına rağmen tokluya sahip hane sayısı sadece 10'dur. En az beslenen hayvan 1'er adet olan camus malağı ve camus ineğidir. Sahipleri ise Soluk oğlu Monla Mehmet ve Murtaza oğlu Halil'dir. Köyde hayvanı bulunmayan hiçbir hane reisi bulunmamaktadır.

Büyükbaş hayvanların toplam sayısı 587 adettir. Kıymetleri toplamı 96045 kuruştur. Geriye kalan 1338 adet hayvan ise küçükbaş hayvandır. Kıymetleri toplamı 23709 kuruştur. Büyükbaş hayvanlar hane başına ortalama 15,4 adet düşmektedir. Kıymetleri toplamının hane başına düşen ortalama miktarı ise 2527,5 kuruştur. Küçükbaş hayvanların hane başına düşen yaklaşık miktarı 35,2 adettir. Kıymetleri toplamının hane başına düşen yaklaşık miktarı ise 623,9 kuruştur. Köyde gelir getirmeyen hiçbir hayvan cinsi mevcut değildir.

4.1.4. Sağlep Köyünün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları

Sağlep köyüne ait bu defterde vergi-yi mahsusa ve temettuat oranlarının tutulma şeklinin de farklı olduğu göze çarpmaktadır. Bu daha öncede belirttiğimiz gibi bu dönem defterlerinin tutulma metodundaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Diğer dönemde tutulan defterlerden farklı olarak bu dönemde tutulan defterlerde emlak kıymeti ve hayvanat kıymeti ayrıca belirtilmiştir.

Köyde ki 38 hanenin toplam vergisi 11645 kuruştur. Köyün toplam temettuatı 29775 kuruştur. Köyün toplam emlak kıymeti 8520 (kayıtlara 7050 olarak geçmiştir.) kuruş ve hayvan kıymeti 119754 (kayıtlara 119180 olarak geçmiştir) kuruştur.

Sağlep Köyü'nün yıllık toplam vergisi 11645 kuruştur. En çok vergi veren şahıslar; 790'ar kuruş vergi ile Soluk oğlu Mehmed Efendi, Kör Ahmed oğlu Hacı Ahmet, Talib oğlu Ali ve Talib oğlu Ebubekir Kethuda'dır. En az vergi veren şahıs 40 kuruş ile Ali Sipahi oğlu Hüseyin'dir. Hiç vergi vermeyen şahıslar ise güherçileci Talib oğlu Mustafa Kethuda ve ulemadan olan Emir oğlu Mehmed Efendi'dir. Bu şahısların güherçileci ve ulema olmalarından dolayı vergiden muaf tutuldukları kayıtlarda belirtilmiştir.

Köyün toplam temettuat oranı 29775 kuruştur. Bu temettuat 38 haneye bölüldüğünde, hane başına düşen miktar 783,5 kuruştur. Köyün en fazla temettuatına sahip şahıs 3250 kuruş ile Talib oğlu Mustafa Kethuda'dır. Zaten genel olarak bakıldığında bu şahsın tarla, emlak ve hayvanat kıymetlerinde diğerlerine göre fazla olduğu göze çarpmaktadır. Bu şahsın temettuatının yüksek oluşu tarım ve hayvancılık dışında güherçilikte yapıyor olmasından kaynaklanmaktadır. Bu şahsı 3000 kuruş temettuat ile Soluk oğlu Mehmed Efendi ve 2750 kuruş temettuat ile Kör Ahmed oğlu Hacı Ahmed takip etmektedir. Köyün en az temettuatına sahip şahıs 100'er kuruş temettuat ile Ali Sipahi oğlu Hüseyin ve Halil oğlu Hüseyin'dir. Bunları 150'şer kuruş temettuat ile Abbas oğlu Kasım ve Kara Osman oğlu Ahmed'dir. Genel olarak vergi ve temettuat oranlarına bakıldığında, aynı temettuata sahip olup farklı miktarda vergi ödeyen hane reisleri görülmektedir. Ayrıca temettuatları farklı olup aynı miktarda vergi ödeyen hane reisleri mevcuttur. Bu durum, vergi oranları ile temettuatlar arasında adaletsizlik olduğunu ya da defterlerin düzenli yazılmadığını göstermektedir.

4.2. 1261 Yılı Kayıtlarına Göre Sağlep Köyü

4.2.1. Sağlep Köyünde Nüfus

Toplam 43 haneden oluşan Sağlep köyünün tahmini nüfusu 215'tir. Halkın tamamı Müslüman'dır. Köyün 38 hanesi geçimini ziraatçılıkla sağlamakta olup, 3 hane reisi ise hizmetkarlıkla meşguldür. Bu

şahıslar Ali Sipahi oğlu Osman, Ali Sipahi oğlu Hüseyin ve Solak oğlu Osman'dır. Hizmetkarlıkla meşgul Ali Sipahi oğlu Osman'ın 20 dönüm mezru tarlası, 1 adet sağman ineği ve 3 adet sağman keçisi bulunmaktadır. Toplam 215 kuruş temettuatı bulunmaktadır. Aynı şekilde hizmetkarlık yapan Ali Sipahi oğlu Hüseyin'in hiçbir emlak, arazi ve hayvanı olmayıp temettuatı 100 kuruştur. Solak oğlu Osman'ın ise 2 sağman keçisi ve 2 erkek tosunu bulunmakta olup toplam temettuatı 100 kuruştur. Kara Osman oğlu Ahmet isimli hane reisi çobanlıkla meşguldür. 2 sağman ineği, 1 adet döllü merkebi, 2 adet erkek tosunu olup temettuatı 227 kuruştur. Gazi Oğlu Esef isimli şahsın ise hiçbir geliri yoktur. Geçimini nasıl sağladığı ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak köylülerin yardımıyla geçimini sağladığı tahmin edilmektedir.

Köyde müşterek malı olan olan şahıslar Talib oğlu Mustafa, Solak oğlu Mehmed Efendi, Solak oğlu Osman, Solak oğlu Yakup, Solak oğlu Mustafa, Emir oğlu Yusuf, Deli Hasan oğlu Hasan, Talip oğlu İbrahim ve Talip oğlu Ebubekir'dir. Bu dokuz hane reisinin ortak bir bezirhaneleri bulunmaktadır. Bu bezirhanenin toplam hasılatı 220 kuruştur. Ayrıca köyde Abdullah oğlu Mustafa isimli şahsın değirmeni bulunmaktadır. Bu değirmenin toplam hasılatı 150 kuruştur.

Köyde kardeş olan şahıslar şöyledir: Solak oğlu Ali Osman, Solak oğlu Mehmed Efendi, Solak oğlu Osman, Solak oğlu Yakup, Solak oğlu Mustafa. Talib oğlu Mustafa, Talip oğlu İbrahim, Talip oğlu Ebubekir. Ali Sipahi oğlu Halil, Ali Sipahi oğlu Ebubekir, Ali Sipahi oğlu Osman, Ali Sipahi oğlu Ali, Ali Sipahi oğlu Hüseyin. Gazi oğlu İsmail, Gazi oğlu Esef, Gazi oğlu Hasan, Gazi oğlu Ömer. Amus oğlu Mehmed, Amus oğlu Osman. Genel olarak bakıldığında köyde kardeş olan şahısların sayılarının fazla olduğu görülmektedir. Diğer hane reislerinin herhangi bir akrabalık bağı olup olmadığı bilinmemektedir. Kayıtlardan sadece aynı babanın oğulları tespit edilebilmektedir. Sağlep köyünde kullanılan isimlerin yoğunluğuna

bakıldığında, toplam 8 hane reisinin ismi Osman'dır. Bunun dışında sık kullanılan bir isme rastlanmamıştır.

4.2.2. Sağlep Köyünde Tarım

Sağlep köyünün temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Köyde 39 hanenin mezru tarlası bulunmaktadır. Ayrıca bunlardan 16 sının aynı zamanda yoncalığı bulunmaktadır. Diğer 3 hane reisi hizmetkarlık, biri çobanlık yapmaktadır. Ancak hizmetkarlık yapan Ali Sipahi oğlu Osman'nın da 20 dönüm mezru tarlası bulunmaktadır.

Köyde buğday, arpa, burçak ve ezfere(?) yetiştirilmektedir. Toplam buğday üretimi 668 kile, arpa üretimi 326 kile, burçak üretimi 4 kile, ezfere(?) ise 6 kiledir. 668 kile buğdayın yıllık toplam vergisi 2505 kuruş, 326 kile arpanın 652 kuruş, 4 kile burçağın 8 kuruş, 6 kile ezferenin yıllık toplam vergisi ise 12 kuruştur.

Sağlep köyünde toplam tarla 2750 dönümdür. Bunun 1385 dönümü mezdurur. Hane başına ortalama 32,2 dönüm mezru tarla düşmektedir. Gayri mezru tarla ise 1365 dönüm olmakla beraber hane başına ortalama 31 dönüm düşmektedir. 1385 dönüm mezru tarlanın yıllık toplam hasılatı 51331 kuruştur.

Köyde en fazla mezru tarlaya sahip şahısların 55'er dönüm tarlası bulunmaktadır. Bunlar Emir oğlu Yusuf, Tatar Ahmed oğlu Bekir, Talip oğlu Ebubekir ve İmam oğlu İsmail'dir. 55 dönümlük mezru tarlaya sahip olan şahıslardan senelik hasılatı en fazla olan Tatar Ahmed oğlu Bekir'dir. Senelik hâsılatı 2340 kuruştur. Köydeki diğer hanelerin mezru tarla dönümleri 50, 25 ve 20 şer dönüm olarak değişmektedir. Solak oğlu Yakup'un tarlası 50 dönüm olmasına rağmen yıllık hâsılatı en fazla olan şahıstır. 50 dönüm mezru tarladan yıllık hâsılatı 2528 kuruştur. 50 dönüm mezru tarlaya sahip diğer bir şahıs Solak oğlu Mustafa'dır. Yıllık hâsılatı 2495 kuruştur. Köydeki en az mezru tarlaya sahip olan şahıslardan birisi hizmetkarlıkla meşgul olan Ali Sipahi oğlu Osman'dır. 20 dönüm mezru tarlası olan şahsın tarlasından hiçbir geliri yoktur. Diğeri ise Amuş oğlu Osman'dır. Bu şahsında 20 dönüm mezru tarlası olup yıllık hâsılatı 571 kuruştur. Mezru tarlaya sahip şahısların tarla dnmlerine oranla yıllık hâsılatları değişiklik göstermektedir. Tarla dönümü fazla olan bir şahsın yıllık hâsılatı az, tarla dönümü az olan bir şahsın

yıllık hâsılatı fazla olabilmektedir. Örneğin Garib oğlu Mehmed'in 20 dönüm mezru tarlası olup yıllık hâsılatı 1720 kuruşken, 50 dönüm tarlası bulunan Ali Kişioğlu Ali'nin yıllık hâsılatı 1134 kuruştur.

Sağlep köyünde 9 hane reisinin ortak olduğu bir bezirhane bulunmaktadır. Bu hane reisleri Talib oğlu Mustafa, Solak oğlu Mehmed Efendi, Solak oğlu Osman, Solak oğlu Yakup, Solak oğlu Mustafa, Emir oğlu Yusuf, Deli Hasan oğlu Hasan, Talip oğlu İbrahim ve Talip oğlu Ebubekir'dir. Bu bezirhanenin toplam hasılatı 220 kuruştur. Bezirhaneye ortak hane reislerinin hasılatlarına bakıldığında 7 hane reisinin 20 kuruşken, Solak oğlu Yakup ve Talip oğlu İbrahim'in hasılatlarının 40 kuruş olduğu görülmektedir. Kayıtlar incelendiğinde bunun nedeninin bu şahısların bezirhanedeki hisselerinin fazla olmasından kaynaklandığı görülmektedir.

4.2.3. Sağlep Köyünde Hayvancılık

Sağlep köyünde en az tarım kadar hayvancılıkta önemli bir geçim kaynağıdır. Köyde toplam 1309 adet hayvan bulunmaktadır. Köyde yetiştirilen hayvanlar şunlardır: Sağman Koyun, Kısır Koyun, Sağman İnek, Sağman Camus, Sağman Keçi, Kısır Keçi, Döllü Merkeb, Döllü Deve, Yük Devesi, Dölsüz Deve, Tosun, Beygir, At, Kısır Camus, Koşu Öküzü, Koşu Mandası, Erkek Merkeb, Erkek Tosun, Kısır İnek, Dölsüz Kısırak ve Döllü Kısıraktır.

Köyde yetiştirilen vergiye tabi küçükbaş hayvanlar; 555 adet sağman koyun yıllık geliri 2302,10 kuruş, 208 adet kısır koyun yıllık geliri 258,70 kuruş, 154 adet sağman keçi yıllık geliri 355,92 kuruş, 15 adet kısır keçi yıllık geliri 11,20 kuruştur. Köyde toplam 932 adet gelir getiren küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Bu hayvanların toplam geliri ise 2927,92 kuruştur. Bu hayvanlardan hane başına ortalama 21 hayvan düşmektedir. Küçükbaş hayvanların toplam değerinin hane başına düşen ortalaması ise yaklaşık 68 kuruştur.

Vergiye tabi büyükbaş hayvanlar ise, 60 adet sağman inek yıllık geliri 480 kuruş, 6 adet sağman camus yıllık geliri 80 kuruş, 33 adet döllü merkeb yıllık geliri 330 kuruş, 18 adet döllü deve yıllık geliri 2300 kuruş, 43 adet yük devesi yıllık geliri 8600 kuruş ve 10 adet döllü kısırak yıllık geliri 600 kuruştur. Köyde toplam 169 adet gelir getiren büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Bu hayvanların toplam geliri ise

12390 kuruştur. Bu hayvanlardan hane başına toplam 4 adet hayvan düşmektedir. Büyükbaş hayvanların toplam değerinin hane başına düşen ortalaması ise yaklaşık 288 kuruştur. Köyde gelir getirmeyen büyükbaş hayvanlar; 12 adet dölsüz deve, 3 adet tosun, 1 adet beygir, 8 adet katır, 6 adet kısır camus, 89 adet koşu öküzü, 43 adet koşu mandası, 7 adet erkek merkeb, 7 adet erkek tosun, 31 adet kısır inek ve 1 adet dölsüz kısıraktır. Köyde toplam 208 adet gelir getirmeyen büyükbaş hayvan bulunmaktadır.

Rakamlara bakıldığı zaman köyde en çok beslenen hayvan toplam 555 adet olan sağman koyundur. Bunu 208 adet ile kısır koyun takip etmektedir. Genel olarak bakıldığı zamanda en çok beslenen hayvanların koyun ve keçi olduğu göze çarpmaktadır. Toplam 932 adet koyun ve keçi bulunmakla beraber köye önemli bir gelir kaynağı oluşturduğu görülmektedir. Köyde en çok beslenen büyükbaş hayvan ise koşu öküzüdür. Toplam 89 adet koşu öküzünden hane başına ortalama 2 adet düşmektedir. Sadece 6 hanenin koşu öküzü olmayıp diğer tüm hanelerde bulunmaktadır.

Köyde döllü ve sağman hayvan sayısı toplam 836 adettir. Hane başına ortalama 19 adet düşmektedir. Dölsüz ve sağman olmayan yani kısır, erkek hayvanların sayısı ise 474'tür. Hane başına ortalama 11 adet düşmektedir. Köyde hayvanı bulunmayan tek hane reisi Gazi oğlu Eşef'tir. Geriye kalan tüm hane reislerinin az miktarda da olsa hayvanı bulunmaktadır.

4.2.4. Sağlep Köyünün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları

Köydeki 43 hanenin toplam vergi-yi mahsusa'sı 9345 kuruştur. Ancak bu kayıtlara 9900 kuruş olarak geçmiştir. Köyün toplam temettuatı ise 46560 kuruş 16 paradır bu da kayıtlara 46352 kuruş olarak geçmiştir. Bu rakamların yanlış toplandığı göz önüne alınarak değerlendirmeler sonradan toplanan rakamlar ile yapılacaktır. Ayrıca köyde yaylak rüsumu, aşar vergisi ve adet-i ağnam vergisi alındığı kayıtlara geçmiştir.

Köyün toplam vergi-yi mahsusasının hane başına düşen ortalama miktarı 217,32 kuruştur. En çok vergi veren hane reisleri 780 kuruş ile Solak oğlu Ali Osman,750 kuruş ile Kör Ahmed oğlu Osman'dır. En az vergi veren hane reisleri ise

18 kuruş ile Ali Sipahi oğlu Hüseyin ve 50 şer kuruş ile Yeşil oğlu Mehmed, Kara Osman oğlu Ahmed, Abbas oğlu Kasım ve Halil oğlu Hasan'dır. Köyde vergi vermeyen hane reisleri ise köylülerin yardımıyla geçinen Gazi oğlu Esef ve hizmetkarlıkla meşgul olan Ali Sipahi oğlu Osman ve Solak Oğlu Osman'dır. Ali Sipahi Oğlu Osman ve Solak Oğlu Osman'ın az miktarda tarla ve hayvanatı bulunmasına rağmen vergi ödemediği göze çarpmaktadır. Bunun ödedikleri verginin kayıtlara geçmemesinden kaynaklandığını düşünebiliriz ancak kayıtlarda bununla ilgili herhangi bir neden belirtilmemiştir.

Sağlep köyünde toplam 180 kuruş yaylak rüsumu alınmaktadır. Toplam 9 hane reisi 20'şer kuruş yaylak rüsumu ödemektedir. Bu hane reisleri; Solak oğlu Ali Osman, Talib oğlu Mustafa, Deli Bekir oğlu Osman, Solak oğlu Mustafa, Emir oğlu Yusuf, Talip oğlu İbrahim, Talip oğlu Ebubekir, Deveci oğlu Musa ve İmamoğlu İsmail'dir. Toplam adet-i ağnam vergisi ise 53,72 kuruş, aşar toplamı ise 3512 kuruştur. Aşar vergisi ödemeyen 5 şahıs bulunmaktadır. Bu şahıslar; Gazi oğlu Esef, Ali Sipahi oğlu Osman, Kara Osman oğlu Ahmet, Ali Sipahi oğlu Hüseyin ve Solak oğlu Osman'dır.

Köyün toplam temettuatının hane başına düşen ortalama miktarı 1082,7 kuruştur. Köyde en çok temettuata sahip hane reisi 3392 kuruş ile Solak oğlu Ali Osman, 3120 kuruş ile ile Kör Ahmed oğlu Osman'dır. Köyün en az temettuatına sahip hane reisleri ise 100'er kuruş ile Solak oğlu Osman ve Ali Sipahi oğlu Hüseyin, 215 kuruş ile Ali Sipahi oğlu Osman, 227 kuruş ile Kara Osman oğlu Ahmed, 333,16 kuruş ile Yeşil oğlu Mehmed'dir. Köyde hiç temettuatı olmayan şahıs ise yine köylülerin yardımıyla geçinen Gazi oğlu Esef'tir.

Köyde ki halkın, temettuatları ile vergi oranlarına bakıldığında, temettuatı yüksek olan şahısların yukarıda da görüldüğü gibi verdikleri vergilerinde hemen hemen aynı oranda olduğu görülmektedir. Temettuatı düşük hane reislerine bakıldığında ise hizmetkarlıkla geçinen Ali Sipahi oğlu Osman'ın temettuatının 215 kuruş olmasına rağmen vergi vermediği görülmektedir. Şahsın neden vergi vermediği ile ilgili açıklama yapılmamıştır.

5. GÖVDELİCE KÖYÜ

5.1. 1256 Yılı Kayıtlarına Göre Gövdelice Köyü

5.1.1. Gövdelice Köyü'nde Nüfus

Gövdelice köyünde 10 hane kayıtlıdır. Ancak bu hanelerin dışında, Çonkar Yörükkanı'na tabi 6 hane reisi Gövdelice köy kayıtlarına bağlıdır. Bu hane reisleri; Arefe oğlu Ahmet, Mevlud oğlu Ali, Beduş oğlu Battal, Mahmut oğlu Memiş, Uzun Ali oğlu Hacı Cafer ve Çulha oğlu Osman'dır. Bu altı Yörük haneyi de birleştiren toplam 16 hane olmaktadır.

16 haneden oluşan Gövdelice köyünde, tahmini nüfusu 80'dir. Nüfusun tamamı Müslüman'dır. 1256 yılında tutulan tüm temettuat defterlerinde olduğu gibi bu defterde de hane reislerinin mesleği belirtilmemiştir. Ancak kayıtlardan anlaşıldığına göre köy halkının geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Köyde emlak, arazi ve hayvanı olmayan şahıs bulunmamaktadır. Fakat hane reislerinden Yeraş oğlu Mustafa'nın 4 keçi dışında herhangi bir emlak, arazi ve hayvanatı bulunmamaktadır. Çolak Fakı oğlu Çerkes isimli şahsın ise tek geçim kaynağı hayvancılıktır. Geriye kalan hane reislerinin tümünün geçim kaynağı, tarım ve hayvancılıktır. Köyde müşterek mal kullanan hiçbir hane reisi bulunmamaktadır. Gövdelice köyüne ait bu defterde hane reislerinin ismi kaydedilirken, fiziksel özellikleride belirtilmiştir. Orta boylu aksakallı Arap oğlu Bekir Kethuda, uzun boylu kumral sakallı Yeraş oğlu Mustafa... Gibi.

Köyde kardeş olan hane reisleri ise; Yeraş oğlu Mustafa ve Hamza ile Taşçı oğlu Şeyh Mehmet ve Hüseyin'dir. Diğer hane reislerinin birbirleriyle akrabalık bağı olup olmadığı bilinmemektedir. Kayıtlardan sadece aynı babanın çocukları tespit edilebilmektedir.

5.1.2. Gövdelice Köyü'nde Tarım

Köyün temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. 16 hanenin 13'ünde mezru tarla bulunmaktadır. Tarlası olmayan hane reislerinin geçim kaynakları ise hayvancılıktır.

Köyde toplam tarla 890 dönümdür. Hane başına ortalama 55,6 dönüm tarla düşmektedir. Toplam 890 dönüm tarlanın 445 dönümü mezru, 445 dönümü ise hali yani boz tarladır. Hane başına ortalama 27,8'er dönüm mezru ve hali tarla

düşmektedir. Mezru tarlaların toplam kıymeti 3560 kuruştur. Bu miktarın hane başına düşen ortalaması ise 222,5 kuruştur.

Gövdelice köyünde en fazla tarlaya sahip şahıs, toplam 130 dönüm tarlası bulunan Arab oğlu Bekir Kethuda'dır. Tarlasının 65 dönümü mezru, 65 dönümü hali tarladır. Şahsın 65 dönüm mezru tarlasının toplam kıymeti 520 kuruştur. Köyün en fazla tarlasına sahip ikinci şahıs 120 dönüm tarlası bulunan Hacı Osman oğlu Hüseyin Kethuda'dır. Tarlasının 60 dönümü mezru, 60 dönümü ise halidir. Bu şahsın mezru tarlasının toplam kıymeti ise 480 kuruştur. En az tarlaya sahip şahıs 20 dönüm ile Çulha oğlu Osman'dır. Tarlasının 10 dönümü mezru, 10 dönümü ise halidir.

Köyde tarlası bulunmayan 3 hane reisi vardır. Bunlar Kötü Hüseyin oğlu Hasan, Yeraş oğlu Mustafa ve Çolak Fakı oğlu Çerkes'dir. Bu şahıslar geçimlerini hayvancılıkla sağlamaktadır.

5.1.3. Gövdelice Köyü'nde Hayvancılık

Gövdelice köyünde hayvancılık temel geçim kaynaklarından biridir. Köyde toplam 407 adet hayvan bulunmaktadır. Bu hayvanlar; 4 çift camus, 42 adet öküz, 1 adet camus, 7 adet düğe, 43 adet inek, 10 adet tosun, 25 adet dana, 1 adet camus dana, 6 adet kısarak, 26 adet merkep, 4 adet merkep sıpası, 4 adet arvana, 1 adet taylak, 2 adet tay, 3 adet döllu deve, 93 adet koyun, 74 adet keçi, 16 adet toklu ve 41 adet çebiştir. Hane başına düşen ortalama hayvan sayısı, 25,4 adettir. Görüldüğü gibi köydeki hayvanların 179 âdeti büyükbaş hayvan, 228 âdeti ise küçükbaş hayvandır. Hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan sayısı yaklaşık 11,18 adet, küçükbaş hayvan sayısı ise yaklaşık 14,25 adettir.

Köyde bulunan tüm hayvanlar gelir getiren hayvanlardır. Bu hayvanlar ve kıymetleri şöyledir; 4 çift camus kıymeti 1000 kuruş, 42 adet öküz kıymeti 3410 kuruş, 1 adet camus düğe kıymeti 160 kuruş, 7 adet düğe kıymeti 245 kuruş, 43 adet inek kıymeti 2375 kuruş, 10 adet tosun kıymeti 525 kuruş, 25 adet dana kıymeti 375 kuruş, 1 adet camus dana kıymeti 225 kuruş, 6 adet kısarak kıymeti 1320 kuruş, 26 adet merkep kıymeti 1155 kuruş, 4 adet merkep sıpası kıymeti 105 kuruş, 4 adet arvana (boz dişi deve) kıymeti 2000 kuruş, 1 adet taylak kıymeti 450 kuruş, 2 adet tay kıymeti 275 kuruş, 3 adet döllu deve kıymeti 1500 kuruş, 93 adet koyun kıymeti

1860 kuruş, 74 adet keçi kıymeti 1333 kuruş, 16 adet toklu kıymeti 240 kuruş ve 41 adet çebiş kıymeti 410 kuruştur. Toplam hayvan kıymeti 18963 kuruştur. Toplam hayvan miktarının hane başına düşen ortalama miktarı ise 1185 kuruştur.

Köyde en çok beslenen büyükbaş hayvan 43 adet ile inehtir. 2 hane dışında tüm hanelerin en az 1 adet ineği bulunmaktadır. Yukarıda belirtildiği gibi 43 adet ineğin toplam kıymeti 2375 kuruştur. Hane başına yaklaşık olarak 148,4 kuruş düşmektedir. En çok beslenen küçükbaş hayvan ise 93 adet ile koyundur. Ancak köyde yalnızca 6 hanenin koyunu bulunmaktadır. En fazla koyuna sahip şahıs 36 adet ile Arab oğlu Bekir Kethuda'dır. Diğer hane reislerinden ise, Hacı Osman oğlu Hüseyin Kethuda 25 adet koyun, Sarı oğlu Mehmet 14 adet koyun, Taşçı oğlu Hüseyin 4 adet koyun, Arefe oğlu Ahmet 8 adet koyun ve Uzun Ali oğlu Hacı Cafer 6 adet koyun beslemektedir. 93 adet koyunun toplam kıymeti ise 1860 kuruştur.

Köyün en çok gelir getiren hayvanı, köyde 42 adet bulunan öküz olup toplam kıymeti 3410 kuruştur. Yeraş oğlu Mustafa ve Çolak Fakı oğlu Çerkes hariç tüm hanelerin öküzü bulunmaktadır. Hane başına düşen öküz miktarı yaklaşık 2,6 adettir. Toplam öküz kıymetinin hane başına düşen ortalama miktarı ise 213,1 kuruştur.

Yukarıda da ifade edildiği gibi 1 adet camus düğe, 1 adet camus dana, 4 adet arvana, 1 adet taylak, 3 adet döllu deve bulunmaktadır. Camus düğe ve camus dananın sahibi Uzun Ali oğlu Hacı Cafer, arvanaların ve taylağın sahibi Arab oğlu Bekir Kethuda, döllu develerin sahibi ise Hacı Osman oğlu Hüseyin Kethuda'dır. Köyde hayvanı olmayan hiçbir hane reisi yoktur. En az hayvana sahip hane reisleri; 4'er tane ile Yeraş oğlu Mustafa ve Yeraş oğlu Hamza'dır.

5.1.4. Gövdelice Köyü'nün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları

Köyde ki 16 hanenin toplam vergisi 2569 kuruştur. Köyün toplam temettuatı 7500 kuruştur. Köyün toplam emlak kıymeti 3560 kuruş ve hayvan kıymeti 18963 (kayıtlara 18263 olarak geçmiştir.) kuruştur.

Köyde verginin hane başına düşen miktarı, ortalama 160,5 kuruştur. Köyde en fazla vergi veren şahıslar 620'şer kuruş ile Arab oğlu Bekir Kethuda ve Hacı Osman oğlu Hüseyin Kethuda'dır. En az vergi veren şahıslar, 26'şar kuruş ile Yörük olan Mahmud oğlu Memiş ve Çulha oğlu Osman'dır. Bu şahısları 40 kuruş ile yine Yörük

olan Uzun Ali oğlu Hacı Cafer takip etmektedir. Köyde yaşayan Yörükler'in, köy halkından bazı hane reisleriyle aynı temettuata sahip olmalarına karşın, onlara göre daha az vergi ödedikleri görülmektedir. Vergi vermeyen tek hane reisi Yeraş oğlu Mustafa'dır. 200 kuruş temettuatu olan bu şahıs, fukaralığından dolayı vergiden muaf şeklinde kayıtlara geçmiştir.

Köyün toplam temettuatu olan 7500 kuruş 16 haneye bölündüğünde, hane başına düşen temettuat miktarı ortalama 468,75 kuruştur. Köyün en çok temettuata sahip şahıs 1200 kuruş ile Arab oğlu Bekir Kethuda'dır. Bu şahsı 1000 kuruş temettuat ile Hacı Osman oğlu Hüseyin Kethuda takip etmektedir. Temettuatından çok vergisi olan şahıs bulunmamaktadır. Ancak yukarıda da belirtildiği gibi aynı temettuata sahip olup farklı miktarlarda vergi ödeyen şahıslar mevcuttur. Özellikle köyde yaşayan Yörükler'in köy halkına oranla daha az vergi ödedikleri görülmektedir. Kayıtlarda Yörük olan hanelere herhangi bir vergi indirimi uygulanıp uygulanmadığıyla ilgili hiçbir açıklama mevcut değildir.

5.2. 1261 Yılı Kayıtlarına Göre Gövdelice Köyü

5.2.1. Gövdelice Köyü'nde Nüfus

Gövdelice köyüne ait bu defterin sonunda 3 haneli Yeraş karyesinin kaydı da bulunmaktadır. Aynı deftere kaydedilmiş olmasının nedenini tam olarak bilinmemekle beraber, 3 haneli bu köy Gövdelice Köyü'nün değerlendirmelerinin sonunda ele alınacaktır.

Toplam 16 haneden oluşan Gövdelice köyünde halkın tamamı Müslüman'dır. Köyün tahmini nüfusu 80'dir. Hane reislerinden 13 tanesinin mesleği ziraatçılık olup geçimlerini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadırlar. Diğer 3 hane reisinden, Çolak İmamoğlu Çerkeş geçimini çobanlıkla sağlamaktadır. Şahsın kendine ait 3 adet sağman keçisi dışında hiçbir emlak, arazi ve hayvanı bulunmamaktadır. Berat oğlu Mustafa'nın mesleği sailik yani dilencilik olarak kaydedilmiş olup hiçbir geliri bulunmadığı görülmektedir. Memik oğlu Mehmet isimli şahsın ise hiçbir emlak, arazi ve hayvanı olmayıp geçimini nasıl sağladığı konusunda da bir bilgi bulunmamaktadır.

Köyde müşterek malı bulunan herhangi bir hane reisi yoktur. Köyde kardeş olan hane reisleri ise; Taşçı oğlu Şeyh Mehmet ve Hasan, Berat oğlu Mustafa ve Hamza'dır. Diğer hane reislerinin birbirleriyle akrabalık bağı olup olmadığı bilinmemektedir. Kayıtlardan sadece aynı babanın çocukları tespit edilebilmektedir.

5.2.2. Gövdelice Köyü'nde Tarım

Gövdelice köyünde tarlası olmayan 3 şahıs bulunmaktadır. Bunlar, Berat oğlu Mustafa, Memik oğlu Mehmet ve çobanlık yapan Çolak İmamoğlu Çerkeş'tir. Bu şahısların geçim kaynakları yukarıda belirtildiği gibidir.

Köyde hububat ürünü olarak buğday ve arpa yetiştirilmektedir. Yukarıda belirtilen 3 hane reisi hariç tüm haneler buğday ve arpa yetiştirmektedir. Yıllık buğday üretimi 170 kiledir. 170 kile buğdayın yıllık hasılatı ise 630 kuruştur. Buğdayın hane başına düşen miktarı yaklaşık olarak 10,6 kiledir. Buğdayın yıllık hasılatının hane başına düşen miktarı ise yaklaşık 39,3 kuruştur. Köyün en fazla buğday üretimine sahip şahıslar, 24'er kile ile Arab oğlu Bekir, Hacı Osman Oğlu Hasan ve Ömer Osman oğlu Mehmet'tir. Diğer hane reisleri ise yıllık en az 8'er kile buğday yetiştirmektedirler.

Arpanın yıllık üretimi 77 kiledir. Arpanın yıllık hasılatı ise 146 kuruştur. Arpanın hane başına düşen miktarı ortalama 4,8 kiledir. Yıllık hasılatının hane başına düşen miktarı ise yaklaşık olarak 9,1 kuruştur. Köyün en fazla arpa üretimine sahip şahıslar, 14'er kile ile Arab oğlu Bekir ve Ömer Osman oğlu Mehmet'tir. En az arpa üretimine şahıs ise 1 kile Kendü Hasan oğlu Hasan'dır.

Köydeki toplam tarla 830 dönümdür. Bu tarlaların 415 dönümü mezru, 415 dönümü gayri mezrudur. Hane başına ortalama 26'şar dönüm mezru ve gayri mezru tarla düşmektedir. Mezru tarlaların yıllık toplam geliri 12606 kuruştur. Hane başına düşen ortalama miktar ise 787,8 kuruştur.

Köyde en fazla tarlaya sahip şahıslar 100'er dönüm ile Arab oğlu Bekir ve Ömer Osman oğlu Mehmet 'tir. Bu tarlaların 50'şer dönümü mezru, 50'şer dönümü gayri mezrudur. Arab oğlu Bekir'in mezru tarlasının yıllık geliri 2080 kuruştur. Ömer Osman oğlu Mehmet'in mezru tarlasının yıllık geliri ise 1847 kuruştur. Bu şahısları 90'ar dönüm tarla ile Hacı Osman Oğlu Hasan ve Mevlid oğlu Ali takip

etmektedir. Bu tarlaların 45'er dönümü mezru, 45'er dönümü gayri mezrudur. Hacı Osman Oğlu Hasan'ın 45 dönüm mezru tarlasının yıllık geliri 1882 kuruştur. Mevlid oğlu Ali 'nin 45 dönüm mezru tarlasının yıllık geliri ise 572 kuruştur. Geriye kalan hane reislerinin ise tümünün tarlaları 50'şer dönümdür. Bu tarlaların da 25'er dönümü mezru,25'er dönümü gayri mezrudur. Yukarıda da görüldüğü gibi aynı dönüm mezru tarlaya sahip şahısların tarlalarından elde ettikleri yıllık gelir değışiklik göstermektedir. Bu farklılık büyük ihtimalle yetiştirdikleri ürün ve elde ettikleri mahsullerden kaynaklanmaktadır.

5.2.3. Gövdelice Köyü'nde Hayvancılık

Gövdelice köyünde toplam 218 adet hayvan bulunmaktadır. Bu hayvanlar; 60 adet sağman koyun, 7 adet kısır ganem, 18 adet sağman inek, 29 adet sağman keçi, 3 adet döllu kısırak, 2 adet döllu deve, 3 adet dölsüz deve, 22 adet kuzu, 6 adet buzağı, 7 adet oğlak, 30 adet koşu öküzü, 6 adet koşu mandası, 1 adet erkek merkep, 10 adet kısır inek, 1 adet dölsüz merkep ve 13 adet döllu merkeptir. Resmi adet-i ağnam vergisine tabi 60 adet sağman koyun, 29 adet sağman keçi bulunmaktadır. Ancak koyun ve keçisi olan hane reislerinin ne kadar vergi ödediğı yazılmamıştır. Sadece 2 hane reisinin ödediğı adet-i ağnam vergisi yazılmıştır. Diğerlerinin neden yazılmadığıyla ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir. Vergisi belirtilen hane reisleri, Arab oğlu Bekir ödediğı adet-i ağnam vergisi 123 kuruş, Ömer Osman oğlu Mehmet ödediğı adet-i ağnam vergisi 116 kuruştur.

Köyde gelir getiren hayvanların kıymetleri şöyledir: 60 adet sağman koyun kıymeti 264 kuruş, 7 adet kısır ganem kıymeti 9 kuruş, 18 adet sağman inek kıymeti 143 kuruş, 29 adet sağman keçi kıymeti 66 kuruş, 3 adet döllu kısırak kıymeti 200 kuruş, 2 adet döllu deve kıymeti 400 kuruş ve 13 adet döllu merkep kıymeti 130 kuruştur. Toplam hayvan kıymeti 1212 kuruştur.

Hane başına düşen hayvan miktarı yaklaşık 13,6 adettir. Toplam hayvan kıymetinin hane başına düşen miktarı ise yaklaşık 76 kuruştur. Köyde toplam büyükbaş hayvan sayısı 93 adettir. Gelir getiren büyükbaş hayvanların kıymetleri toplamı 873 kuruştur. Küçükbaş hayvan sayısı ise toplam 125 adettir. Gelir getiren küçükbaş hayvanların kıymetleri toplamı 339 kuruştur. Büyükbaş hayvanın hane başına düşen miktarı yaklaşık 5,8 adettir. Kıymetinin hane başına düşen miktarı 54,5

kuruştur. Küçükbaş hayvanın hane başına düşen miktarı ise 7,8 adet olup kıymetinin hane başına düşen miktarı 21,1 kuruştur.

Toplam 30 adet ile köyde en çok beslenen büyükbaş hayvan cinsi koşu öküzüdür. Hane başına ortalama 2 adet düşmektedir. Koşu öküzü olmayan 4 hane bulunmaktadır. Köyde en çok beslenen küçükbaş hayvan 60 adet ile sağman koyundur. En çok beslenen hayvan olmasına rağmen sadece 4 hanenin sağman koyunu bulunmaktadır. En çok sağman ganem besleyen şahıs 24 adet ile Ömer Osman oğlu Mehmet'tir. Köyün en çok gelir getiren hayvanı döllü devedir. Toplam 2 adet olan döllü devenin kıymeti 400 kuruştur. Döllü devesi olan şahıslar Arab oğlu Bekir ve Hacı Osman Oğlu Hasan'dır. Her bir döllü devenin sahibine sağladığı gelir 200'er kuruştur.

5.2.4. Gövdelice Köyü'nün Vergi-yi Mahsusası ve Temettuat Oranları

Köyde ki 16 hanenin toplam vergi-yi mahsusası 1995 kuruştur. Bu rakam kayıtlara 2016 kuruş olarak geçmiştir. Köyün toplam temettuatı 8388 kuruş 90 para olup bu rakam da kayıtlara 8342 kuruş olarak geçmiştir. Bu rakamların yanlış toplandığı göz önüne alınarak, sonradan bulunan toplamlar ile değerlendirmeler yapılacaktır.

Vergi-yi mahsusanın hane başına düşen miktarı, ortalama 124,6 kuruştur. Köyde en fazla vergi veren şahıslar, 380'er kuruş ile Arab oğlu Bekir ve Hacı Osman Oğlu Hasan'dır. Bu şahısları 330 kuruş vergi ile Ömer Osman oğlu Mehmet takip etmektedir. En az vergi verenler ise 35'er kuruş ile Berat oğlu Hamza, Taşçı oğlu Şeyh Mehmet ve Taşçı oğlu Hasan'dır. Köyde vergi ödemeyen hane reisleri, sailik yapan Berat oğlu Mustafa, hiçbir geliri bulunmayan Memik oğlu Mehmet ve çobanlıkla meşgul olan Çolak İmam oğlu Çerkeş'tir. 120 kuruş temettuatı olan bu şahsın ne sebeple vergi vermediği bilinmemektedir.

Köyün toplam temettuatı 8388 kuruş 90 paradır. Bu temettuatın hane başına düşen miktarı ortalama 524,24 kuruştur. Köyün en çok temettuatına sahip şahıs, 1417 kuruş 16 para ile Arab oğlu Bekir'dir. Bu şahsı 1293 kuruş vergi ile Hacı Osman Oğlu Hasan ve 1272 kuruş 54 para vergi ile Ömer Osman oğlu Mehmet takip etmektedir. Köyün en az temettuatına sahip şahıs ise Çolak İmamoğlu Çerkeş'tir.

Toplam temettuatı 120 kuruştur. Köyde temettuatı olmayan 2 hane reisi bulunmaktadır. Bunlar, Berat oğlu Mustafa ve Memik oğlu Mehmet'tir. Daha önce de belirttiğimiz gibi bu şahısların hiçbir emlak, arazi ve hayvanatı bulunmamaktadır. Genel olarak köyün vergi ve temettuat oranlarına bakıldığı zaman en çok vergiyi veren şahısların köyün en çok temettuatına sahip olan şahıslar olduğu, en az vergi veren şahsın da en az temettuata sahip olduğu görülmektedir. Bu da bize Gövdelice köyünde, vergi ve temettuat oranlarının orantılı olduğunu göstermektedir.

6. YARAŞ KÖYÜ

6.1. Yaraş Köyü'nde Nüfus

Daha önce de belirttiğimiz gibi 3 haneli Yaraş Köyü, Gövdelice Köyü'ne ait defterin sonuna kaydedilmiştir. Köyün tahmini nüfusu 15'tir. Nüfusun tamamı Müslüman'dır. Köyde bulunan hane reisleri, Körül oğlu Mustafa, Görele oğlu Sabri ve Görele oğlu Hızır'dır. 3 hane reisinin de mesleği ziraatçilikdir. Geçimlerini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadırlar. Kardeş olan hane reisleri ise, Görele oğlu Sabri ve Hızır'dır.

6.2. Yaraş Köyü'nde Tarım

Yaraş köyünde tarlası olmayan hane bulunmamaktadır. Köyde hububat ürünü olarak buğday ve arpa yetiştirilmektedir. Köyün yıllık buğday üretimi 52 kiledir. Buğdayın hane başına düşen miktarı yaklaşık 17,3 kiledir. 52 kile buğdayın yıllık hasılatı 180 kuruştur. Bu hasılatın hane başına düşen ortalama miktarı ise yaklaşık 60 kuruştur. Arpanın yıllık üretimi ise 17 kiledir. Köyde Körül oğlu Mustafa ve Görele oğlu Hızır arpa yetiştirmektedir. Toplam 17 kile buğdayın yıllık hasılatı 34 kuruştur.

Köyde bulunan toplam tarla 200 dönümdür. Bu tarlaların 100 dönümü mezru, 100 dönümü ise gayri mezdur. Toplam 200 dönüm tarlanın 50'ser dönümü Körül oğlu Mustafa ve Görele oğlu Sabri'ye aittir. Bu tarlaların 25'er dönümü mezru, 25'er dönümü gayri mezdur. Geriye kalan 100 dönüm tarla Görele oğlu Hızır'a aittir. Bu şahsın da tarlasının 50 dönümü mezru, 50 dönümü gayri mezdur. Görüldüğü gibi bu şahıs köyün en fazla tarlasına sahiptir. Mezru tarlaların yıllık gelirine gelince, elimizde bulunan belgede Görele oğlu Hızır'a ait 50 dönüm mezru tarlanın yıllık geliri kayda geçmemiştir. Geriye kalan 50 dönüm mezru tarlanın yıllık geliri ise 1524

kuruştur. Bu gelirin 795 kuruşu Körül oğlu Mustafa'nın tarlasından, 729 kuruşu ise Görele oğlu Sabri'nin tarlasından gelmektedir.

6.3. Yaraş Köyü'nde Hayvancılık

3 haneli Yaraş köyünde toplam 21 hayvan bulunmaktadır. Bu hayvanlar, 4 adet sağman inek, 2 adet döllü kısarak, 3 adet döllü merkep, 6 adet sağman keçi, 4 adet koşu öküzü, 1 adet kısır camus ve 1 adet beygirdir.

Köyde gelir getiren hayvanlar sağman inek, döllü kısarak, döllü merkep ve sağman keçidir. Bu hayvanların kıymetleri şöyledir, 4 adet sağman inek kıymeti 32 kuruş, 2 adet döllü kısarak kıymeti 100 kuruş, 3 adet döllü merkep kıymeti 30 kuruş, 6 adet sağman keçi kıymeti 9 kuruştur. Gelir getiren hayvanların toplam kıymeti ise 171 kuruştur. Hane başına ortalama 7 hayvan düşmektedir. Toplam hayvan gelirin hane başına düşen ortalama miktarı ise 57 kuruştur.

Köyde bulunan hayvanların 15 adeti büyükbaş hayvandır. Küçükbaş hayvan sayısı ise 6 adettir. Köyde en çok beslenen küçükbaş hayvan 6 adet ile sağman keçidir. Sağman keçilerin 1'i Körül oğlu Mustafa'ya, 5 adeti ise Görele oğlu Hızır'a aittir. En çok beslenen büyükbaş hayvanlar 4 adet sağman inek ve 4 adet koşu öküzüdür. Sağman ineklerin 2 âdeti Körül oğlu Mustafa'ya, 2 âdeti ise Görele oğlu Sabri'ye aittir. Koşu öküzü ise 3 hanede de bulunmaktadır.

En çok hayvana sahip hane reisi 11 adet ile Görele oğlu Hızır'dır. Köyde bulunan hayvanların yaklaşık %50'sine sahiptir. Bu hayvanların yıllık geliri 67 kuruştur. Diğer hane reislerinden Körel oğlu Mustafa'nın 6 adet hayvanı olup bu hayvanların yıllık geliri 78 kuruştur. Görele oğlu Sabri'nin ise 4 adet hayvanı bulunmaktadır. Bu hayvanların yıllık geliri 26 kuruştur. Hayvanları en fazla gelir getiren hane reisi 78 kuruş ile Körel oğlu Mustafa'dır.

6.4. Yaraş Köyü'nün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları

Köyde ki 3 hanenin toplam vergi-yi mahsusası 526 kuruştur. Bu rakam kayıtlara 505 kuruş olarak geçmiştir. Köyün toplam temettuatı ise 2097 kuruştur. Bu rakam kayıtlara doğru geçmiştir. Vergi-yi mahsusanın yanlış toplandığı göz önüne alınarak, sonradan bulunan toplamalar ile değerlendirme yapılacaktır.

Toplam 526 kuruş verginin hanelere dağılımı şöyledir; Körül oğlu Mustafa 216 kuruş, Görele oğlu Sabri 80 kuruş, Görele oğlu Hızır ise 230 kuruş vergi ödemektedir. Görüldüğü gibi en çok vergi ödeyen şahıs Görele oğlu Hızır'dır. 2097 kuruş temettuatın hanelere dağılımı ise; Körül Oğlu Mustafa'nın 573 kuruş, Görele oğlu Sabri'nin 431 kuruş, Görele oğlu Hızır'ın ise 1093 kuruş temettuatı vardır. Görele oğlu Hızır hem en fazla temettuata sahip hem de en fazla vergi ödeyen hane reisidir. Görüldüğü gibi 3 hane reisinin de vergi ve temettuat oranları orantılıdır.

7. KUZAYCA KÖYÜ

7.1. Kuzayca Köyünde Nüfus

Kuzayca köyünde toplam 47 hane kayıtlıdır. Tahmini nüfus 235'dir. Nüfusun tamamı Müslüman'dır. Hane reislerinin 42'ünün mesleği ziraatçılık, geçim kaynakları ise tarım ve hayvancılıktır. Diğer hane reislerinden Bekir Beşe oğlu Ebubekir'in mesleği azaplık olup hiçbir arazi ya da hayvanı bulunmamaktadır. Senelik vergisi de 10 kuruş olup temettuatı ise 100 kuruştur. Çobanlıkla meşgul olan 3 şahıs vardır. Bunlar Memiş Kâhya oğlu Hacı Osman çobanlıktan temettuatı 100 kuruş, Bayram oğlu Mehmet çobanlıktan temettuatı 150 kuruş ve Küçük Abalı oğlu Osman çobanlıktan temettuatı 200 kuruştur. Bu şahıslarında hiçbir emlak, arazi ve hayvanı bulunmamaktadır. Saim oğlu Panemi İbrahim isimli şahsın hiçbir mal varlığı olmayıp dolayısıyla vergide ödemediği ve köylülerin yardımıyla geçindiği düşünülmektedir.

Kuzayca köyünde kardeş olan hane reisleri şöyledir: Bekir Beşe oğlu Yusuf, Musa, Ebubekir, Mehmed; Memiş Kâhya oğlu Davud, Arab Hasan, Hacı Osman, Ömer; Pirzade oğlu Osman, Ömer, Yusuf; Yusuf Kahya oğlu Ömer ve Ahmet; Saim oğlu Ömer ve Panemi İbrahim; Habib oğlu Recep ve Ahmet; Halid oğlu Hüseyin, Emirza ve Ali; Halil Kahya oğlu Hüseyin ve Halil'dir. Diğer hane reislerinin birbirleriyle akrabalık bağı olup olmadığı bilinmemektedir. Kayıtlardan sadece aynı babanın çocukları tespit edilebilmektedir.

7.2. Kuzayca Köyünde Tarım

Kuzayca köyünde tarım temel geçim kaynaklarından biridir. Köyde Tarlası olmayan 5 şahıs vardır. Bunlar; Bekir Beşe oğlu Ebubekir, Memiş Kâhya oğlu Hacı

Osman, Bayram oğlu Mehmed, Saim oğlu Panemi İbrahim ve Küçük Abalı oğlu Osman'dır. Bu Şahısların geçim kaynakları ve meslekleri yukarıda belirtildiği gibidir.

Köydeki toplam tarla 2360 dönümdür. Bu tarlaların 1180 dönümü mezru, 1180 dönümü gayri mezrudur. Bu tarlaların hane başına düşen miktarı yaklaşık olarak 56 dönümdür. Gayri mezru ve mezru tarlaların hane başına düşen miktarı ise yaklaşık olarak 28'er dönümdür. 1180 dönüm mezru tarlanın kıymeti toplam 42687 kuruştur. Hane başına düşen ortalama miktar ise yaklaşık 1016 kuruştur.

Köyde en fazla tarlaya sahip hane reisleri 120 Şer dönüm tarlası olan Şarablı oğlu Ebubekir ile Yusuf Kahya oğlu Ahmed'dir. Bu Şahısların tarlalarının 60 dönümü mezru 60 dönümü gayri mezrudur. Bu Şahısları 100 dönüm tarla ile Pirzade oğlu mer takip etmektedir. Bu Şahsın da tarlasının 50 dönümü mezru, 50 dönümü gayri mezrudur.

Köyün en az tarlasına sahip Şahıslar; 40'ar dönüm ile Yayık oğlu Kaymaklık, Emir oğlu Cafer, Kara Mustafa oğlu Halil, Pancar oğlu Osman, Kel Hasan oğlu Bekir, olak oğlu İsmet, Halid oğlu Hüseyin, Halil Kahya oğlu Hüseyin, AŐir oğlu Ahmed, arık oğlu Mehmed, Ulamacı oğlu Hüseyin, Halid oğlu Emirza, olak oğlu Mehmet, Bekir Beşe oğlu Yusuf, Bekir Beşe oğlu Musa, Bekir Beşe oğlu Mehmed, Halil Kahya oğlu Halil, Memiş Kahya oğlu Davud, Memiş Kahya oğlu mer, Habib oğlu Recep, Hızır oğlu mer, Arzu oğlu Hasan, Habib oğlu Ahmed, Canik oğlu Yusuf, Halid oğlu Ali ve Ali Osman oğlu Osman'dır. Bu tarlaların 20'Şer dönümü mezru, 20'Şer dönümü gayri mezrudur.

Kuzayca köyünde yetiştirilen tarım ürünleri buğday, arpa ve buraktır. Toplam buğday üretimi 591 kile olup toplam değeri 2188 kuruş 470 paradır. Hane başına yaklaşık 14 kile buğday düşmektedir. Bunun hane başına düşen ortalama değeri ise 52 kuruştur. Köydeki toplam arpa üretimi 286 kiledir. Toplam değeri ise 572 kuruştur. Hane başına yaklaşık olarak 6,8 kile arpa düşmektedir. Arpanın hane başına düşen ortalama değeri ise 13,6 kuruştur. Köydeki toplam burçak üretimine gelince 6 kiledir. Yani görüldüğü gibi burçak üretimi buğday ve arpaya göre oldukça düşüktür. Burçak yetiştiren toplam 4 hane reisi vardır. Bunlar; yıllık 2'Şer kile burçak üreten Saim oğlu Mehmed, Yayık Ali oğlu Osman ve 1'er kile burçak üreten Şarablı oğlu

Ebubekir ile Yusuf Kahya oğlu Ahmed'dir. Burçaktan elde edilen toplam gelir ise 12 kuruştur. 2 kile burçağın değeri 4 kuruş olup; 1 kile burçağın ise 2 kuruştur.

7.3. Kuzayca Köyünde Hayvancılık

Kuzayca köyünde toplam 685 adet hayvan bulunmaktadır. Bu hayvanlar; 83 adet sağman inek, 79 adet sağman keçi, 245 adet sağman koyun, 10 adet sağman camus, 68 adet kısır koyun, 4 adet kısır keçi, 29 adet döllu, 90 adet koşu öküzü, 2 adet erkek tosun, 13 adet döllu kısırak, 10 adet döllu deve, 12 adet kısır inek, 14 adet koşu mandası, 11 adet dölsüz deve, 1 adet dölsüz merkep, 1 adet dölsüz kısırak, 9 adet kısır camus, 3 adet erkek merkep ve 1 adet beygirdir.

Bu hayvanların hâsılat-ı senevîleri şöyledir: 83 adet sağman inek toplam hâsılat-ı senevîsi 664 kuruş, 79 adet sağman keçi toplam hâsılat-ı senevîsi 195 kuruş 396 para, 245 adet sağman koyun toplam hâsılat-ı senevîsi 1006 kuruş 187 pare, 10 adet sağman camus toplam hâsılat-ı senevîsi 160 kuruş, 68 adet kısır koyun toplam hâsılat-ı senevîsi 81 kuruş 150 para, 4 adet kısır keçi toplam hâsılat-ı senevîsi 2 kuruş 40 para, 29 adet döllu merkep toplam hâsılat-ı senevîsi 290 kuruş, 90 adet koşu öküzü, 2 adet erkek tosun, 13 adet döllu kısırak toplam hâsılat-ı senevîsi 650 kuruş, 10 adet döllu deve toplam hâsılat-ı senevîsi 1900 kuruş, 12 adet kısır inek, 14 adet koşu mandası, 11 adet dölsüz deve, 1 adet dölsüz merkep, 1 adet dölsüz kısırak, 9 adet kısır camus, 3 adet erkek merkep ve 1 adet beygirdir. Toplam hayvan kıymeti 4948 kuruş 377 paradır.

Hane başına düşen hayvan miktarı yaklaşık 14,5 adettir. Toplam hayvan kıymetinin hane başına düşen yaklaşık miktarı ise 105,2 kuruştur. Köyde ki toplam büyükbaş hayvan 289 adet olup hane başına düşen miktarı yaklaşık 6,1 adettir. Bunların toplam kıymetleri ise 3664 kuruştur. Hane başına ise 77,9 kuruş düşmektedir. Küçükbaş hayvan sayısı ise toplam 396 adet olup hane başına düşen miktar yaklaşık olarak 8,4 adettir. Küçükbaş hayvanların toplam kıymetleri 1284 kuruş 377 paradır. Hane başına ortalama 27,3 kuruş düşmektedir.

Köyde en çok beslenen küçükbaş hayvan cinsi 245 adet olan sağman koyundur. Bu ayrıca köydeki tüm hayvan cinsleri arasında da en fazla sayıya sahip olan hayvan cinsidir. Ancak köyde toplam 10 hanenin sağman koyunu bulunmaktadır. En fazla

sağman koyunu olan şahıs toplam 100 adet ile Yayık Ali oğlu Osman'dır. Bu da bize gösteriyor ki sağman koyunun büyük çoğunluğu bu şahsa aittir. En çok beslenen büyükbaş hayvan ise 90 adet olan koşu öküzüdür. Koşu öküzü olmayan toplam 8 hane bulunmaktadır. Geriye kalan 39 hanenin en fazla 4 en az 1 adet koşu öküzü bulunmaktadır.

Yukarıda da ifade edildiği gibi köyde 1 adet dölsüz merkep, 1 adet dölsüz kısrak, 1 adet beygir bulunmaktadır. Dölsüz merkebin sahibi Pancar oğlu Osman, dölsüz kısrakın sahibi Memiş Kâhya oğlu Davud, beygirin sahibi ise Halid oğlu Ali'dir.

Köyde en fazla hayvana sahip şahıs 137 adet hayvan ile Yayık Ali oğlu Osman'dır. Bu hayvanların kıymeti toplam 739 kuruştur. En az hayvana sahip şahıslar 1 adet hayvanı bulunan Kel Hasan oğlu Bekir ve 3'er adet hayvanı bulunan Emir oğlu Cafer, Bekir Beşe oğlu Mehmed ve Habib oğlu Recep'dir. Hiç hayvanı olmayan şahıslar ise Bekir Beşe oğlu Ebubekir, Memiş Kahya oğlu Hacı Osman, Saim oğlu Panemi İbrahim, Bayram oğlu Mehmed ve Küçük Abalı oğlu Osman'dır. Bu şahısların meslekleri ve geçim kaynakları yukarıda anlatıldığı gibidir.

7.4. Kuzayca Köyü'nün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları

Köydeki 47 hanenin toplam vergisi 6558 kuruştur. Ancak bu kayıtlara 7550 kuruş olarak geçmiştir. Bunun toplamada ki yanlışlıktan kaynaklandığını düşünebiliriz. Verginin hane başına düşen miktarı 139,5 kuruştur. Köyün en fazla vergi veren şahsı 600 kuruş ile Yayık Ali oğlu Osman'dır. Bu şahsı 450 kuruş vergi veren Pirzade oğlu Ömer, 440 kuruş vergi veren Yusuf Kâhya oğlu Ahmed ve 430 kuruş veren Şarablı oğlu Ebubekir takip etmektedir. En az vergi veren şahıslar ise 10'ar kuruş vergi ile azaplık yapan Bekir Beşe oğlu Ebubekir ve çobanlık yapan Memiş Kâhya oğlu Hacı Osman'dır. Bu şahısları 20 kuruş vergi veren Abdülkadir oğlu İsmail takip etmektedir. Köyde vergi vermeyen tek şahıs hiçbir geliri olmayan Saim oğlu Panemi İbrahim'dir.

Kuzayca köyünde ayrıca ağnam ve yaylak rüsumu alınmaktadır. Alınan toplam ağnam rüsumu 18 kuruş 189 paradır. Toplam yaylak rüsumu ise 100 kuruş 20 paradır.

Köyün toplam temettuatı 32153 kuruştur. Hane başına düşen ortalama miktar 684 kuruştur. Köyün en çok temettuatına sahip şahıs 3083 kuruş temettuatı olan Yayık Ali oğlu Osman'dır. Bu şahsı 2994 kuruş temettuatı olan Şarablı oğlu Ebubekir takip etmektedir. Köyün en az temettuatına sahip şahıslar 100'er kuruş temettuata sahip azaplık ile meşgul Bekir Beşe oğlu Ebubekir ile çobanlık yapan Memiş Kahya oğlu Hacı Osman'dır. Bu şahısları 150 kuruş temettuata sahip yine çobanlık yapan Bayram oğlu Mehmed takip etmektedir.

Genel olarak Kuzayca Köyü'ne bakıldığında geliri en yüksek olan ve en çok vergi ödeyen şahıs ziraatçilikle meşgul olan Yayık Ali oğlu Osman'dır. Zaten bu şahsın yukarıda da belirtildiği gibi hayvan sayısı fazla ve tarla dönümü yüksek olup köyün diğer hane reislerine oranla oldukça yüksek geliri vardır. Diğer hane reislerinin vergi ve temettuat oranları karşılaştırıldığında bu oranların dengeli olduğu görülmektedir. Vergisi temettuatından yüksek hiçbir şahıs bulunmamaktadır.

8. KANLICA KÖYÜ

8.1. Kanlıca Köyü'nde Nüfus

Kanlıca köyü Abdülcabbarzade Ahmet Bey'in arazisi olarak kayıtlara geçmiştir. Köy aslında 15 hane iken vukubulan hastalıktan dolayı 4 hanesi göç etmiş ve 1 hanesi de Karaseki köyüne yerleşmiştir. Böylece köyde 10 hane kalmıştır. Köyün tahmini nüfusu 50'dir. Nüfusun tamamını Müslüman halk oluşturmaktadır.

Köy halkının geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Hane reislerinin mesleği belirtilmemiştir. Müşterek mal kullanan, iki hane reisi vardır. Bu şahıslar, Deli Osman oğlu Mehmed Kethuda ve Keleş oğlu Osman'dır. Deli Osman oğlu Mehmed Kethuda'nın müşterek bir kırsağı ve Keleş oğlu Osman'ın müşterek birer adet kırsak ile tayı bulunmaktadır. Ancak bu malları kimlerle müşterek kullandıkları belirtilmemiştir.

Köyde kardeş olan hane reisleri şöyledir: Deli Osman oğlu Mehmed Kethuda ve Deli Ömer, Keleş oğlu Osman ve Hasan, Eyüp oğlu Cafer ve Mustafa'dır. 10 hane reisinin 3'nün birer kardeşi bulunmaktadır. Diğer hane reislerinin birbirleriyle akrabalık bağı olup olmadığı bilinmemektedir. Kayıtlardan sadece aynı babanın çocukları tespit edilebilmektedir. Köyde kullanılan isimlerin yoğunluğuna

bakıldığında, 10 hanelik köyde iki hane reisinin ismi Hasan, iki hane reisinin Mustafa ve iki hane reisinin ismi de Mehmet'tir.

8.2. Kanlıca Köyü'nde Tarım

Kanlıca köyünde tarlası olmayan 2 hane reisi vardır. Bunlar, Eyüp oğlu Mustafa ve Halil Kethuda oğlu Mustafa'dır. İki hane reisi de geçimini hayvancılıkla sağlamaktadır.

Köyde ki toplam tarla 323 dönümdür. Devlet bu tarlaların bir dönümüne 5 kuruş bedel biçmiştir. Buna göre; bu tarlaların kıymetleri toplamı 1615 kuruştur. 323 dönüm tarlanın hane başına ortalaması yaklaşık olarak 32,3 dönümdür. Tarlaların kıymetleri toplamının hane başına düşen ortalaması ise yaklaşık 161,5 kuruştur. Hane reislerinden Deli Osman oğlu Mehmed Kethuda ve Deli Osman oğlu Deli Ömer'in tarlalarının tamamı mezru, diğer hane reislerinin tarlalarının ise yarısı mezru olarak kayda geçmiştir.

Köyde en fazla tarlaya sahip hane reisi 70 dönüm ile Deli Osman oğlu Mehmed Kethuda'dır. Yukarıda belirtildiği gibi bu şahsın tarlasının tamamı mezrudur. Bu şahsı 50 dönüm ile Köle oğlu Hasan takip etmektedir. Bu şahsın tarlasının yarısı mezru olarak kaydedilmiştir. Köyün en az tarlasına sahip şahıslar 20 dönüm tarlası bulunan Deli Osman oğlu Deli Ömer ve 25 dönüm tarlası bulunan Keleş oğlu Hasan'dır.

8.3. Kanlıca Köyü'nde Hayvancılık

Kanlıca köyünde 149 adet hayvan bulunmaktadır. Bunlar; 26 öküz, 4 camus, 1 camus ineği, 3 düğe, 5 tosun, 31 inek, 14 dana, 2 camus dana, 3 kısarak, 2 tay, 11 merkep, 3 sığa, 41 keçi ve 3 çebiştir. Bu hayvanların kıymetleri yazılmış ve hane reislerinin, hayvanlarının kıymetleri toplamına kaydedilmiştir. Ancak bu hayvanlar üzerinden ne kadar vergi alındığı belli değildir.

Köyde beslenen hayvanların kıymetleri şöyledir; 26 öküz kıymeti 1930 kuruş, 4 camus kıymeti 630 kuruş, 1 camus ineği kıymeti 160 kuruş, 3 düğe kıymeti 79 kuruş, 5 tosun kıymeti 140 kuruş, 31 inek kıymeti 1820 kuruş, 14 dana kıymeti 205 kuruş, 2 camus dana kıymeti 150 kuruş, 3 kısarak kıymeti 350 kuruş, 2 tay kıymeti

200 kuruş, 11 merkep kıymeti 540 kuruş, 3 sığa kıymeti 45 kuruş, 41 keçi kıymeti 738 kuruş ve 3 çebiş kıymeti 30 kuruştur. Toplam hayvan kıymeti 7017 kuruştur.

Toplam büyükbaş hayvan sayısı 105 adettir. Bunların toplam kıymetleri ise 6249 kuruştur. Küçükbaş hayvan sayısı ise 44 adettir. Küçükbaş hayvanların toplam kıymetleri 768 kuruştur. Büyükbaş hayvanın hane başına düşen ortalaması yaklaşık 10,5 adettir. Kıymetinin hane başına düşen ortalaması ise yaklaşık 624,9 kuruştur. Küçükbaş hayvanın hane başına düşen ortalaması 4,4 adettir. Kıymetinin hane başına düşen ortalaması ise 76,8 kuruştur.

Köyde en çok beslenen büyükbaş hayvan 31 adet ile inektir. Hane başına ortalama 3,1 adet düşmektedir. İneği olmayan tek hane reisi Halil Kethuda oğlu Mustafa'dır. Geriye kalan 9 hanenin en az 2 adet ineği vardır. En çok beslenen küçükbaş hayvan ise 41 adet ile keçidir. Hane başına ortalama 4,1 adet düşmektedir. Keçisi olmayan tek hane reisi Eyüp oğlu Mustafa'dır. Geriye kalan 9 hanenin en az 1 adet ineği vardır. Köyde beslenen 1 adet camus ineğin sahibi Kolu Kara oğlu İsmail, 3 adet çebişin sahibi ise Halil Kethuda oğlu Mustafa'dır.

En çok hayvana sahip şahıs, 26 adet ile Keleş oğlu Osman'dır. Bu hayvanların toplam kıymeti 1131 kuruştur. Bu şahsı 22 adet hayvan ile Köle oğlu Hasan takip etmektedir. Bu şahıs aynı zamanda hayvan kıymeti en fazla olan şahıstır. Hayvanlarının kıymeti toplamı 1617 kuruştur. En az hayvana sahip şahıs 6 adet hayvan ile Halil Kethuda oğlu Mustafa'dır. Bu şahsı 8'er adet hayvan ile Eyüp oğlu Cafer ve Eyüp oğlu Mustafa takip etmektedir. Köyde hayvanı bulunmayan hiçbir şahıs yoktur.

8.4. Kanlıca Köyü'nün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları

Köyde ki 10 hanenin toplam vergisi 2114 kuruştur. Köyün toplam temettuatı 3400 kuruş, toplam emlak kıymeti 1615 kuruş, toplam hayvan kıymeti ise 7017 (kayıtlara 7143 olarak geçmiştir) kuruştur.

Köyde verginin hane başına düşen miktarı, ortalama 211,4 kuruştur. Köyde en fazla vergi veren şahıs 450 kuruş ile Köle oğlu Hasan'dır. Bu şahsı 351 kuruş ile Keleş oğlu Osman ve 350 kuruş ile Deli Osman oğlu Mehmed Kethuda takip etmektedir. En az vergi veren şahıs 20 kuruş ile Halil Kethuda oğlu Mustafa'dır.

Vergi vermeyen tek hane reisi Deli Osman oğlu Deli Ömer'dir. 350 kuruş temettuatı olan bu şahsın neden vergi vermediği kayıtlara geçmemiştir.

Köyün toplam temettuatı olan 3400 kuruşun hane başına düşen ortalaması yaklaşık 340 kuruştur. Köyün en çok temettuatına sahip şahıs 600 kuruş ile Köle oğlu Hasan'dır. En az temettuata sahip hane reisi 150 kuruş ile Halil Kethuda oğlu Mustafa'dır. Köyde temettuatından çok vergisi olan şahıs bulunmamaktadır. Genel olarak köyün vergi ve temettuat oranları dengelidir.

9. SORSAVUŞ KÖYÜ

9.1. Sorsavuş Köyü'nde Nüfus

Sorsavuş köyüne ait defterin başında, köyün üçte ikisinin Cevheri Ali Efendizade'nin arazisi, üçte ikisinin ise Zile'li Selim Ağa'nın tımarı olduğu belirtilmiştir. Köy başta 43 hane iken 6 hanenin vukubulan hastalıktan yok olması ve 5 hanenin Bozok karyesine, 2 hanenin Karaseki karyesine, 1 hanenin Kayseri köylerinden Döğür köyüne, 1 hanenin Kayseri'ye, 1 hanesinin de Bektaşî karyesine göç etmesiyle köy 27 hane olarak kayıtlara geçmiştir.

27 hanenin bulunduğu Sorsavuş köyünün tahmini nüfusu 135'dir. Bu nüfusun tamamı Müslüman'dır. Köye ait bu defterde hane reislerinin mesleği kaydedilmemiştir. Kayıtlardan anlaşıldığına göre köy halkının tek geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Ayrıca köyde değirmeni olan bir hane reisi bulunmaktadır. Bu hane reisi, Fakı oğlu Hüseyin'dir. Şahsın değirmeninden geliri 600 kuruştur.

Sorsavuş köyünde hane reislerinin ismi kaydedilirken, şahısların fiziksel özelliklerine de yer verilmiştir. Buna, Orta boylu kumral sakallı Mollâ Alî oğlu Mustafa Kethudâ, uzunca boylu kumral sakallı Civelioğlu Mülhem Kethuda örnek verilebilir. Köyde kardeş olan hane reisleri şöyledir; Mollâ Alî oğlu Mustafa Kethudâ, Ahmet ve Osman, Civelioğlu Mülhem Kethuda, Mükremin, Kaymaklık ve Halil İbrahim, Gedik oğlu Halil Kethuda, Mustafa ve Mehmet Ali, Ali Paşa oğlu Mükremin ve Hüseyin, Arab Ali oğlu Emrullah ve Deli Mehmet'tir. Diğer hane reislerinin birbirleriyle akrabalık bağı olup olmadığı bilinmemektedir. Kayıtlardan sadece aynı babanın çocukları tespit edilebilmektedir. Köyde kullanılan isimlerin yoğunluğuna bakıldığında, sık kullanılan bir isme rastlanmamıştır.

Müşterek mal kullanan hane reisleri şöyledir; Mollâ Alî oğlu Mustafa Kethudâ 1 adet müşterek camus inek, Halid oğlu Bekir ve Soranlı oğlu Halil 2'şer adet müşterek arvana (boz dişi deve) ya sahiptirler. Ancak bu şahısların bu malları kiminle müşterek kullandığı belirtilmemiştir. Sadece müşterek camus ya da müşterek arvana gibi tabirlerle hanelerine kaydedilmiştir.

9.2. Sorsavuş Köyü'nde Tarım

Sorsavuş köyünde tarlası olmayan 8 hane reisi vardır. Tarlası olmayan bu şahıslar geçimlerini hayvancılıkla sağlamaktadırlar. Bu hane reisleri; Ali Paşa oğlu Mükrem, Seyyid Paşa oğlu Yusuf, Civali oğlu Halil İbrahim, Güllü oğlu İbrahim, Fakı oğlu Hüseyin, Arab Ali oğlu Deli Mehmed ve Sığırcı Hanefi'dir.

Köyde ki toplam tarla 721 dönümdür. Bu tarlaların kıymetleri toplamı 3605 kuruştur. 721 dönüm tarlanın hane başına düşen ortalaması yaklaşık olarak 26,7 dönümdür. Bu tarlaların 360,5 dönümü mezru, 360,5 dönümü hali yani boz tarladır. Mezru ve hali tarlaların hane başına düşen miktarı yaklaşık 13,3'er dönümdür. Mezru tarlaların toplam 3605 kuruş olan kıymetinin hane başına düşen ortalaması ise yaklaşık 133,5 kuruştur.

Köyde en fazla tarlaya sahip hane reisi 80 dönüm ile Mollâ Alî oğlu Mustafa Kethudâ'dır. Bu tarlanın 40 dönümü mezru, 40 dönümü hali tarladır. Bu şahsı 75 dönüm tarla ile Molla Ali oğlu Ahmet takip etmektedir. 75 dönüm tarlasının 37,5 dönümü mezru, 37,5 dönümü hali tarladır. Tarla geliri en fazla olan şahıs ise yine köyün en fazla tarlasına sahip olan Mollâ Alî oğlu Mustafa Kethudâ'dır. Tarlasının kıymeti 400 kuruştur. Köyün en az tarlasına sahip hane reisleri 20'şer dönüm ile İbiş oğlu Yusuf, Ali Paşa oğlu Hüseyin, İsmail veledi Ali, Uzun oğlu Şebab Mustafa, Veli Kethüda oğlu Kara Süleyman ve Civali oğlu Kaymaklık'tır. Bu tarlaların 10'ar dönümü mezru, 10'ar dönümü hali tarladır. Sorsavuş köyünde tarlanın dışında, 8 dönüm yoncalık vardır. Bu yoncalıkların kıymetleri toplamı 160 kuruştur. Yoncalığa sahip 2 hane reisi bulunmaktadır. 8 dönüm yoncalığın, 6 dönümü Civali oğlu Kaymaklık'a, 2 dönümü ise Fakı oğlu Hüseyin'e aittir.

9.3. Sorsavuş Köyü'nde Hayvancılık

Sorsavuş köyünde 814 adet hayvan bulunmaktadır. Bunlar; 18 camus, 32 öküz, 2 tosun öküz, 7 camus ineği, 1 camus düğe, 5 düğe, 64 inek, 18 tosun, 41 dana, 3 camus dana, 1 adet camus tosun, 9 adet kısarak, 26 merkep, 1 merkep sıpası, 12 arvana (boz dişi deve), 9 taylak, 9 tay, 2 koca döllu deve, 11 döllu deve, 282 koyun, 92 keçi, 93 toklu, 59 çebiştir. Hane başına düşen ortalama hayvan sayısı yaklaşık 30,1 adettir.

Köyde bulunan tüm hayvanlar gelir getiren hayvanlardır. Bu hayvanlar ve kıymetleri şöyledir; 18 camus kıymeti 2535 kuruş, 32 öküz kıymeti 3285 kuruş, 2 tosun öküz kıymeti 120 kuruş, 7 camus ineği kıymeti 1395 kuruş, 1 camus düğe kıymeti 130 kuruş, 5 düğe kıymeti 190 kuruş, 64 inek kıymeti 3760 kuruş, 18 tosun kıymeti 795 kuruş, 41 dana kıymeti 615 kuruş, 3 camus dana kıymeti 320 kuruş, 1 adet camus tosun kıymeti 95 kuruş, 9 adet kısarak kıymeti 2015 kuruş, 26 merkep kıymeti 1105 kuruş, 1 merkep sıpası kıymeti 25 kuruş, 12 arvana (boz dişi deve) kıymeti 4450 kuruş, 9 taylak kıymeti 5200 kuruş, 9 tay kıymeti 1095 kuruş, 2 koca döllu deve kıymeti 1250 kuruş, 11 döllu deve kıymeti 6500 kuruş, 282 koyun kıymeti 5640 kuruş, 92 keçi kıymeti 1656 kuruş, 93 toklu kıymeti 1395 kuruş, 59 çebiş kıymeti 590 kuruştur. Köyde bu hayvanların dışında 18 kovan arı bulunmaktadır. Bu kovanların kıymeti 90 kuruştur. Toplam hayvan kıymeti ise 44161 kuruştur. Bu toplama kovan kıymeti dahil değildir. Hayvan kıymetinin hane başına düşen ortalaması yaklaşık 1635,5 kuruştur. Köyde bulunan toplam küçükbaş hayvan sayısı 526'dır. Küçükbaş hayvanların toplam kıymeti ise 9281 kuruştur. Büyükbaş hayvan sayısı 288'dir. Büyükbaş hayvanların kıymetleri toplamı 34880 kuruştur. Küçükbaş hayvanın hane başına düşen ortalaması yaklaşık 19,4 adettir. Kıymetinin hane başına düşen ortalaması ise yaklaşık 343,7 kuruştur. Büyükbaş hayvanın hane başına düşen ortalaması 10,6 adettir. Kıymetinin hane başına düşen ortalaması ise 1291,8 kuruştur.

Toplam 64 adet ile köyde en çok beslenen büyükbaş hayvan cinsi inektir. Hane başına ortalama 2,3adet inek düşmektedir. İneği olmayan 4 hane bulunmaktadır. Geriye kalan 23 hanenin en az 1 adet ineği bulunmaktadır. Köyde en çok beslenen küçükbaş hayvan ise 282 adet ile koyundur. Toplam 13 hane koyun beslemektedir.

Köyde beslenen 1 camus düğenin sahibi Gedik oğlu Halil Kethüda, 1 tosun öküzün sahibi İbiş oğlu Yusuf, 1 camus tosunun sahibi Conkur oğlu Mahmut, 1 adet merkep sıpasının sahibi Sığırcı Hanefi ve 2 adet koca döllü devenin sahibi Mollâ Alî oğlu Mustafa Kethudâ'dır. Yukarıda da ifade edildiği gibi köyde 18 kovan arı bulunmaktadır. Kovanların sahibi; Mollâ Alî oğlu Mustafa Kethudâ, Civelioğlu Mükremin, Soranlı oğlu Halil, Conkur oğlu Mahmut, Uzun oğlu Şebab Mustafa ve Fakı oğlu Hüseyin'dir. Bu şahısların 3'er adet kovanı bulunmaktadır. Köyde hayvanı olmayan hiçbir hane reisi yoktur. En az hayvana sahip hane reisi, sadece 1 adet merkep sıpası bulunan Sığırcı Hanefi'dir.

9.4. Sorsavuş Köyü'nün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları

Köyde ki 27 hanenin toplam vergisi 6152 kuruştur. Köyün toplam temettuatı 14620 kuruştur. Toplam emlak kıymeti 4365 kuruş ve hayvan kıymeti 44161 (kayıtlara 44154 olarak geçmiştir) kuruştur.

Köyde verginin hane başına düşen miktarı, ortalama 227,8 kuruştur. Köyde en fazla vergi veren şahıslar, 650'şer kuruş ile Civelioğlu Mülhem Kethuda, Civelioğlu Mükremin ve Gedik oğlu Halil Kethüda'dır. Bu şahısları 620 kuruş ile Molla Ali oğlu Ahmet takip etmektedir. En az vergi veren şahıs 25 kuruş ile Arab Ali oğlu Deli Mehmet'tir. Bu şahsı 30 kuruş vergi ile Arab Ali oğlu Emrullah ve 32 kuruş vergi ile Civeli oğlu Halil İbrahim takip etmektedir. Vergi vermeyen tek şahıs Sığırcı Hanefi'dir. Fukaralığından dolayı vergiden muaf olduğu kayıtlara geçmiştir.

Köyün toplam temettuatı olan 14620 kuruşun hane başına düşen ortalaması yaklaşık 541,4 kuruştur. Köyün en çok temettuatına sahip şahıslar 1500'er kuruş ile Mollâ Alî oğlu Mustafa Kethudâ, Civelioğlu Mükremin ve Gedik oğlu Halil Kethüda'dır. En az temettuata sahip hane reisi 100 kuruş ile Arab Ali oğlu Emrullah'tır. Bu şahsı 120 kuruş temettuat ile Sığırcı Hanefi takip etmektedir. Köyde temettuatından çok vergisi olan şahıs bulunmamaktadır. Ancak aynı temettuata sahip olup farklı miktarlarda vergi ödeyen şahıslar mevcuttur.

10. SIRÇALITEKKE KÖYÜ

10.1 1256 Yılı Kayıtlarına Göre Sirçalıtekke Köyü

10.1.1.Sırçalıtekke Köyü'nde Nüfus

Sırçalıtekke köyüne ait bu defterde Köyün yarısının Şehrüki'nin vakfı, diğer yarısının ise Taklızade Emir Ağa ve Şaban Ağa isimli kişilerin arazisi olduğu belirtilmiştir. Ayrıca bu köyde aslında 15 hane bulunurken daha sonra birbirlerinden ayrıldıkları ve ismi belirtilmeyen bir hanenin ise Boğazlıyan kazası Sarıkaya köyüne yerleştiği belirtilmiştir. Elimizde bulunan belgelerde köyde bulunan toplam hane sayısı ise 27'dir. Muhtemelen köyde olan ayrılmalardan sonra, geriye kalanların nüfusunun artması ile kayıtların tutulduğu esnada köyde bulunan hane sayısının 27'ye ulaştığını düşünebiliriz. Köyün tahmini nüfusu ise 135'tir.

Köyde bulunan 27 hanenin tamamı Müslüman'dır. Bu kayıtlarda hane reislerinin mesleği ayrıca belirtilmemiştir. Sadece İmamoğlu Ali Efendi isimli şahıs ulemadan olarak belirtilmiştir. Kayıtlardan anlaşıldığına göre genel olarak köyün geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Hiçbir emlak, hayvanat ve arazisi olmayan bir hane reisi bulunmaktadır. Bu şahıs, Kör Hasan oğlu Süleyman'dır. Ancak şahsın 250 kuruş temettuatı bulunup bu geliri nerden sağladığı belirtilmemiştir. Köyde dul olan ve hane reisi olarak kaydedilen 2 kadın bulunmaktadır. Bunlar, Kara Veli oğlu Hüseyin'in halilesi Züleyha Hatun ve Emir Halil oğlu Hasan'ın halilesi Fatıma Hatun'dur. Bu şahısların dul olmalarından dolayı vergiden muaf oldukları ve geçim kaynaklarının sadece hayvancılık olduğu belirtilmiştir. Tutulan kayıtlarda hane reislerinin ismi kaydedilirken fiziksel özellikleri de belirtilmiştir. Örneğin; uzun boylu aksakallı Soranlı oğlu Süleyman Kethuda, uzun boylu kara sakallı Kara Veli oğlu Mehmet... Vs. gibi.

Sırçalıtekke köyünde kardeş olan hane reisleri; Soranlı oğlu Süleyman Kethuda ve Mahmut, Kara Veli oğlu Mehmet, Hasan ve Halil, Emir Ali oğlu Süleyman ve Osman, Kel Ali oğlu Mükrem ve Seyyid, Emir Halil oğlu Mustafa, Hasan ve Halil, İmamoğlu Ahmet, İsmail, Mehmet ve Ali Efendi, Kara Hasan oğlu Memiş ve Osman'dır. Ayrıca Kara Veli oğlu Hüseyin'in halilesi Züleyha Hatun'un Kara Veli oğlu Mehmet, Hasan ve Halil ile bir akrabalık bağı olduğu ve yine aynı şekilde Emir Halil oğlu Hasan'ın halilesi Fatıma Hatun'unun da Emir Halil oğlu Mustafa, Hasan ve Halil ile bir akrabalık bağı olduğu anlaşılmakta ancak akrabalık dereceleri

bilinmemektedir. Diğer hane reislerinin birbirleriyle akrabalık bağı olup olmadığı bilinmemektedir.

10.1.2. Sırçalıtekke Köyü'nde Tarım

Sırçalıtekke köyünde tarım halkın geçim kaynaklarından biri olmakla beraber tarlası olmayan 7 şahıs bulunmaktadır. Köydeki toplam tarla 673 dönümdür. Bu tarlaların 331,5 dönümü mezru, 351,5 dönümü ise hali yani boz, ekilmeyen tarladır. Köydeki toplam 673 dönüm tarlanın hane başına düşen miktarı, yaklaşık olarak 25 dönümdür. Hane başına düşen mezru tarla ortalama 12,2 dönüm, hane başına düşen ortalama hali tarla ise ortalama 13 dönümdür. Köydeki 331,5 dönüm mezru tarlanın toplam kıymeti, 3365 kuruştur. Bu miktarın hane başına düşen yaklaşık miktarı ise 124,6 kuruştur.

Köyde en fazla tarlaya sahip olan şahıs, Soranlı oğlu Süleyman Kethuda'dır. Toplam 75 dönüm tarlası bulunmakla beraber bu tarlanın 35 dönümü mezru, 35 dönümü hali tarladır. Bu şahsı 60 dönüm tarla ile Emir Halil oğlu Halil takip etmektedir. Bu tarlanın da 30 dönümü mezru, 30 dönümü ise hali tarladır. Köyün en az tarlasına sahip şahıslar, 20'şer dönüm ile Ali Poyraz oğlu Ahmet, Çatal oğlu Hasan, Kel Ali oğlu Mükremin, Kara Hasan oğlu Osman ve Emir Halil oğlu Hasan'dır. Bu tarlaların 10'ar dönümü mezru, 10'ar dönümü halidir. Ancak Kara Hasan oğlu Osman'ın toplam 20 dönüm tarlasının tümü hali yani boz, kullanılmayan tarladır. Köyde hiç tarlası olmayan 7 hane reisi olduğunu belirtmiştik. Bu hane reisleri; Mehmed Kethuda oğlu Ali, Kara Hasan oğlu Memiş, Kör Hasan oğlu Süleyman, Sipahi oğlu Yusuf, Kel Ali oğlu Seyyid, Kara Veli oğlu Hüseyin'in halilesi Züleyha Hatun ve Emir Halil oğlu Hasan'ın halilesi Fatıma Hatun'dur.

Sırçalıtekke köyünde toplam 20 dönüm yonca tarlası olduğu kayıtlara geçmiştir. 17 hanenin yonca tarlası bulunmaktadır. Toplam 17 hanenin en az 1'er dönüm yonca tarlası vardır. Yonca tarlalarının toplam kıymeti 400 kuruştur. Bu rakam 17 haneye bölüldüğünde hane başına ortalama 23,5 kuruş düşmektedir.

10.1.3. Sırçalıtekke Köyü'nde Hayvancılık

Sırçalıtekke köyünde hayvancılık önemli geçim kaynaklarından biridir. Köyde toplam 262 adet hayvan bulunmaktadır. Bu hayvanlar; 2 adet camus, 58 adet öküz, 7

adet camus ineği, 3 adet camus düğge, 5 adet düğge, 33 adet inek, 6 adet tosun, 19 adet dana, 2 adet camus, 1 adet kısarak, 24 adet merkep, 2 adet merkep, 1 adet boz dişi deve, 1 adet taylak, 92 adet keçi ve 6 adet çebiştir. Bu hayvanların kıymetleri yazılmış ve hane reislerinin, hayvanlarının kıymetleri toplamına kaydedilmiştir. Ancak bu hayvanlar üzerinden ne kadar vergi alındığı belli değildir. Bu hayvanların kıymetleri şöyledir; 2 adet camus kıymeti 605 kuruş, 58 adet öküz kıymeti 4475 kuruş, 7 adet camus ineği kıymeti 1370 kuruş, 3 adet camus düğge kıymeti 300 kuruş, 5 adet düğge kıymeti 225 kuruş, 33 adet inek kıymeti 1850 kuruş, 6 adet tosun kıymeti 335 kuruş, 19 adet dana kıymeti 285 kuruş, 2 adet camus dana kıymeti 275 kuruş, 1 adet kısarak kıymeti 225 kuruş, 24 adet merkep kıymeti 1440 kuruş, 2 adet merkep sıpası kıymeti 60 kuruş, 1 adet boz dişi deve kıymeti 250 kuruş, 1 adet taylak kıymeti 625 kuruş, 92 adet keçi kıymeti 1636 kuruş ve 6 adet çebiş kıymeti 60 kuruştur. Hayvanların toplam kıymeti 14016 kuruştur. Hane başına düşen hayvan sayısı yaklaşık 9,7 adettir. Hayvan kıymetinin hane başına düşen miktarı ise yaklaşık 519 kuruştur. Köydeki hayvanların 164 adeti büyükbaş hayvan olup geriye kalan 98 adet ise küçükbaş hayvandır. Büyükbaş hayvanların hane başına düşen ortalama miktarı 6 adet, küçükbaş hayvanların hane başına düşen ortalama miktarı ise 3,6 adettir.

Köyde en çok beslenen büyükbaş hayvan cinsi 58 adet ile öküzdür. Hane başına ise ortalama 2 adet öküz düşmesine rağmen, öküzü olmayan 6 hane bulunmaktadır. 58 adet öküzün toplam kıymeti 4475 kuruştur. Bunun hane başına düşen yaklaşık miktarı ise 165,7 kuruştur. Köyde en çok beslenen küçükbaş hayvan ise 92 adet ile keçidir. Hane başına ortalama 3,4 adet keçi düşmekle beraber 9 hanenin keçisi bulunmamaktadır. Bu keçilerin toplam kıymeti 1636 kuruş olup hane başına yaklaşık 60,5 kuruş düşmektedir.

En çok hayvana sahip şahıs, toplam 31 adet ile Soranlı oğlu Süleyman Kethuda'dır. Bu hayvanların toplam kıymeti 1174 kuruştur. Bu şahsı toplam 26 adet hayvan ile Emir Halil oğlu Halil takip etmektedir. Bu şahsın hayvanlarının kıymeti toplamı ise 1128 kuruştur. En az hayvana sahip hane reisleri, 1'er adet hayvan ile Çatal oğlu Hasan 1 adet hayvan kıymeti 130 kuruş ve Sipahi oğlu Yusuf 1 adet hayvan kıymeti 60 kuruştur. Bu şahısları 2'şer adet hayvan ile Ali Poyraz oğlu Ahmet ve Kel Ali oğlu Seyyid takip etmektedir. Ali Poyraz oğlu Ahmet'in 2 adet

hayvanının kıymeti 230 kuruş ve Kel Ali oğlu Seyyid'in 2 adet hayvanının kıymeti ise 300 kuruştur. Hayvan kıymetlerinde ki bu fark hayvanların cinsinden kaynaklanmaktadır. Hiç hayvanı olmayan hane reisi ise hiçbir emlak, arazi ve hayvanı bulunmayan Kör Hasan oğlu Süleyman'dır.

10.1.4. Sırçalıtekke Köyü'nün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları

Köyde ki 27 hanenin toplam vergisi 5090 kuruştur. Köyün toplam temettuatı 8025 kuruş, toplam emlak kıymeti 3765 kuruş, toplam hayvanat kıymeti ise 14016 kuruştur. Hayvanat kıymeti kayıtlara 14905 kuruş olarak geçmiştir. Temettuat, emlak ve hayvanat kıymetlerinin genel toplamı ise 159468 kuruştur. Bu toplamın hane başına düşen ortalama miktarı ise yaklaşık 5906,2 kuruştur.

Köyde verginin hane başına düşen miktarı, ortalama 188,5 kuruştur. Köyde en fazla vergi veren şahıs, 410 kuruş ile Kara Veli oğlu Mehmet'tir. Bu şahsı 385 kuruş ile Türk Ali oğlu Mehmet takip etmektedir. En az vergi veren şahıs 75 kuruş ile Mehmet Kethuda oğlu Ali'dir. Köyde vergi vermeyen 4 hane reisi bulunmaktadır. Bu şahıslar, İmamoğlu Ali Efendi ulemadan olduğundan dolayı vergiden muaf, Sipahi oğlu Yusuf fukaralığından dolayı vergiden muaf, Kara Veli oğlu Hüseyin'in halilesi Züleyha Hatun ile Emir Halil oğlu Hasan'ın halilesi Fatıma Hatun ise dul olduklarından dolayı vergiden muaftırlar.

Köyün toplam temettuatı olan 8025 kuruş 27 haneye bölüldüğünde, hane başına düşen miktar ortalama 297,2 kuruştur. Köyün en çok temettuatına sahip şahıs 600 kuruş ile Kara Veli oğlu Mehmet'tir. Bu şahsı 500'er kuruş temettuat ile Soranlı oğlu Süleyman Kethuda, İmamoğlu Ali Efendi ve Emir Halil oğlu Halil takip etmektedir. Köyün en az temettuatına sahip şahıslar, 40 kuruş ile Kara Veli oğlu Hüseyin'in halilesi Züleyha Hatun'dur. Bu şahsı 60 kuruş temettuat ile Emir Halil oğlu Hasan'ın halilesi Fatıma Hatun takip etmektedir. Köyde temettuatı olmayan hiçbir şahıs bulunmamaktadır. Ancak daha önce de belirtildiği gibi Kör Hasan oğlu Süleyman'ın hiçbir emlak, arazi ve hayvanatı bulunmamakta ancak 250 kuruş temettuata sahip olduğu görülmektedir. Bu temettuatı nerden elde ettiği ise kayıtlara geçmemiştir. Köyün genel olarak vergi ve temettuat oranlarına bakıldığında, çok az farklılıklar dışında dengeli olduğu görülmektedir.

10.2. 1261 Yılı Kayıtlarına Göre Sırçalıtekke Köyü

10.2.1.Sırçalıtekke Köyü'nde Nüfus

Sırçalıtekke köyünde toplam 23 hane kayıtlıdır. Köyün tahmini nüfusu 115'tir. Nüfusun tamamı Müslüman'dır. 23 hane reisinden 18'inin geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Geriye kalan 5 hane reisinin geçim kaynakları ise çobanlık, sailik (dilencilik) ve hizmetkarlıktır. Bu hane reisleri şöyledir: Ali Poyrazoğlu Ahmet, sailik (dilencilik) yapmaktadır. Hiçbir emlak, arazi ya da hayvanı bulunmamaktadır. 156 kuruşluk temettuatının nereden geldiği belli değildir. Hataloğlu Hasan ve Kara Hasan oğlu Mustafa çobanlıkla, İmamoğlu Ahmet ile Kara Hasan oğlu Osman ise hizmetkarlıkla geçimini sağlamaktadır. Bu hanelerin dışında kalan 18 hanenin geçim kaynağı tarım ve hayvancılık olup, bu şahıslardan 16 tanesinin mesleği ziraatçilik olarak kaydedilmiş 2 şahsın ise mesleği kayıtlara geçmemiştir. Ancak yine kayıtlardan tarım ve hayvancılıkla geçimlerini sağladıkları anlaşılmaktadır. Bu şahıslar Kel Ali oğlu Mükremin ve Emir Halil oğlu Mustafa'dır.

Köyde kardeş olan hane reisleri; Soranlı oğlu Halil ve Mahmut, Kara Veli oğlu Mehmet, Hasan ve Halil, Emir Ali oğlu Süleyman ve Osman, Emir Halil oğlu Mustafa, Hasan ve Halil, İmamoğlu Ahmet, İsmail, Mehmet ve Ali Efendi, Kara Hasan oğlu Mustafa ve Osman'dır. Diğer akraba olan hane reisleri ise Kel Ali ve onun oğlu olduğu tahmin edilen Kel Ali oğlu Mükremin'dir. Diğer hane reislerinin birbirleriyle akrabalık bağı olup olmadığı bilinmemektedir. Kayıtlardan sadece aynı babanın çocukları tespit edilebilmektedir. Rakamlara bakıldığında toplam 16 hane reisi kardeştir. 2 hane reisi de baba, oğuldur. Yani köyün %50 sinden fazlası kardeştir. Köyde kullanılan isimlerin yoğunluğuna bakıldığında ise toplam 23 hane reisinden 3'nün adı Halil, 3'nün adı Hasan, 3'nün adı Mehmet'tir.

10.2.2. Sırçalıtekke Köyü'nde Tarım

Sırçalıtekke köyünde tarlası olmayan 5 şahıs kayıtlıdır. Bunlar; Ali Poyrazoğlu Ahmed, Hataloğlu Hasan, İmamoğlu Ahmet, Kara Hasan oğlu Mustafa ve Kara Hasan oğlu Osman'dır. Bu şahısların geçim kaynakları yukarıda belirtildiği gibidir.

Köyde yetiştirilen hububat ürünleri, buğday ve arpadır. Yetiştirilen toplam buğday miktarı 178 kile olup toplam kıymeti 667,5 kuruştur. Hane başına ortalama 7,7 kile buğday düşmektedir. Hane başına düşen miktarı ise 29 kuruştur. Köyde en

fazla buğday yetiştiren şahıs 20 kile ile Kara Veli oğlu Mehmet'tir. 20 kile buğdayın şahsa sağladığı gelir ise 75 kuruştur. Köyde yetiştirilen toplam arpa miktarı ise 98 kiledir. Toplam kıymeti 196 kuruştur. Hane başına düşen ortalama arpa miktarı 4,2 kiledir. Toplam arpa kıymetinin hane başına düşen ortalaması ise 8,5 kuruştur. Köyün en fazla arpa yetiştiren şahısları 10'ar kile ile Emir Ali oğlu Osman ve Emir Halil oğlu Halil'dir. 10'ar kile arpanın bu şahıslara sağladığı gelir ise 20'şer kuruştur.

Köydeki toplam tarla 1283 dönümdür. Tarlaların hane başına düşen miktarı yaklaşık 55,7 dönümdür. Bu tarlaların 654 dönümü mezru, 629 dönümü gayri mezrudur. Mezru tarlanın hane başına düşen miktarı 28,4 dönüm, gayri mezru tarlanın ise 27,3 dönümdür. 654 dönüm mezru tarlanın toplam kıymeti 15290 kuruştur. Hane başına düşen miktarı ise 664,7 kuruştur.

Köyün en fazla tarlaya sahip hane reisleri 100'er dönüm ile Soranlı oğlu Mahmut, Kara Veli oğlu Mehmet, Emir Ali oğlu Süleyman, Emir Ali oğlu Osman, Türk Ali oğlu Mehmet ve İmam oğlu İsmail'dir. Bu tarlaların 50'şer dönümü mezru, 50'şer dönümü gayri mezrudur. Bu şahısları 90 dönüm tarla ile Emir Halil oğlu Halil takip etmektedir. Bu şahsında tarlasının 45 dönümü mezru, 45 dönümü gayri mezrudur. Bu şahıslardan tarlasının kıymeti en yüksek şahıs ise Kara Veli oğlu Mehmet'tir. 50 dönüm mezru tarlasının kıymeti 1410 kuruştur. İsmi belirttiğimiz diğer 50 dönüm mezru tarlası olan şahısların tarlalarının kıymeti, bu şahsınkinden düşüktür.

Köyün en az tarlasına sahip olan şahıs, 40 dönüm tarlası olan Mehmet Kâhya oğlu Ali'dir. Tarlasının 20 dönümü mezru, 20 dönümü gayri mezrudur. Bu şahsı 48 dönüm tarla ile Emir Halil oğlu Hasan takip etmektedir. Tarlasının 24 dönümü mezru, 24 dönümü gayri mezrudur. Tarlasının değeri en düşük olan şahıs ise 20 dönüm mezru tarlası olan Mehmet Kâhya oğlu Ali olup tarlasının kıymeti 281 kuruştur.

Sırçalıtekke köyünde tarlaların dışında, toplam 9 dönüm yoncalık ve 3 dönüm bostan bulunmaktadır. Yoncalığı olan şahıslar Soranlı oğlu Mahmut, Kara Veli oğlu Mehmet, Kara Veli oğlu Hasan, Kara Veli oğlu Halil, Kara Çopur oğlu Yusuf, Emir Ali oğlu Osman ve İmam oğlu İsmail'dir. Bu yoncalıkların toplam kıymeti 153

kuruştur. Yoncalıklar için ödenen toplam öşür bedeli ise 17 kuruştur. Köyde bostanı olan şahıslar, Kara Veli oğlu Hasan, Kara Veli oğlu Halil, Kara Çopur oğlu Yusuf, Türk Ali oğlu Mehmet ve Emir Halil oğlu Halil'dir. Bostanların toplam kıymeti 45 kuruştur. Bostanlar için ödenen toplam öşür bedeli ise 6 kuruştur.

10.2.3. Sırçalıtekke Köyü'nde Hayvancılık

Sırçalıtekke köyünde toplam 169 adet hayvan bulunmaktadır. Bu hayvanlar; 21 adet Sağman İnek, 45 adet Sağman Keçi, 15 adet Sağman Koyun, 2 adet Sağman Camus, 5 adet Kısır Ganem, 11 adet Döllü Merkeb, 50 adet Koşu Öküzü, 9 adet Döllü Kısırak, 3 adet Kısır inek, 1 adet Koşu Mandası, 2 adet Dölsüz Deve, 4 adet Kısır Camus ve 1 adet Taylak Deve'dir. Bunların kıymetleri yazılmış ve hane reislerinin, hayvanlarının kıymetleri toplamına kaydedilmiştir. Ancak bu hayvanlar üzerinden ne kadar vergi alındığı belli değildir.

Bu hayvanların kıymetleri şöyledir; 21 adet Sağman İnek kıymeti 168 kuruş, 45 adet Sağman Keçi kıymeti 102 kuruş 160 para, 15 adet Sağman Ganem kıymeti 61 kuruş 35 para, 2 adet Sağman Camus kıymeti 32 kuruş, 5 adet Kısır Ganem kıymeti 6 kuruş, 11 adet Döllü Merkeb kıymeti 150 kuruş ve 9 adet Döllü Kısırak kıymeti 450 kuruş'tur. Toplam hayvan kıymeti 969 kuruş 195 paradır.

Hane başına düşen hayvan miktarı yaklaşık 7,3 adettir. Toplam hayvan kıymetinin hane başına düşen miktarı ise yaklaşık 42 kuruştur. Toplam büyükbaş hayvan sayısı 104 adettir. Bunların kıymetleri toplamı ise 800 kuruştur. Küçükbaş hayvan sayısı ise toplam 65 adettir. Küçükbaş hayvanların toplam kıymetleri 169 kuruş 195 paradır. Büyükbaş hayvanların hane başına düşen miktarı yaklaşık 4,5 adettir. Kıymetinin hane başına düşen ortalaması ise yaklaşık 34,7 kuruştur. Küçükbaş hayvanların hane başına düşen miktarı ise yaklaşık 2,8 adettir. Kıymetinin hane başına düşen ortalaması ise 7,3 kuruştur.

Toplam 50 adet ile köyde en çok beslenen büyükbaş hayvan cinsi koşu öküzüdür. Hane başına ortalama 2,1 adet düşmektedir. Koşu öküzü olmayan 5 hane bulunmaktadır. Geriye kalan 18 hanenin ise en az 2 adet koşu öküzü vardır. Köyde en çok beslenen küçükbaş hayvan ise 45 adet ile sağman keçidir. Köyde toplam 9 hanenin sağman keçisi bulunmaktadır.

Köyün en fazla hayvanına sahip şahıs, 31 adet hayvan ile Emir Ali oğlu Osman'dır. Bu hayvanların toplam kıymeti 94 kuruştur. Bu şahsı 20 adet hayvan ile Kara Veli oğlu Mehmet takip etmektedir. Hayvanlarının toplam kıymeti ise 99 kuruştur. Hayvan kıymetlerindeki fark hayvanların cinsinden kaynaklanmaktadır. En az hayvana sahip şahıslar 2'şer adet ile Kel Ali oğlu Mükremin ve Mehmed Kahya oğlu Ali'dir. Bu şahısların hayvanları koşu öküzü olduğu için hayvanlarından hiçbir gelirleri yoktur. Köyde bulunan toplam 5 adet kısır koyun ve 15 adet sağman koyun tek bir şahsa aittir. Bu şahıs Emir Ali oğlu Osman'dır. Ayrıca köyde bulunan 1 adet koşu mandasının sahibi Kel Ali, 1 adet taylak devenin sahibi ise Kara Çopur oğlu Yusuf'dur.

10.2.4. Sırçalıtekke Köyü'nün Vergi-yi Mahsusa ve Temettuat Oranları

Köyde ki 23 hanenin toplam vergi-yi mahsusa'sı 1567 kuruştur. Bu rakam kayıtlara 1900 kuruş olarak geçmiştir. Köyün toplam temettuatı ise 10565,5 kuruş 217 paradır. Bu rakam da kayıtlara 10208 kuruş olarak geçmiştir. Bu rakamların yanlış toplandığı göz önüne alınarak, sonradan bulunan toplamlarla değerlendirmeler yapılacaktır.

Köyde verginin hane başına düşen miktarı, ortalama 68,1 kuruştur. Köyde en fazla vergi veren şahıslar, 120'şer kuruş ile Kara Veli oğlu Mehmet, Kara Veli oğlu Halil, Emir Ali oğlu Süleyman, Emir Ali oğlu Osman, Türk Ali oğlu Mehmet, İmam oğlu İsmail ve İmam oğlu Ali Efendi'dir. Bu şahısları 110 kuruş vergi ile Emir Halil oğlu Halil takip etmektedir. En az vergi veren şahıs 7 kuruş ile Kel Ali'dir. Bu şahsı 30'ar kuruş vergi ile Soranlı oğlu Halil, Ali Poyrazoğlu Ahmet ve Hataloğlu Hasan takip etmektedir. Burada dikkat çeken husus Kel Ali isimli şahsın 682 kuruş temettuatına karşın 7 kuruş gibi oldukça düşük vergi ödemesidir. Çünkü kendisinden daha düşük temettuata sahip şahıslar, kendisinden daha fazla vergi ödemektedir. Örneğin 30 kuruş vergi ödeyen Soranlı oğlu Halil'in temettuatı 382 kuruş, yine 30 kuruş vergi ödeyen Ali Poyrazoğlu Ahmet'in temettuatı ise 156 kuruştur. Bu hane reisleri gibi gelirleri ile vergileri orantısız birçok hane reisi bulunmaktadır. Köyde vergi vermeyen şahıslar; Kel Ali oğlu Mükremin, Emir Halil oğlu Mustafa ve İmamoğlu Ahmet'tir. Bu şahısların gelirleri kaydedilmiş olduğu halde vergi

vermedikleri göze çarpmaktadır. Ancak neden vergi vermedikleri ile ilgili bir açıklama bulunmamaktadır.

Köyün toplam temettuatı olan 10565 kuruşun hane başına düşen miktarı 459,3 kuruştur. Köyün en çok temettuatına sahip şahıs, 918 kuruş 20 para ile Kara Veli oğlu Mehmet'tir. Bu şahsı 824 kuruş temettuata sahip Emir Ali oğlu Osman ve 813 kuruş temettuata sahip İmamoğlu İsmail takip etmektedir. Köyün en az temettuatına sahip şahıs, 100 kuruş ile Hataloğlu Hasan'dır. Bu şahsı 150'şer kuruş temettuat ile İmamoğlu Ahmet, Kara Hasan oğlu Mustafa ve Kara Hasan oğlu Osman takip etmektedir.

Yukarıda belirtildiği gibi köyün vergi oranları ile temettuatlarına bakıldığında orantısızlık vardır. Yukarıda ki örnekler dışında, aynı vergi miktarı ile mükellef olup farklı temettuata sahip hane reisleri de vardır. Bu durumla ilgili kayıtlara hiçbir açıklama kaydedilmemiştir. Bu durum, vergi oranları ile temettuatlar arasında adaletsizlik olduğunu ya da defterlerin düzenli yazılmadığını göstermektedir.

III. BÖLÜM

SÜLEYMANLI KAZASINDA YERLEŞEN HARAMEYN AŞİRETİ TEMETTUAAT DEFTERLERİ

1. Kanlıca Köyü'nden Akçakoyunlu Cemaat'ine Tabi Harameyn Aşireti

1.1. Nüfus

Kanlıca köyünde yerleşen Akçakoyunlu Cemaat'ine tabi Harameyn Aşireti'nin hane sayısı 41'dir. Tahmini nüfusu 205'dir. Bu nüfusun tamamı Müslüman'dır. Aşiret halkının 7'sinin geçim kaynağı tarım ve hayvancılık, 30'unun sadece hayvancılıktır. Geriye kalan 4 hane reisinin ise emlak, arazi ve hayvanı yoktur. Bu 4 hane reisinden 2'si geçimini hizmetkarlık yaparak sağlamaktadır. Bu şahıslar, Kürtün oğlu Osman ve Şab Kürtün oğlu Osman veledi Hamza'dır. Diğer 2 hane reisi ise yetim olarak kaydedilmiştir. Nasıl geçindikleriyle ilgili bir açıklama yapılmamıştır.

Müşterek mal kullanan 3 hane reisi vardır. Kayıkcı oğlu el-Hacc Osman Ağa'nın müşterek kullandığı bir adet değirmeni ve iki adet arvanası (boz dişi deve), Kayıkcı oğlu Ahmed Efendi veledi Hacı'nın bir adet arvanası ve Hamza oğlu Ali veledi Ahmet'in birer adet arvana ve kısrağı bulunmaktadır. Ancak bu malları kimlerle müşterek kullandıkları belirtilmemiştir.

Harameyn Aşiretine ait bu kayıtlarda bazı hane reislerinin isimleri kaydedilirken "oğlu" tabiriyle birlikte "veledi" tabiri de kullanılmıştır. Örneğin; köylere ait defterlerde hane reisinin ismi sadece Hacı Osman Oğlu Hasan şeklinde kaydedilirken, aşiret defterlerinde bazı hane reislerinin isimleri İbrahim veledi Mehmet ya da Kayıkcı oğlu Ahmet Efendi veledi Hacı şeklinde kaydedilmiştir. Hane reislerinin ismi kaydedilirken, orta boylu, kara sakallı Kayıkcı oğlu el-Hacc Osman Ağa örneğinde olduğu gibi kişilerin fiziksel özelliklerine de yer verilmiştir. Kullanılan isimlerin yoğunluğuna bakıldığında, en fazla kullanılan isim 9 tane ile Mehmet'tir.

1.2. Tarım

Kanlıca köyünde yerleşen Akçakoyunlu Cemaati'ne tabi Harameyn Aşireti'nde sadece 7 hanenin tarlası vardır. Diğer hane reislerinden 30'u geçimini hayvancılıkla sağlamaktadır. 4 hane reisinin ise emlak, arazi ve hayvanı yoktur. Geçim kaynakları yukarıda belirtildiği gibidir.

Aşiret halkına ait toplam tarla 275 dönümdür. Bu tarlaların 237,5 dönümü mevrudur. 37,5 dönümü ise hali yani ıssız tarladır. 37,5 dönüm hali tarla Kayıkçı oğlu el-Hacc Osman Ağa'ya aittir. Toplam 275 dönüm tarlanın kıymeti 1375 kuruştur. 7 hane reisinden en fazla tarlaya sahip olan şahıs 75 dönüm ile Kayıkçı oğlu el-Hacc Osman Ağa'dır. Belirtildiği gibi şahsın tarlasının 37,5 dönümü mevrudur, 37,5 dönümü ise hali tarladır. Bu şahsı 50'şer dönüm tarla ile Kayıkçı oğlu Ahmed Efendi veledi Hacı ve Hamza oğlu Ali veledi Ahmet takip etmektedir. Tarlası olan diğer 4 hane reisinin tarlaları ise 25'er dönümdür. Bu hane reisleri; İsmail Serban oğlu Mehmet, el-Hacc Abdülgani oğlu Yusuf, Tay Veli oğlu Mehmed veledi Ahmet ve Sofu oğlu Mehmet veledi İbrahim'dir. Tarla geliri en yüksek hane reisi 375 kuruş ile Kayıkçı oğlu el-Hacc Osman Ağa'dır. Diğer hane reislerinden 50'şer dönüm tarlası olanların tarla geliri 250'şer kuruş, 25'er dönüm tarlası olanların tarla geliri ise 125'er kuruştur.

Tarlalar dışında hane reislerinden Kayıkçı oğlu Ahmed Efendi veledi Hacı'nın 0,5 dönüm ve Tay Veli oğlu Hacı Hüseyin veledi Ali'nin 1,5 dönüm çevirmeleri vardır. Bu çevirmelerin toplam kıymeti 20 kuruştur. Ayrıca Kayıkçı oğlu el-Hacc Osman Ağa'nın 3 dönüm bahçesi vardır. Bu 3 dönüm bahçenin kıymeti ise 30 kuruştur.

1.3. Hayvancılık

Kanlıca köyünde yerleşen Akçakoyunlu Cemaati'ne tabi Harameyn Aşireti'nde hayvancılık önemli bir geçim kaynağıdır. Aşiret halkına ait toplam hayvan sayısı 2666'dır. Bu hayvanlar; 1 çift camus, 11 çift öküz, 118 adet döllu deve, 25 adet arvana (boz dişi deve), 1 adet düğe, 1 adet tosun, 14 adet taylak, 1 adet buğur (?), 1 adet camus düğesi, 24 adet inek, 6 adet dana, 16 adet kısarak, 7 adet tay, 4 adet esb (at), 38 adet merkep, 2 adet sapa, 11 adet beygir, 1641 adet koyun, 576 adet toklu, 108 adet keçi ve 48 adet çebiştir. Hane başına düşen hayvan sayısı ortalama 65 adettir. Bu hayvanların kıymetleri yazılmış ve hane reislerinin, hayvanlarının kıymetleri toplamına kaydedilmiştir.

Bu hayvanların kıymetleri şöyledir; 1 çift camus kıymeti 350 kuruş, 11 çift öküz kıymeti 1800 kuruş, 118 adet döllu deve kıymeti 89250 kuruş, 25 adet arvana (boz dişi deve) kıymeti 10600 kuruş, 1 adet düğe kıymeti 35 kuruş, 1 adet tosun

kıymeti 30 kuruş, 14 adet taylak kıymeti 6300 kuruş, 1 adet buğur (?) kıymeti 900 kuruş, 1 adet camus düğesi kıymeti 150 kuruş, 24 adet inek kıymeti 1440 kuruş, 6 adet dana kıymeti 70 kuruş, 16 adet kısrak kıymeti 3900 kuruş, 7 adet tay kıymeti 1100 kuruş, 4 adet esb (at) kıymeti 1250 kuruş, 38 adet merkep kıymeti 1895 kuruş, 2 adet sığa kıymeti 45 kuruş, 11 adet beygir kıymeti 2300 kuruş, 1641 adet koyun kıymeti 32850 kuruş, 576 adet toklu kıymeti 8640 kuruş, 108 adet keçi kıymeti 1944 kuruş ve 48 adet çebiş kıymeti 480 kuruştur. Bu hayvanların dışında 2 kovan arı bulunmaktadır. Bu kovanların kıymeti 20 kuruştur. Toplam hayvan kıymeti 165329 kuruştur. Bu toplama kovan kıymeti dahil değildir. Toplam hayvan kıymetinin hane başına düşen ortalaması 4032,4 kuruştur.

Toplam büyükbaş hayvan sayısı 293 adettir. Bunların toplam kıymetleri 121415 kuruştur. Küçükbaş hayvan sayısı ise 2373 adettir. Küçükbaş hayvanların toplam kıymetleri 43914 kuruştur. Büyükbaş hayvanın hane başına düşen ortalaması yaklaşık 7,4 adettir. Kıymetinin hane başına düşen ortalaması ise yaklaşık 2961,3 kuruştur. Küçükbaş hayvanın hane başına düşen ortalaması 57,8 adettir. Kıymetinin hane başına düşen ortalaması ise 1071 kuruştur.

Toplam 118 adet ile en çok beslenen büyükbaş hayvan cinsi döllü devedir. Hane başına ortalama 2,8 adet düşmektedir. Döllü devesi olmayan 17 hane bulunmaktadır. Diğer hanelerin en az 2 adet döllü devesi vardır. En çok beslenen küçükbaş hayvan ise 1641 adet ile koyundur. Hane başına ortalama 40 adet düşmektedir. Koyunu olmayan 9 hane bulunmaktadır. Geriye kalan 32 hanenin en az 5 adet koyunu vardır.

Yukarıda ifade edildiği gibi 1 çift camus, 1 adet düğ, 1 adet tosun, 1 adet buğur (?), 1 adet camus düğesi ve 2 kovan arı bulunmaktadır. Camus, düğ, buğur (?), camus düğesi ve 2 kovan arının sahibi Kayıkçı oğlu el-Hacc Osman Ağa, düğ ve tosunun sahibi ise Kayıkçı oğlu Ahmed Efendi veledi Hacı'dır. Hiç hayvanı olmayan 4 hane reisi vardır. Bunlar; Kürtün oğlu Osman, Şab Kürtün oğlu Osman veledi Hamza, Koca Mehmed oğlu Yetim Mehmet ve Halil oğlu Mehmet veledi Halil'dir. Bu şahısların geçim kaynakları ile ilgili hiçbir açıklama bulunmamaktadır.

1.4. Vergi ve Temettuat Oranları

Kanlıca köyünde yerleşen Akçakoyunlu Cemaati'ne tabi Harameyn Aşireti'ne ait defterde hane reislerinin vergileri mirî vergi olarak yazılmıştır. Aşiret halkının toplam mirî vergisi 4560 kuruştur. Toplam temettuatları 33250 (kayıtlara 32900 olarak geçmiştir) kuruş, emlak kıymeti 2425 kuruş ve hayvan kıymeti 165329 (kayıtlara 151784 olarak geçmiştir) kuruştur.

Mirî verginin hane başına düşen miktarı, ortalama 111,2 kuruştur. En fazla vergi veren şahıs, 550 kuruş ile Arablı oğlu Ebubekir'dir. Bu şahsı 250 kuruş ile Gedik İbrahim oğlu Mehmet ve 230 kuruş ile Hamza oğlu Ali veledi Ahmet takip etmektedir. En az vergi veren hane reisi 20 kuruş ile el-Hacc Abdülgani oğlu Yusuf'dur. Bu şahsı 30'ar kuruş ile İbrahim veledi Mehmet ve Tay Veli oğlu Mehmet veledi Ahmet takip etmektedir. Vergi vermeyen 10 hane reisi bulunmaktadır. Bunlar; Kayıkçı oğlu el-Hacc Osman Ağa, Akçakoyunlu aşiretinin ihtiyarı olduğundan, vergi vermediği kayıtlara geçmiştir. İsmail Serban oğlu Mehmet, ne için vergi vermediği kayıtlara geçmemiştir. Halil veledi Mustafa Molla İbrahim oğlu, yetim olduğundan vergi vermediği kayıtlara geçmiştir. Ahik oğlu Bekir, Tay Veli oğlu Mehmet, Sofu oğlu Mehmet veledi İbrahim ve Şab Kürtün oğlu Osman veledi Hamza, emlakları olmadığından vergiden muaf şeklinde kayıtlara geçmiştir. Son olarak Kürtün oğlu Osman, emlak ve arazisi olmadığından, Koca Mehmet oğlu Yetim Mehmet ile Halil oğlu Mehmet veledi Halil'in ise yetim olmalarından dolayı vergi vermedikleri kayıtlara geçmiştir.

Toplam 33250 kuruş olan temettuat 41 haneye bölüldüğünde hane başına düşen temettuat miktarı ortalama 810,9 kuruştur. En çok temettuata sahip şahıs 3500 kuruş ile Kayıkçı oğlu el-Hacc Osman Ağa'dır. Bu şahsı 2600 kuruş vergi ile İsmail Serban oğlu Mehmet takip etmektedir. En az temettuata sahip şahıs 50 kuruş ile Halil veledi Mustafa Molla İbrahim oğlu'dur. Bu şahsı 80 kuruş ile Şab Kürtün oğlu Osman veledi Hamza takip etmektedir. Temettuatından çok vergisi olan hiçbir hane reisi yoktur. Ancak genel olarak vergi ve temettuat oranlarına bakıldığında aynı temettuata sahip olup farklı oranda vergi veren şahıslar mevcuttur. Mesela 1750 kuruş temettuata sahip olan Kayıkçı oğlu Ahmet Efendi veledi Hacı 80 kuruş vergi verirken, yine 1750 kuruş temettuatı olan Arablı oğlu Ebubekir 550 kuruş vergi

vermektedir. Üstelik bu şahıs yukarıda da belirtildiği gibi köyün en çok vergisini veren şahıstır. Ayrıca yine bu şahıstan yüksek temettuata sahip olan Hacı Hüseyin oğlu İbrahim'de daha düşük vergi ödemektedir. Şahsın temettuatı 2000 kuruşken ödediği vergi 200 kuruştur. Göze çarpan diğer bir husus emlakı olmayan hane sayısı 32 olduğu halde sadece 5 hane reisi emlakı olmadığından dolayı vergiden muaf tutulmuştur. Bu örnekler vergi ve temettuat oranları arasında adaletsizlik olduğunu ya da defterlerin düzenli yazılmadığını göstermektedir.

2. Karaseki Köyü'nden Karaseki Akçakoyunlu Cemaat'ine Tabi Haremeyn Aşireti

2.1. Nüfus

Karaseki köyünde Akçakoyunlu Cemaat'ine tabi Haremeyn Aşireti'nden 52 hane kayıtlıdır. Ayrıca aynı köye ait defterde Herekeli Aşireti'nden 3 hane ve Abdallu Cemaati'nden 2 hane kayıtlıdır. Böylece köydeki hane sayısı 57 olmaktadır. Ancak Herekeli Aşireti ve Abdallu Cemaati'ne ait emlak, arazi ve hayvan kayıtları ayrı değerlendirilecektir.

Belirtildiği gibi Karaseki köyünde Akçakoyunlu Cemaat'ine tabi Haremeyn Aşireti'nden 52 hane kayıtlıdır. Aşiretin tahmini nüfusu 260'dır. Bu nüfusun tamamı Müslüman'dır. 52 hane reisinden 50'sinin tek geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Diğer iki hane reisinden Bekir oğlu Süleyman imamlık yapmaktadır. Şahsın imamlık hizmeti dışında emlak, arazi ve hayvanı da bulunmaktadır. Ancak imamlık hizmetinden temettuatı belirtilmemiştir. Yusuf oğlu İbrahim ise kethuda olarak kaydedilmiştir. Aynı şekilde bu şahsında emlak, arazi ve hayvanı bulunmaktadır.

Aşiret halkından müşterek arvana (boz dişi deve), taylak ve kısrakları olan hane reisleri vardır. Müşterek arvanası olanlar; Bekir oğlu Süleyman, Cabbar oğlu İbrahim, Arab oğlu Mehmed Ali ve Potur oğlu Mehmed veledi İbrahim'dir. Müşterek taylağı olan hane reisleri; Afşar oğlu Osman ve Mehmed oğlu Halil İbrahim'dir. Müşterek kısrakları olan hane reisleri ise Yusuf oğlu İbrahim, İhtiyar oğlu Ömer veledi Mustafa, Gök Osman oğlu İbrahim, Ala Hasan oğlu Murtaza, Bıyık İsmail oğlu Ali Osman, Mehmed oğlu Halil İbrahim, Nasuh Kethuda oğlu Ali Osman, Molla Mehmed oğlu Bektaş, ve Topal Bekir oğlu Alemdar Ömer'dir. Bunlar dışında müşterek bezirhanesi olan 2 hane reisi vardır. Bunlar, Yusuf oğlu İbrahim ve

Ali Kethuda oğlu Mehmet'tir. Bu iki Şahıs toplam kıymeti 300 kuruş olan bu bezirhanenin hissesini yarı yarıya paylaşmaktadır. Ayrıca Cabbar oğlu Ali'nin değirmeni vardır. Bu değirmenin üçte iki hissesine sahiptir. Geri kalan kısmının kime ait olduğu belirtilmemiştir.

Harameyn AŞiretine ait bu kayıtlarda bazı hane reislerinin isimleri kaydedilirken ‘‘oğlu’’ tabiriyle birlikte ‘‘veledi’’ tabiri de kullanılmıştır. Örneğin; köylere ait defterlerde hane reisinin ismi sadece Hacı Osman Oğlu Hasan Şeklinde kaydedilirken, aşiret defterlerinde bazı hane reislerinin isimleri İhtiyar oğlu Ömer veledi Mustafa Şeklinde kaydedilmiştir. Hane reislerinin ismi kaydedilirken, orta boylu, kır sakallı Cabbar oğlu İbrahim örneğinde olduğu gibi kişilerin fiziksel özelliklerine de yer verilmiştir.

Kardeş olan hane reisleri ise Şöyledir; Yusuf oğlu İbrahim ve Osman, Cabbar oğlu İbrahim ve Ali, Hacı Osman oğlu İŐhak ve Hacı Mustafa'dır. Diğer hane reislerinin birbirleriyle akrabalık bağı olup olmadığı bilinmemektedir. Kayıtlardan sadece aynı babanın çocukları tespit edilebilmektedir. Kullanılan isimlerin yoğunluğuna bakıldığında, en fazla kullanılan isimler 8'er tane ile Mehmet ve Osman'dır.

2.2. Tarım

Karaseki köyünde Akçakoyunlu Cemaat'ine tabi Harameyn AŞiret halkının önemli geçim kaynaklarından biri tarımdır. Hane reislerinin tamamının tarlası bulunmaktadır. Toplam tarla 2165 dönümdür. Bu tarlaların her bir dönümüne devlet 5 kuruş bedel biçmiştir. Buna göre; bu tarlaların kıymetleri toplamı 10825 kuruştur. 2165 dönüm tarlanın hane başına ortalaması yaklaşık olarak 41,6 dönümdür. Bu tarlaların 2145 dönümü mezrudur. Sadece 25 dönüm tarla hali yani ıssız olarak kayda geçmiştir. Bu 25 dönüm hali tarlanın sahibi Bekir oğlu Süleyman'dır.

En fazla tarlaya sahip hane reisi 60 dönüm ile Yusuf oğlu İbrahim'dir. Tarlasının tamamı mezrudur. Bu Şahsı 55'er dönüm tarla ile Potur oğlu Mehmed veledi İbrahim, Küçük Ali oğlu Deli Ömer, Murtaza oğlu Ali veledi Hasan, İbiş efendi oğlu İbiş, Gök Osman oğlu İbrahim, Mehmet oğlu Halil İbrahim, Molla Mehmet oğlu Bektaş, Ali Kethuda oğlu Mehmet ve Topal Bekir oğlu Alemdar Ömer

takip etmektedir. Bu tarlaların da tamamı mezrudur. Aşiret halkına ait en az tarla 25 dönümdür. Toplam 18 hanenin 25'er dönüm tarlası bulunmaktadır. Diğer hane reislerinin tarlaları ise 30 ile 50 dönüm arasında değişmektedir. Tarlalar dışında, ortak bezirhanesi olan iki hane reisi vardır. Bunlar, Yusuf oğlu İbrahim ve Ali Kethuda oğlu Mehmet'tir. Bezirhanelerinden gelirleri 300 kuruştur.

2.3. Hayvancılık

Karaseki köyünde yerleşen Akçakoyunlu Cemaat'ine tabi Haremeyn Aşiret'inin toplam hayvan sayısı 1072'dir. Bunlar; 10 camus, 77 çift öküz, 14 döllü deve, 35 arvana (boz dişi deve), 7 düğe, 9 tosun, 19 taylak, 4 buğur (?), 8 camus ineği, 109 inek, 37 dana, 33 kısarak, 7 tay, 49 merkep, 11 sıpa, 1 beygir, 338 koyun, 51 toklu, 151 keçi ve 25 çebiştir. Hane başına düşen hayvan sayısı ortalama 20,6 adettir. Bu hayvanların kıymetleri yazılmış ve hane reislerinin, hayvanlarının kıymetleri toplamına kaydedilmiştir.

Bu hayvanların kıymetleri şöyledir; 10 camus kıymeti 3500 kuruş, 77 çift öküz kıymeti 11605 kuruş, 14 döllü deve kıymeti 10500 kuruş, 35 arvana (boz dişi deve) kıymeti 13140 kuruş, 7 düğe kıymeti 270 kuruş, 9 tosun kıymeti 310 kuruş, 19 taylak kıymeti 6740 kuruş, 4 buğur (?) kıymeti 3500 kuruş, 8 camus ineği kıymeti 1830 kuruş, 109 inek kıymeti 6540 kuruş, 37 dana kıymeti 375 kuruş, 33 kısarak kıymeti 7240 kuruş, 7 tay kıymeti 1500 kuruş, 49 merkep kıymeti 2410 kuruş, 11 sıpa kıymeti 110 kuruş, 1 beygir kıymeti 250 kuruş, 338 koyun kıymeti 6760 kuruş, 51 toklu kıymeti 765 kuruş, 151 keçi kıymeti 2718 kuruş ve 25 çebiş kıymeti 206 kuruştur. Toplam hayvan kıymeti 80269 kuruştur. Toplam hayvan kıymetinin hane başına düşen ortalaması 1543,6 kuruştur.

Toplam büyükbaş hayvan sayısı 507 adettir. Bunların toplam kıymetleri 69820 kuruştur. Küçükbaş hayvan sayısı ise 565 adettir. Küçükbaş hayvanların toplam kıymetleri 10449 kuruştur. Büyükbaş hayvanın hane başına düşen ortalaması yaklaşık 9,75 adettir. Kıymetinin hane başına düşen ortalaması ise yaklaşık 1342,6 kuruştur. Küçükbaş hayvanın hane başına düşen ortalaması 10,8 adettir. Kıymetinin hane başına düşen ortalaması ise 200,9 kuruştur.

Toplam 77 çift yani 154 adet ile en çok beslenen büyükbaş hayvan cinsi öküzdür. Hane başına ortalama 2,9 adet düşmektedir. Öküzü olmayan hane yoktur. Bütün hanelerin en az bir çift öküzü vardır. En çok beslenen küçükbaş hayvan ise 338 adet ile koyundur. Hane başına ortalama 6,5 adet düşmektedir. Koyunu olmayan 20 hane bulunmaktadır. Geriye kalan 32 hanenin en az 3 adet koyunu vardır.

Karaseki köyünde yerleşen Harameyn Aşireti'nde hayvanı olmayan hiçbir hane reisi yoktur. Yukarıda ifade edildiği gibi bir adet beygir vardır. Bu beygirin sahibi Topal Bekir oğlu Alemdar Ömer'dir.

2.4. Vergi ve Temettuat Oranları

Karaseki köyünde yerleşen Akçakoyunlu Cemaati'ne tabi Harameyn Aşireti'ne ait defterde hane reislerinin vergileri mirî vergi olarak yazılmıştır. Aşiret halkının toplam mirî vergisi 5697 kuruştur. Toplam temettuatları 24795 kuruş, emlak kıymeti 11360 kuruş ve hayvan kıymeti 80269 (kayıtlara 81827 olarak geçmiştir) kuruştur.

Mirî verginin hane başına düşen miktarı, ortalama 109,5 kuruştur. En fazla vergi veren şahıs, 272 kuruş ile Molla Mehmet oğlu Bektaş'tır. Bu şahsı 215 kuruş ile Hacı Osman oğlu Hacı Mustafa takip etmektedir. En az vergi veren şahıs, 21 kuruş ile Kara Mehmet oğlu Osman'dır. Bu şahsı 42 kuruş ile Zehra oğlu Osman veledi Bekir takip etmektedir. Vergi vermeyen hiçbir hane reisi bulunmamaktadır.

Aşiret halkının toplam temettuatı olan 24795 kuruş 52 haneye bölündüğünde, hane başına düşen temettuat miktarı ortalama 476,8 kuruştur. En çok temettuata sahip şahıs, 1750 kuruş ile Hacı Osman oğlu Hacı Mustafa'dır. Bu şahsı 900 kuruş temettuat ile Potur oğlu Mehmed veledi İbrahim takip etmektedir. En az temettuata sahip şahıslar 175'er kuruş ile Yayık oğlu Mehmet, Kara Mehmet oğlu Osman ve Ahmet oğlu Ebubekir'dir. Temettuatından çok vergisi olan hiçbir hane reisi yoktur. Vergi ve temettuat oranları dengelidir.

3. Karaseki Köyü'nde Yerleşen Herekeli Aşireti Haneleri

3.1. Nüfus

Karaseki köyünde Herekeli Aşireti'nden 3 hane kayıtlıdır. Hane reislerinden bir tanesi Karacalar yürüğündendir. Bu hane reisi Karacalar Yürüğünden İsmail

şeklinde kaydedilmiştir. Herekeli Aşireti'nin tahmini nüfusu 15'tir. Nüfusun tamamı Müslüman'dır. Hane reislerinin tek geçim kaynağı hayvancılıktır.

Karaseki köyünde yerleşen Herekeli Aşireti'nin hane reislerinin isimleri şöyledir; orta boylu kara sakallı Herekeli oğlu Bekir, orta boylu kır sakallı Kara Hüseyin ve Karacalar yürüğünden orta boylu köse sakallı İsmail'dir. Görüldüğü gibi şahısların isimleri fiziksel özellikleriyle birlikte kaydedilmiştir. Hane reislerinin herhangi bir akrabalık bağı olup olmadığı bilinmemektedir.

3.2. Hayvancılık

Herekeli Aşireti'ne ait toplam hayvan sayısı 3'tür. Bunlar, 1 adet öküz ve 2 adet merkeptir. Bu hayvanların kıymetleri 50'şer kuruştur. Toplam hayvan kıymeti 150 kuruştur. 3 adet hayvandan 2'si Herekeli oğlu Bekir'e aittir. Şahsın 1 adet öküzü ve 1 adet merkebi vardır. Geriye kalan 1 merkep ise Kara Hüseyin'e aittir. Karacalar Yürüğünden İsmail'in hiç hayvanı yoktur. Şahsın 100 kuruş temettuatının nereden geldiği belirtilmemiştir.

3.3. Vergi ve Temettuat Oranları

Karaseki köyünde yerleşen Herekeli Aşireti'nin toplam mirî vergisi 82 kuruştur. Hane reislerinin ödediği vergi miktarları; Herekeli oğlu Bekir 30 kuruş, Kara Hüseyin 27 kuruş ve Karacalar Yürüğünden İsmail 25 kuruş vergi ödemektedir.

Aşiret halkının toplam temettuatı 225 kuruştur. Herekeli oğlu Bekir'in temettuatı 75 kuruş, Kara Hüseyin'nin temettuatı 50 kuruş ve Karacalar Yürüğünden İsmail'in temettuatı 100 kuruştur. Görüldüğü gibi en fazla temettuata sahip olup aynı zamanda en az vergi ödeyen şahıs Karacalar Yürüğünden İsmail'dir. Şahsın temettuatının kaynağı ve neden bu kadar az vergi ödediği ile ilgili hiçbir açıklama mevcut değildir.

4. Karaseki Köyü'nde Yerleşen Abdallu Cemaati Haneleri

4.1 Nüfus

Karaseki köyünde Abdallu Cemaati'nden 2 hane kayıtlıdır. Bu iki hanenin hane reisleri, uzun boylu kara sakallı Murat Kethuda oğlu Deli Ali ve orta boylu kır sakallı Deli Halil oğlu Milelli İsmail'dir. Tahmini nüfusları 10'dur. Bu nüfusun

tamamı Müslüman'dır. Hane reislerinin geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Hane reislerinin herhangi bir akrabalık bağı olup olmadığı bilinmemektedir.

4.2. Tarım

Karaseki köyünde yerleşen Abdallu Cemaati'ne ait toplam tarla 75 dönümdür. Bu tarlaların tamamı mezdur. 75 dönüm mezdur tarlanın toplam geliri 375 kuruştur. Bu tarlaların ve gelirlerinin 2 haneye dağılımı şöyledir: Murad Kethuda oğlu Deli Ali'nin tarlası 50 dönüm, bu tarlanın kıymeti 250 kuruştur. Deli Halil oğlu Milelli İsmail'in tarlası 25 dönüm, bu tarlanın kıymeti ise 125 kuruştur.

4.3. Hayvancılık

Abdallu Cemaati'ne ait toplam hayvan sayısı 33'tür. Bunlar, 3 çift öküz, 5 adet inek, 1 adet düğe, 1 adet merkep, 2 adet kısarak, 2 adet dana, 8 adet koyun ve 8 adet keçidir. Bu hayvanların kıymetleri şöyledir; 3 çift öküz kıymeti 450 kuruş, 5 adet inek kıymeti 300 kuruş, 1 adet düğe kıymeti 25 kuruş, 1 adet merkep kıymeti 50 kuruş, 2 adet kısarak kıymeti 500 kuruş, 2 adet dana kıymeti 20 kuruş, 8 adet koyun kıymeti 160 kuruş ve 8 adet keçi kıymeti 144 kuruştur. Toplam hayvan kıymeti 1649 kuruştur.

Murat Kethuda oğlu Deli Ali'nin 21 adet, Deli Halil oğlu Milelli İsmail'in 12 adet hayvanı bulunmaktadır. Toplam hayvan kıymetinin 1019 kuruşu Murat Kethuda oğlu Deli Ali'ye, geriye kalan 630 kuruşu ise Deli Halil oğlu Milelli İsmail'e aittir.

En çok beslenen büyükbaş hayvan 3 çift yani 6 adet ile öküzdür. Bu öküzlerin 2 çifti Murat Kethuda oğlu Deli Ali'ye, 1 çifti ise Deli Halil oğlu Milelli İsmail'e aittir. En çok beslenen küçükbaş hayvanlar 8'er adet ile koyun ve keçidir. 8 adet koyunun tamamı Murat Kethuda oğlu Deli Ali'ye aittir. 8 adet keçinin 3 adeti Murat Kethuda oğlu Deli Ali'ye, 5 adeti ise Deli Halil oğlu Milelli İsmail'e aittir.

4.4. Vergi ve Temettuat Oranları

Abdallu Cemaatine tabi hane reislerine ait toplam mirî vergi 180 kuruş, emlak kıymeti 375 kuruş ve toplam temettuatları 625 kuruştur. 2 hane reisinin vergileri 90'ar kuruştur. 2 hane reisinin temettuatlarına bakıldığında, Murat Kethuda oğlu Deli Ali'nin temettuatı 375 kuruş, Deli Halil oğlu Milelli İsmail'in ise 250 kuruştur.

Sonuç olarak yukarıda da belirtildiği gibi Karaseki köyüne ait defterde Akçakoyunlu Cemaati'ne tabi Harameyn Aşireti'nden 52 hane, Herekeli Aşireti'nden 3 hane ve Abdallu Cemaati'nden 2 hane olmak üzere toplam 57 hane kayıtlıdır. Aşiretlerin hepsi ayrı başlıklar altında hane 1'den başlamak üzere sırasıyla kaydedilmiştir. Aşiretlerin ikamet ettiği toplam 57 hanelik Karaseki köyünün toplam vergisi 5959 kuruş, toplam emlak kıymeti 11735 (kayıtlara 11930 olarak geçmiştir) kuruş ve toplam hayvan kıymeti 82068 (kayıtlara 83164 olarak geçmiştir) kuruştur.

5. Arpaköy'den Harbendelü Cemaati'ne Tabi Harameyn Aşireti

5.1. Nüfus

Arpaköy'e ait temettuat kayıtlarının başında bu köyün beylik olduğu belirtilmiştir. Arpaköy'de toplam 27 hane kayıtlıdır. Bu hanelerin tamamı Harameyn Aşiretindedir. Aşiret halkının tahmini nüfusu 135'dir. Bu nüfusun tamamı Müslüman'dır.

Halkın geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Hane reislerinden 16'sı hem tarım hem de hayvancılık yapmaktadır. Geriye kalan 11 hane reisinin ise tek geçim kaynağı hayvancılıktır. Köyde müşterek malı olan hane reisleri, Kara Halil oğlu Mehmet ve Fakih oğlu Mehmet'tir. Kara Halil oğlu Mehmet'in bir adet müşterek kırsağı, Fakih oğlu Mehmet'in ise bir adet müşterek tayı bulunmaktadır. Ancak bu hayvanları kiminle müşterek kullandıkları belirtilmemiştir.

Harameyn Aşiretine ait bu kayıtlarda bazı hane reislerinin isimleri kaydedilirken "oğlu" tabiriyle birlikte "veledi" tabiri de kullanılmıştır. Örneğin; köylere ait defterlerde hane reisinin ismi sadece Hacı Osman Oğlu Hasan şeklinde kaydedilirken, aşiret defterlerinde bazı hane reislerinin isimleri Yörük Hüseyin oğlu Ali veledi Hüseyin şeklinde kaydedilmiştir. Hane reislerinin ismi kaydedilirken, uzunca boylu aksakallı Seydi oğlu Ahmet Kethüda örneğinde olduğu gibi kişilerin fiziksel özelliklerine de yer verilmiştir. Aşiret halkının birbirleriyle akrabalık bağı olup olmadığı tespit edilememektedir. Kullanılan isimlerin yoğunluğuna bakıldığında, en fazla kullanılan isim 4 adet ile Ali ismidir. Bu isimden sonra 3'er tane ile Ahmet ve Mehmet yaygın kullanılan isimlerdir.

5.2. Tarım

Arpaköy'de yerleşen Hameyn Aşireti'nde tarlası olmayan 11 hane reisi vardır. Bu 11 hane reisi geçimlerini hayvancılıkla sağlamaktadır. Hameyn Aşireti'ne ait toplam tarla 487 dönümdür. Bu tarlaların her bir dönümüne devlet 5 kuruş bedel biçmiştir. Buna göre; bu tarlaların kıymetleri toplamı 2435 kuruştur.

487 dönüm tarla, tarlası olan 16 haneye bölündüğünde, hane başına ortalama 30,4 dönüm tarla düşmektedir. Bu tarlaların tamamı mevrudur. Toplam tarla kıymeti 16 haneye bölündüğünde ise hane başına ortalama 152,1 kuruş düşmektedir. En fazla tarlaya sahip hane reisleri 50'şer dönüm ile Seydi oğlu Ahmet Kethüda, Veli oğlu Aksülük, Eyüp oğlu Mustafa ve Timur Mehmet oğlu Halil'dir. En az tarlaya sahip hane reisi 12 dönüm ile Gülen Ali oğlu Mehmalı'dır. Geriye kalan hane reislerinin tarlaları ise 25'er dönümdür.

5.3. Hayvancılık

Arpaköy'de yerleşen Hameyn Aşireti'nin toplam hayvan sayısı 1090 adettir. Bunlar; 19 çift öküz, 1 koca öküz, 23 döllu deve, 17 arvana (boz dişi deve), 7 düğe, 13 tosun, 6 taylak, 82 inek, 33 dana, 14 kısarak, 15 tay, 1 at, 39 merkep, 20 sığa, 533 koyun, 128 toklu, 82 keçi ve 38 çebiştir. Bu hayvanların kıymetleri yazılmış ve hane reislerinin, hayvanlarının kıymetleri toplamına kaydedilmiştir.

Bu hayvanların kıymetleri şöyledir; 19 çift öküz kıymeti 2980 kuruş, 1 koca öküz kıymeti 30 kuruş, 23 döllu deve kıymeti 16550 kuruş, 17 arvana (boz dişi deve) kıymeti 6910 kuruş, 7 düğe kıymeti 240 kuruş, 13 tosun kıymeti 530 kuruş, 6 taylak kıymeti 1980 kuruş, 82 inek kıymeti 4860 kuruş, 33 dana kıymeti 350 kuruş, 14 kısarak kıymeti 3150 kuruş, 15 tay kıymeti 2320 kuruş, 1 at kıymeti 300 kuruş, 39 merkep kıymeti 1955 kuruş, 20 sığa kıymeti 265 kuruş, 533 koyun kıymeti 10760 kuruş, 128 toklu kıymeti 1940 kuruş, 82 keçi kıymeti 1440 kuruş ve 38 çebiş kıymeti 312 kuruştur.

Toplam büyükbaş hayvan sayısı 309 adettir. Bunların kıymetleri toplamı 42420 kuruştur. Küçükbaş hayvan sayısı 781 adettir. Küçükbaş hayvanların kıymetleri toplamı 14452 kuruştur. Toplam hayvan kıymeti ise 56872 kuruştur. Toplam hayvan sayısının hane başına düşen ortalaması yaklaşık 40,3 adettir. Toplam hayvan

kıymetinin hane başına düşen ortalaması yaklaşık 2106,3 kuruştur. Büyükbaş hayvan sayısının hane başına düşen ortalaması yaklaşık 11,4 adettir. Kıymetinin hane başına düşen ortalaması yaklaşık 1571,1 kuruştur. Küçükbaş hayvan sayısının hane başına düşen ortalaması yaklaşık 28,9 adettir. Kıymetinin hane başına düşen ortalaması ise 535,2 kuruştur.

Toplam 82 adet ile köyde en çok beslenen büyükbaş hayvan cinsi inektir. Hane başına ortalama 3 adet düşmektedir. İneği olmayan 6 hane bulunmaktadır. Geriye kalan 21 hanenin en az bir adet ineği bulunmaktadır. En çok beslenen küçükbaş hayvan ise 533 adet ile koyundur. Hane başına ortalama 19,7 adet düşmektedir. Koyunu olmayan 5 hane bulunmaktadır. Geriye kalan 22 hanenin en az beş adet koyunu bulunmaktadır. Arpaköy’de yerleşen Hameyn Aşiretinde hayvanı olmayan hiçbir hane reisi bulunmamaktadır.

5.4. Vergi ve Temettuat Oranları

Arpaköy’de yerleşen Hameyn Aşireti’nin toplam mirî vergisi 1902 kuruştur. Toplam temettuatı 15300 (kayıtlara 14300 olarak geçmiştir) kuruş, toplam emlak kıymeti 2435 kuruş ve toplam hayvan kıymeti 56872 (kayıtlara 55544 olarak geçmiştir) kuruştur.

Verginin hane başına düşen miktarı, ortalama 70,4 kuruştur. En fazla vergi veren şahıs 250 kuruş ile Veli oğlu Aksülük’tür. Bu şahsı 218 kuruş ile Zeyni oğlu Ali veledi Zeyni takip etmektedir. En az vergi veren şahıs 10 kuruş ile Seydi oğlu Mehmed veledi Ali’dir. Bu şahsı 20’şer kuruş vergi ile Laluk oğlu Ali veledi İsmail, Fakih oğlu Mehmet, Koca Hüseyin oğlu Hüseyin ve Koca Hüseyin oğlu Mehmet takip etmektedir. Köyde vergi vermeyen hiçbir hane reisi bulunmamaktadır.

Aşiret halkının toplam temettuatı olan 15300 kuruş 27 haneye bölündüğünde, hane başına düşen temettuat miktarı ortalama 566,6 kuruştur. En çok temettuata sahip şahıs 2250 kuruş ile Veli oğlu Aksülük’tür. Bu şahsı 1450 kuruş ile Seydi oğlu Ahmet Kethüda takip etmektedir. En az temettuata sahip şahıs 100 kuruş ile Seydi oğlu Mehmet veledi Ali’dir. Temettuatından çok vergisi olan hiçbir hane reisi yoktur. Vergi ve temettuat oranları dengelidir.

6. Güzelli Köyü'nden Harbendelü Cemaati'ne Tabi Harameyn Aşireti

6.1. Nüfus

Güzelli köyünde Harbendelü Cemaati'ne tabi Harameyn Aşireti'nden 26 hane kayıtlıdır. Aşiret halkının tahmini nüfusu 130'dur. Bu nüfusun tamamı Müslüman'dır. Hane reislerinden 18'inin geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Geriye kalan 8 hane reisinin ise tek geçim kaynağı hayvancılıktır.

Köyde müşterek malı olan hane reisi bulunmamaktadır. Harameyn Aşiretine ait bu kayıtlarda bazı hane reislerinin isimleri kaydedilirken "oğlu" tabiriyle birlikte "veledi" tabiri de kullanılmıştır. Örneğin; köylere ait defterlerde hane reisinin ismi sadece Hacı Osman Oğlu Hasan şeklinde kaydedilirken, aşiret defterlerinde bazı hane reislerinin isimleri Köse Veli oğlu Mehmet veledi Hüseyin şeklinde kaydedilmiştir. Hane reislerinin ismi kaydedilirken, Uzun boylu kara sakallı Molla İbrahim oğlu Abdullah örneğinde olduğu gibi şahsın fiziksel özellikleri de belirtilmiştir.

Güzelli köyünde yerleşen Harbendelü Cemaati'ne tabi Harameyn Aşireti'nde kardeş olan hane reisleri şöyledir; Molla İbrahim oğlu Abdullah, Kahraman, Kara Veli, Halil ve Hüseyin, Kara Pulad oğlu İsa ve Musa, Kel Hüseyin oğlu Veli ve Ali'dir. Köyde kullanılan isimlerin yoğunluğuna bakıldığında, en fazla kullanılan isim 5 tane ile Ali'dir. Bu isimden sonra 3'er tane ile Veli ve Hüseyin en yaygın kullanılan isimlerdir.

6.2. Tarım

Güzelli köyünde yerleşen Harbendelü Cemaati'ne tabi Harameyn Aşireti'nde tarlası olmayan 8 hane reisi vardır. Bu 8 hane reisi geçimlerini hayvancılıkla sağlamaktadır. Harameyn Aşireti'ne ait toplam tarla 540 dönümdür. Bu tarlaların her bir dönümüne devlet 5 kuruş bedel biçmiştir. Buna göre; bu tarlaların kıymetleri toplamı 2700 kuruştur.

540 dönüm tarlanın hane başına ortalaması yaklaşık olarak 20,7 dönümdür. Bu tarlaların tamamı mevrudur. Toplam tarla kıymetinin hane başına düşen ortalaması ise 103,8 kuruştur. En fazla tarlaya sahip hane reisleri 50'şer dönüm ile Sarı Mehmet oğlu Hasan, Mustafa oğlu Musa ve Emin oğlu Bektaş'tır. Bu şahısları 40 dönüm tarla

ile Davud oğlu Ali veledi Mustafa takip etmektedir. Geriye kalan 14 hane reisinin tarlaları ise 25'er dönümdür.

6.3. Hayvancılık

Güzelli köyünde yerleşen Harbendeli Cemaati'ne tabi Harameyn Aşireti'nde toplam hayvan sayısı 1187 adettir. Bunlar; 43 öküz, 1 lal deve, 61 döllu deve, 29 arvana (boz dişi deve), 17 düğe, 22 tosun, 9 taylak, 1 buğur (?), 82 inek, 34 dana, 15 kısrak, 10 tay, 2 at, 40 merkep, 12 sipa, 2 beygir, 569 koyun, 142 toklu, 58 keçi ve 38 çebiştir. Bu hayvanların kıymetleri yazılmış ve hane reislerinin, hayvanlarının kıymetleri toplamına kaydedilmiştir.

Bu hayvanların kıymetleri şöyledir; 43 öküz kıymeti 3175 kuruş, 1 lal deve kıymeti 450 kuruş, 61 döllu deve kıymeti 45450 kuruş, 29 arvana (boz dişi deve) kıymeti 12450 kuruş, 17 düğe kıymeti 675 kuruş, 22 tosun kıymeti 855 kuruş, 9 taylak kıymeti 3900 kuruş, 1 buğur (?) kıymeti 900 kuruş, 82 inek kıymeti 4920 kuruş, 34 dana kıymeti 340 kuruş, 15 kısrak kıymeti 3640 kuruş, 10 tay kıymeti 1550 kuruş, 2 at kıymeti 950 kuruş, 40 merkep kıymeti 1990 kuruş, 12 sipa kıymeti 150 kuruş, 2 beygir kıymeti 450 kuruş, 569 koyun kıymeti 11380 kuruş, 142 toklu kıymeti 2130 kuruş, 58 keçi kıymeti 1044 kuruş ve 38 çebiş kıymeti 376 kuruştur.

Toplam büyükbaş hayvan sayısı 380 adettir. Bunların kıymetleri toplamı 81845 kuruştur. Küçükbaş hayvan sayısı 807 adettir. Küçükbaş hayvanların kıymetleri toplamı 14930 kuruştur. Toplam hayvan kıymeti ise 96775 kuruştur. Toplam hayvan sayısının hane başına düşen ortalaması yaklaşık 45,6 adettir. Toplam hayvan kıymetinin hane başına düşen ortalaması yaklaşık 3722,1 kuruştur. Büyükbaş hayvan sayısının hane başına düşen ortalaması yaklaşık 14,6 adettir. Kıymetinin hane başına düşen ortalaması yaklaşık 3147,8 kuruştur. Küçükbaş hayvan sayısının hane başına düşen ortalaması yaklaşık 31 adettir. Kıymetinin hane başına düşen ortalaması ise 574,2 kuruştur.

Toplam 82 adet ile köyde en çok beslenen büyükbaş hayvan cinsi inektir. Hane başına ortalama 3,1 adet düşmektedir. İneği olmayan hiçbir hane bulunmamaktadır. Her hanenin en az bir adet ineği bulunmaktadır. En çok beslenen küçükbaş hayvan ise 569 adet ile koyundur. Hane başına ortalama 21,8 adet düşmektedir. Koyunu

olmayan 1 hane bulunmaktadır. Geriye kalan 25 hanenin en az 2 adet koyunu bulunmaktadır. Güzelli köyünde yerleşen Harbendelü Cemaati'ne tabi Hameyn Aşiretinde hayvanı olmayan hiçbir hane reisi bulunmamaktadır.

6.4. Vergi ve Temettuat Oranları

Güzelli köyünde yerleşen Harbendelü Cemaati'ne tabi Hameyn Aşireti'nin toplam mirî vergisi 3055 kuruştur. Toplam temettuatı 19160 kuruş, toplam emlak kıymeti 2700 kuruş ve toplam hayvan kıymeti 96775 (kayıtlara 91585 olarak geçmiştir) kuruştur.

Verginin hane başına düşen miktarı, ortalama 117,5 kuruştur. En fazla vergi veren şahıslar 250'şer kuruş ile Sarı Mehmet oğlu Hasan ve Sarı Mehmet oğlu Halil veledi Ali'dir. Bu şahısları 200'er kuruş ile Molla İbrahim oğlu Abdullah ve Pulad oğlu Memiş veledi Ali takip etmektedir. En az vergi veren şahıslar 30'ar kuruş ile Uzun Ahmet oğlu Himmet ve Kel Hüseyin oğlu Ali'dir. Bu şahısları 40'ar kuruş vergi ile Mustafa oğlu Musa ve Koca oğlu Veli takip etmektedir. Köyde vergi vermeyen hiçbir hane reisi bulunmamaktadır.

Aşiret halkının toplam temettuatı olan 19160 kuruş 26 haneye bölündüğünde, hane başına düşen temettuat miktarı ortalama 736,9 kuruştur. En çok temettuata sahip şahıs 2250 kuruş ile Emin oğlu Bektaş'tır. Temettuatı yüksek olan bu şahsın vergisi 100 kuruştur. Kendisinden daha az temettuata sahip olup daha fazla vergi veren hane reisleri bulunmaktadır. Şahsın neden bu kadar az vergi verdiği anlaşılmamaktadır. Bu şahsı 1700 kuruş ile Sarı Mehmet oğlu Hasan ve 1560 kuruş temettuat ile Molla İbrahim oğlu Abdullah takip etmektedir. En az temettuata sahip şahıs 200 kuruş ile Sarı Mehmed oğlu Halil veledi Ali'dir. Temettuatı 200 kuruş olan bu şahıs 250 kuruş ile köyde en çok vergi veren şahıslar arasındadır. Görüldüğü gibi şahsın vergisi temettuatından yüksektir. Bu örneklerde görüldüğü gibi köyün vergi ve temettuat oranları dengeli değildir. Aynı temettuata sahip olup farklı miktarda vergi ödeyen ayrıca vergisi temettuatından yüksek olan hane reisleri bulunmaktadır. Bu durum defterlerin düzenli yazılmadığını ya da vergi oranları ve temettuatlar arasında adaletsizlik olduğunu göstermektedir.

7. opul Köyü'nden Harbendelü Cemaati'ne Tabi Harameyn Aşireti

7.1. Nüfus

opul köyünde Harbendelü Cemaati'ne tabi Harameyn Aşireti'nden 6 hane kayıtlıdır. Aşiret halkının opul köyünde ki tahmini nüfusu 30'dur. Bu nüfusun tamamı Müslüman'dır. Hane reislerinden 5'inin tek geçim kaynağı hayvancılıktır. Geriye kalan 1 hane reisinin geçim kaynağı ise tarım ve hayvancılıktır. Aşiret halkından müşterek malı olan hane reisi bulunmamaktadır. Aşiret halkının birbirleriyle akrabalık bağı olup olmadığı bilinmemektedir.

7.2. Tarım

opul köyünde yerleşen Harameyn Aşireti'nde sadece bir hane reisinin tarlası vardır. Bu hane reisi Akbaş oğlu Ali veledi Hasan'dır. Şahsın 25 dönüm mezru tarlası bulunmaktadır. Bu tarladan geliri 125 kuruştur. Diğer hane reislerinin ise tek geçim kaynağı hayvancılıktır.

7.3. Hayvancılık

opul köyünde yerleşen Harameyn Aşireti'nde toplam hayvan sayısı 345 adettir. Bunlar; 1 çift öküz, 18 döllü deve, 12 arvana (boz dişi deve), 3 dğe, 6 tosun, 2 taylak, 26 inek, 15 dana, 4 kısarak, 7 tay, 11 merkep, 1 sıpa, 170 koyun, 36 toklu, 20 keçi ve 12 ebiştir. Bu hayvanların kıymetleri yazılmış ve hane reislerinin, hayvanlarının kıymetleri toplamına kaydedilmiştir.

Bu hayvanların kıymetleri şöyledir; 1 çift öküz kıymeti 150 kuruş, 18 döllü deve kıymeti 13500 kuruş, 12 arvana (boz dişi deve) kıymeti 4950 kuruş, 3 dğe kıymeti 105 kuruş, 6 tosun kıymeti 210 kuruş, 2 taylak kıymeti 950 kuruş, 26 inek kıymeti 1460 kuruş, 15 dana kıymeti 150 kuruş, 4 kısarak kıymeti 1000 kuruş, 7 tay kıymeti 1050 kuruş, 11 merkep kıymeti 550 kuruş, 1 sıpa kıymeti 10 kuruş, 170 koyun kıymeti 3400 kuruş, 36 toklu kıymeti 540 kuruş, 20 keçi kıymeti 360 kuruş ve 12 ebiş kıymeti 120 kuruştur.

Toplam büyükbaş hayvan sayısı 107 adettir. Bunların kıymetleri toplamı 24085 kuruştur. Kkbaş hayvan sayısı 238 adettir. Kkbaş hayvanların kıymetleri toplamı 4420 kuruştur. Toplam hayvan kıymeti ise 28505 kuruştur. Toplam hayvan sayısının hane başına düşen ortalaması yaklaşık 57,5 adettir. Toplam hayvan kıymetinin hane başına düşen ortalaması yaklaşık 4750,8 kuruştur. Büyükbaş hayvan

sayısının hane başına düşen ortalaması yaklaşık 17,8 adettir. Kıymetinin hane başına düşen ortalaması yaklaşık 4014,1 kuruştur. Küçükbaş hayvan sayısının hane başına düşen ortalaması yaklaşık 39,6 adettir. Kıymetinin hane başına düşen ortalaması ise 736,6 kuruştur.

Toplam 26 adet ile köyde en çok beslenen büyükbaş hayvan cinsi inektir. Hane başına ortalama 4,3 adet düşmektedir. İneği olmayan hiçbir hane bulunmamaktadır. Her hanenin en az iki adet ineği bulunmaktadır. En çok beslenen küçükbaş hayvan ise 170 adet ile koyundur. Hane başına ortalama 28,3 adet düşmektedir. Koyunu olmayan hiçbir hane bulunmamaktadır.

En çok hayvana sahip şahıs, toplam 113 adet hayvan ile Sarı Ahmet oğlu Mehmet'tir. Bu hayvanların toplam kıymeti 6363 kuruştur. Bu şahsı 102 adet hayvana sahip Erbaş oğlu Veli veledi Süleyman takip etmektedir. Bu şahıs aynı zamanda köyde hayvanlarının kıymeti en fazla olan şahıstır. Toplam hayvan kıymeti 7865 kuruştur. En az hayvana sahip hane reisi ise 21 tane ile Bıyık Ahmet oğlu Ali'dir.

7.4. Vergi ve Temettuat Oranları

Çopul köyünde Harbendeli Cemaati'ne tabi Hameyn Aşireti'nin toplam mirî vergisi 950 kuruştur. Toplam temettuatı 5650 kuruş, toplam emlak kıymeti 125 kuruş ve toplam hayvan kıymeti 28505 (kayıtlara 27505 olarak geçmiştir) kuruştur.

Verginin hane başına düşen miktarı, ortalama 158,3 kuruştur. En fazla vergi veren şahıslar 300'er kuruş ile Sarı Ahmet oğlu Mehmet ve Erbaş oğlu Veli veledi Süleyman'dır. En az vergi veren şahıslar ise 50'şer kuruş ile Bıyık Ahmet oğlu Ali ve Akbaş oğlu Ali veledi Hasan'dır. Vergi vermeyen hiçbir hane reisi bulunmamaktadır.

Toplam 5650 kuruş olan temettuatın hane başına düşen ortalama miktarı 941,6 kuruştur. Köyün en çok temettuatına sahip şahıs 1250 kuruş ile Erbaş oğlu Veli veledi Süleyman'dır. Bu şahsı 1100 kuruş temettuat ile Sarı Ahmet oğlu Mehmet takip etmektedir. En az temettuata sahip şahıslar 750'şer kuruş ile Bıyık Ahmet oğlu Ali ve Akbaş oğlu Ali veledi Hasan'dır. Temettuatından çok vergisi olan hiçbir hane reisi yoktur. Vergi ve temettuat oranları dengelidir.

8. Bektaşlı Köyü Haremeyn Aşireti Haneleri

8.1. Nüfus

Bektaşlı köyünde Haremeyn Aşireti'nden 3 hane yaşamaktadır. Bu haneler Bektaşlı köyü temettuat defterlerinden ayrı olarak Haremeyn Aşireti defterlerinde kaydedilmiştir. Haremeyn Aşireti başlığı altında kaydedilen bu hanelerden 2'si Haremeyn Aşireti'ne tabi Yılanlı Aşireti'nden, 1 tanesi ise Abdallu Aşireti'ndendir. Bektaşlı köyünde yerleşen aşiret halkının tahmini nüfusu 15'tir. Bu nüfusun tamamı Müslüman'dır.

Hane reislerinden Süleyman oğlu Memiş ve Öşür oğlu İsmail'in tek geçim kaynağı hayvancılıktır. Çopur Ali oğlu Mikdad isimli şahsın ise emlak, arazi ve hayvanı bulunmamaktadır. Şahsın 150 kuruş temettuatının kaynağı belirtilmemiştir. Hane reislerinin ismi kaydedilirken şahısların fiziksel özelliklerine de yer verilmiştir. Buna uzun boylu kara sakallı Süleyman oğlu Memiş örnek verilebilir. Hane reislerinin herhangi bir akrabalık bağı olup olmadığı bilinmemektedir. Müşterek malı olan hane reisi bulunmamaktadır.

8.2. Hayvancılık

Aşiret halkına ait toplam hayvan sayısı 87 adettir. Bunlar, 2 arvana (boz dişi deve), 1 taylak, 4 inek, 1 merkep, 55 koyun, 10 toklu ve 13 keçidir. Bu hayvanların kıymetleri yazılmış ve hane reislerinin, hayvanlarının kıymetleri toplamına kaydedilmiştir.

Bu hayvanların kıymetleri şöyledir; 2 arvana (boz dişi deve) kıymeti 900 kuruş, 1 taylak kıymeti 450 kuruş, 4 inek kıymeti 240 kuruş, 1 merkep kıymeti 50 kuruş, 55 koyun kıymeti 1100 kuruş, 10 toklu kıymeti 150 kuruş ve 13 keçi kıymeti 234 kuruştur. Toplam hayvan kıymeti 3124 kuruştur.

Toplam 4 adet ile aşiret halkının en çok beslediği büyükbaş hayvan inektir. Bu ineklerin 2 adeti Süleyman oğlu Memiş'e, 2 adeti ise Öşür oğlu İsmail'e aittir. En çok beslenen küçükbaş hayvan 55 adet ile koyundur. 55 adet koyunun 40 adeti Süleyman oğlu Memiş'e, 15 adeti ise Öşür oğlu İsmail'e aittir.

Toplam 87 adet hayvanın 61 adeti Süleyman oğlu Memiş'e, geriye kalan 26 adeti ise Öşür oğlu İsmail'e aittir. Süleyman oğlu Memiş'in 61 adet hayvanının

toplam kıymeti 2120 kuruştur. Öşür oğlu İsmail'in hayvanlarının toplam kıymeti ise 1014 kuruştur. Daha önce belirtildiği gibi Çopur Ali oğlu Mikdad isimli hane reisinin hiç hayvanı yoktur. Şahsın ne ile geçindiği konusunda açıklama yapılmamıştır.

8.3. Vergi ve Temettuat Oranları

3 hane reisinin toplam mirî vergisi 350 kuruştur. Toplam hayvan kıymeti 3124 (kayıtlara 3334 olarak geçmiştir) kuruş, toplam temettuatları ise 900 kuruştur.

Hane reislerinin vergi miktarları yazılırken, bağlı oldukları aşirete göre ne kadar vergi verdikleri belirtilmiştir. Buna göre; Süleyman oğlu Memiş Hameyn'e tabi Yılanlı Aşireti'nden olup aşireti tarafına verdiği mirî vergisi 250 kuruş, Çopur Ali oğlu Mikdad Yılanlı Aşireti'nden olduğundan vergisi 50 kuruş, Öşür oğlu İsmail Abdallu Aşiretin'den olduğundan vergisi 50 kuruştur.

Toplam 900 kuruş olan temettuatın hane reislerine dağılımı şöyledir; Süleyman oğlu Memiş'in temettuatı 500 kuruş, Çopur Ali oğlu Mikdad'ın temettuatı 150 kuruş ve Öşür oğlu İsmail'in temettuatı 250 kuruştur. Çopur Ali oğlu Mikdad'ın hiçbir emlak, arazi ve hayvanı olmamasına rağmen 150 kuruş temettuatı vardır. Bu temettuatın kaynağı ile ilgili açıklama yapılmamıştır.

8.4. Beraş Köyü ve Başköy'de Yerleşen Aşiret Halkı

Hameyn Aşireti'ne ait temettuat defterinin sonunda Beraş köyünde yaşayan Yılanlı Aşireti'nden ve Başköy'de yaşayan Aşuri nahiyesinden 1'er hane kayıtlıdır.

Beraş köyünde yaşayan Yılanlı Aşireti'nden tek hane vardır. Bu hanenin reisi, Hamza veled-i Musa'dır. Şahsın 25 dönüm tarlası vardır. Bu tarlanın kıymeti 100 kuruştur. Şahsın ayrıca 10 adet hayvanı bulunmaktadır. Bu hayvanlar ve kıymetleri şöyledir; 1 çift öküz kıymeti 150 kuruş, 4 inek kıymeti 240 kuruş, 2 tosun kıymeti 80 kuruş, 1 kısrağ kıymeti 150 kuruş ve 1 merkep kıymeti 50 kuruştur. Toplam hayvan kıymeti 670 kuruştur. Hamza veled-i Musa'nın aşireti tarafına verdiği mirî vergisi 60 kuruştur. Toplam emlak kıymeti ise 100 kuruştur.

Başköy'de Aşuri nahiyesinden 1 hane yaşamaktadır. Bu hanenin reisi, Çil Musa oğlu Ali'dir. Şahsın 70 dönüm tarlası vardır. Bu tarlanın kıymeti 350 kuruştur. Şahsın ayrıca 16 adet hayvanı bulunmaktadır. Bu hayvanlar ve kıymetleri şöyledir; 3 çift öküz kıymeti 150 kuruş, 5 inek kıymeti 250 kuruş, 1 kısrağ kıymeti 150 kuruş, 1

merkep kıymeti 40 kuruş, 1 camus kıymeti 150 kuruş ve 1 çift camus kıymeti 300 kuruştur. Toplam hayvan kıymeti 1040 kuruştur. Çil Musa oğlu Ali'nin 1 adet camusu müşterek olarak yazılmıştır. Ancak bu camusa kiminle müşterek olduğu belirtilmemiştir. Şahsın mirî vergisi 50 kuruş, toplam emlak kıymeti ise 350 kuruştur.

IV. BÖLÜM

SÜLEYMANLI KAZASI'NIN NÜFUS YAPISI VE İKTİSADİ KAYNAKLARI

1. Osmanlı Devleti'nde Nüfus Sayımları

Bir bölgenin ya da toplumun sosyal ve iktisadi yapısının anlaşılmasında en önemli unsur nüfustur. Nüfus miktarı, nüfus miktarında ki azalmalar ya da artışlar, yaş ve cinsiyet bilgileri, nüfus ve üretim ilişkileri bir bölgenin sosyal ve ekonomik yapısının açıklanmasını kolaylaştırmaktadır.

Osmanlı Devleti nüfus sayımını çağın şartlarına göre titizlikle ele alan bir politika takip etmiştir. Özellikle 15. yüzyılın ikinci yarısından itibaren öncelikle yeni fethedilen yerler olmak üzere tüm ülkede sayım ve yazımlar yapılmıştır. Tımar sisteminin bir gereği olan bu sayım ve yazımlar vergi ve asker toplamanın temelini teşkil etmiştir. Bu nedenle hane birim olarak alınmış ve sadece erkek nüfus yazılmıştır. 16. yüzyılda düzenli olarak yapılan bu tahrirler 17. yüzyılda ihmal edilerek zaman zaman yapılan sayımlarla yetinilmiştir.

16. yüzyıl tahrir defterleri dönemin nüfus yapısı hakkında detaylı bilgi veren önemli kaynaklardır. Bu dönemde Osmanlı nüfusunun 30-35 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir. 19. yüzyıl başlarında yeni bir vergi, askerlik ve yönetim düzenine ihtiyaç duyulmaya başlanınca bunlara temel olacak yeni sayım sistemleri aranmaya başlanmıştır⁴⁶. 19 yüzyılda yapılan ilk önemli nüfus sayımı II. Mahmut dönemindedir. II. Mahmut 1831 yılında yapılan nüfus sayımı ile kuracağı yeni ordu için gerekli vergi kaynakları ve askerlik yapabilecek kişileri belirlemek istemiştir. Bu amaçla yeni bir nüfus dairesi kurularak Ceride Nezareti olarak adlandırılmıştır. Buna paralel olarak eyalet ve sancak merkezlerinde Defter Nazırlığı oluşturulmuştur. 1831 yılında yapılan ve yalnızca erkek nüfusu kapsayan sayıma göre sadece Anadolu'da 7-7,5 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir⁴⁷.

Bundan sonra 19. yüzyılda nüfusla ilgili çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Fakat kaynakların nitelik ve nicelik konusunda sınırlı bilgiler içermesi kesin sonuçlara

⁴⁶ Saydam, a.g.e, s.176-177

⁴⁷ Songun, a.g.t, s.36

ulaşılmasını engellemiştir. Mesela 1831 sayımında sadece erkek nüfus sayılmıştır. 1845 tarihli Temettuat defterlerinde ise hane reislerinin ismi ve toplam hane sayıları kaydedilmiştir⁴⁸.

Genel olarak Osmanlı nüfus sayımlarına bakıldığında ilk dönemlerden itibaren yapılan sayım ve yazımların en önemlisi toprak ve vergi mükelleflerinin tespiti için düzenlenen Tapu-Tahrir Defterleridir. Nüfus tespite yönelik diğer önemli belge cizye defterleridir. Gayri Müslimlerden alınan cizye vergisinin belirlenmesi için tutulan cizye defterlerinde, bu vergiden muaf tutulanlar yazılmamıştır. Bunlar dışında Avarız defterleri 17.yy, Temettuat defterleri ise 19.yy ın ilk yarısı hakkında bilgiler vermektedir⁴⁹.

2. Süleymanlı Kazası'nın Nüfus Yapısı

1840 (H.1256) ve 1844-45 (H.1260-61) yıllarına ait temettuat defterlerinden, Süleymanlı Kazası'nın nüfus yapısıyla ilgili bilgi edinmek mümkündür. Kayıtlı bulunan köylerin bazılarının hem 1256 yılında tutulan kayıtları hem de 1261 yılında tutulan kayıtları mevcuttur. Bazı köylerin ise sadece 1256 yılı kayıtları ya da sadece 1261 yılı kayıtları vardır. Çalışma konusu olan temettuat defterlerindeki veriler değerlendirilirken Kanlıca ve Sorsavuş köyleri hariç tüm köylerin 1261 yılı kayıtları göz önünde bulundurulmuştur. Kanlıca ve Sorsavuş köylerinin yalnızca 1256 yılı kayıtları mevcuttur.

Temettuat defterlerinde, haneler hakkında bilgi bulunmaktadır. Bu da nüfus yapısının analizine imkan sağlar. Defterlerde hane esasına dayanan yazım sistemi kullanılmıştır. Ancak hanede ki tüm bireylerin değil sadece hane reislerinin ismi yazılmıştır. Hane sayısı nüfus yoğunluğu ve durumu hakkında değerlendirme yapılmasını sağlamaktadır⁵⁰. Ancak kayıtlardan nüfusla ilgili kesin yargılara varmak mümkün değildir. Yalnızca tahmini bir nüfus belirlenebilir. Prof. Ömer Lütfi Barkan, hane nüfusunu ortalama beş kişi olarak kabul etmiş, bu da birçok tarihçi tarafından benimsenmiştir⁵¹. Çalışma konusu olan Süleymanlı Kazası temettuat defterlerinde

⁴⁸ Savrım, a.g.t, s.224

⁴⁹ Songun, a.g.t, s.35

⁵⁰ Sinav, a.g.t, s.24

⁵¹ Mübahat S. Kütükoğlu, a.g.e, s.2

her köyde ki toplam hane sayısı beş ile çarpılarak bu köylerin tahmini nüfusu elde edilmiştir.

Temettuat defterlerine göre Süleymanlı Kazası'na bağlı 10 köy bulunmaktadır. Süleymanlı Kazası'nın çeşitli köylerinde yerleşen Hameyn Aşireti ayrı bir defterde kayıtlıdır. Hameyn Aşireti'ne ait bu defterde Süleymanlı'ya bağlı köyler dışında 5 köy ismi daha geçmektedir. Defterin başında "Süleymanlı içinde yerleşen Hameyn Aşireti emlak, arazi ve kıymetlerini gösteren defterdir" ifadesi kullanılmıştır. Buradan yola çıkarak bu 5 köyün Süleymanlı sınırları içinde olduğu ancak burada sadece aşiret halkı yaşadığı için Hameyn Aşireti'ne ait deftere kaydedildiği düşünülmektedir.

2290 kişidir. Bölge nüfusunun tamamı Müslüman'dır. Toplam hane sayısının 162'si Süleymanlı Kazası ve köylerinde toplam hane sayısı 458, tahmini nüfus ise aşiret ve cemaatlere tabi hanelerdir. Aşiret ve cemaatlere tabi hanelerin tahmini nüfusu 810 kişidir. Aşağıdaki tablolarda köylerin nüfusu ile aşiret ve cemaatlere tabi hanelerin nüfusu ayrı ayrı gösterilmiştir.

Tablo 1: Temettuat Defterlerine Göre Köylerin Nüfusu

Köy	Dini Yapı	Hane	Tahmini Nüfus
Başköy	Müslüman	19	95
Fakılı	Müslüman	12	60
Bektaşlı	Müslüman	96	480
Sağlep	Müslüman	43	215
Gövdlice	Müslüman	16	80
Yaraş	Müslüman	3	15
Kuzayca	Müslüman	47	235
Kanlıca *	Müslüman	10	50
Sorsavuş *	Müslüman	27	135
Sırçaltekke	Müslüman	23	115
TOPLAM		296	1480

Yukarıdaki tabloda * işareti olan köyler 1840 (H.1256) yılı verilerine göre, diğer köyler ise 1844-45 (H.1260-61) yılı verilerine göre kaydedilmiştir.

Tablo 2: Temettuat Defterlerine Göre Köylerde Yerleşen Aşiret ve Cemaatlere Tabi Haneler

Köy ve Aşiret	Dini Yapı	Hane	Tahmini Nüfus
Kanlıca (Harameyn)	Müslüman	41	205
Karaseki (Harameyn)	Müslüman	52	260
Karaseki (Herekeli)	Müslüman	3	15
Karaseki (Abdallu)	Müslüman	2	10
Arpaköy (Harameyn)	Müslüman	27	135
Güzelli (Harameyn)	Müslüman	26	130
Çopul (Harameyn)	Müslüman	6	30
Bektaşlı (Harameyn)	Müslüman	3	15
Beraş (Yılanlı)	Müslüman	1	5
Başköy (Aşuri)	Müslüman	1	5
TOPLAM		162	810

Süleymanlı Kazası'nda yerleşen aşiret ve cemaatlere tabi haneler aşağıdaki gibidir;

Akçakoyunlu Cemaati'ne tabi Harameyn Aşireti'ne bağlı 93 hane; Herekeli Aşireti'ne bağlı 3 hane; Abdallu Cemaati'ne bağlı 2 hane; Harbendeli Cemaati'ne tabi Harameyn Aşireti'ne bağlı 59 hane; Harameyn'e tabi Yılanlı Aşireti'nden 3 hane; Abdallu'ya bağlı 1 hane ve Aşuri nahiyesinden 1 hanenin kayıtları bulunmaktadır. Daha öncede belirtildiği gibi bu aşiretlerin tamamı "Süleymanlı içinde yerleşen Harameyn Aşireti emlak, arazi ve kıymetlerini gösteren defterdir" başlığı altında 14613 nolu deftere kaydedilmiştir.

3. İktisadi Kaynaklar

3.1. Tarım

Çalışma konusu olan Süleymanlı Kazası'na bağlı köylere ait temettuat defterleri, hane reislerinin zirai faaliyetleri ve gelirleri hakkında önemli bilgiler içermektedir. Bu bilgiler incelendiğinde kazanın ekonomik yapısı hakkında ipuçları görmek mümkündür. Osmanlı'nın hemen her bölgesinde olduğu gibi Süleymanlı Kazası'na bağlı köylerin de ekonomik yapısının tarım ve hayvancılığa dayandığı görülmektedir.

Bu bölümde, Süleymanlı Kazası'na bağlı köylerin tarım faaliyetleri ile ilgili oranlar verilecektir. 1256 yılı verileri ve 1261 yılı verileri incelendiğinde tarım alanlarına ait rakamlarda farklılıklar göze çarpmaktadır. Burada verilecek oranlarda 1261 yılı verileri göz önüne alınmıştır. Oranlar detaylı bir şekilde Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Toprak Miktarı ve Dağılımı

Köy Adı	Hane Sayısı	Tarla Dönüm			Hane Başına Düşen		Bağ	Bahçe	Bostan	Yoncalık	Çevirmeye
		Mezru	G. Mezru	Toplam	Mezru	G.Mezru					
Başköy	19	470	470	940	24	24					
Fakılı	12	345	345	690	28,75	28,75					
Bektaşlı	96	2033	1987	4020	21,1	20,6	13	0,5		33,5	
Sağlep	43	1385	1365	2750	32,2	31					
Gövdeliçe	16	415	415	830	26	26					
Yaraş	3	100	100	200	33,3	33,3					
Kuzayca	47	1180	1180	2360	28	28					
Kanlıca	10	206,5	116,5	323	20,65	11,65					
Sorsavuş	27	360,5	360,5	721	13,3	13,3				8	
Sırçalıtekke	23	654	629	1283	28,4	27,3			3	9	
Kanlıca (Harameyn)	41	237,5	37,5	275				3			2
Karaseki (Harameyn)	52	2145	25	2165	41,25						
Karaseki (Herekeli)	3										
Karaseki (Abdallu)	2	75		75	37,5						
Arpaköy (Harameyn)	27	487		487	30,4						
Güzelli (Harameyn)	26	540		540	20,7						
Çopul (Harameyn)	6	25		25							
Bektaşlı (Harameyn)	3										
Beraş (Yılanlı)	1	25		25	25						
Başköy (Aşuri)	1	70		70	70						
TOPLAM	458	10753,5	7030,5	17779	480,55	243,9	13	3,5	3	50,5	2

Süleymanlı Kazası'na bağlı köylerde toplam toprak miktarı 17848 dönümdür. Bu zirai toprakların 10753,5 dönümü mezru tarla, 7030,5 dönümü ise gayri mezru tarladır. Geriye kalan tarım alanlarının ise 13 dönümü bağ, 3,5 dönümü bahçe, 3 dönümü bostan, 50,5 dönümü yoncalık ve 2 dönümü çevirmedir. Köy başına düşen tarla dönüm miktarı yaklaşık 1185,2 dönümdür. Hane başına düşen miktar yaklaşık 38,8 dönümdür. Mezru tarlalardan köy başına düşen dönüm miktarı yaklaşık 716,9 dönüm ve hane başına düşen miktar 23,4 dönümdür. Gayri mezru tarlaların köy başına düşen dönüm miktarı yaklaşık 468,7 dönüm ve hane başına düşen dönüm miktarı ise 15,3 dönümdür.

Ekili alanlar mezru tarla olarak, nadasa bırakılan tarlalar ise gayri mezru tarla olarak belirtilmiştir. Yukarıdaki oranlara bakıldığında zaman ekili alanlar nadasa bırakılan alanların yaklaşık 1,5 katıdır. Tarla dönüm alanı en fazla olan köy 4020 dönüm ile Bektaşlı köyüdür. Tarla dönüm alanı en az olan köy ise 200 dönüm ile Yaraş köyüdür. Aşiret ve cemaatlere tabi hanelere bakıldığında, tarla dönümü en

fazla olan aşiret halkı 2165 dönüm ile Karaseki köyünde yerleşen Harameyn Aşireti'dir. Tarla dönümü en az olan 25'er dönüm ile Çopul köyünde yerleşen Harameyn Aşireti ve Beraş köyünde yerleşen Yılanlı Aşireti'dir.

Süleymanlı Kazası'nda ekili tarlalarda yetiştirilen ürünler yalnızca 1261 yılı temettuat defterlerinde kaydedilmiştir. 1256 yılı kayıtlarında tarlalara ekilen ürünlerle ilgili bilgi bulunmamaktadır. 1261 yılı temettuat defterlerine göre kazada yetiştirilen ürünler buğday, arpa ve az miktarda burçak ile ezfere (?) dir. Bu ürünlerin köylere göre yıllık üretimleri tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Kazada Yetiştirilen Ürünler ve Yıllık Üretim Miktarları

Köy	Yıllık Üretim Miktarı (Kile)			
	Buğday	Arpa	Burçak	Ezfere (?)
Başköy	200	101		
Fakılı	136	61	8	
Bektaşlı	800	386		30,5
Sağlep	668	326		6
Gövdelice	170	77		
Yaraş	52	17		
Kuzayca	591	286	6	
Kanlıca				
Sorsavuş				
Sırçaltekke	178	98		
TOPLAM	2795	1352	14	36,5

Tablo 4'te görüldüğü gibi en Süleymanlı Kazası'na bağlı köylerde yıllık toplam 2795 kile buğday, 1352 kile arpa, 14 kile burçak ve 36,5 kile ezfere (?) yetiştirilmektedir. En fazla buğday, arpa ve ezfere (?) üretimine sahip olan köy Bektaşlı köyüdür. Köyde yıllık 800 kile buğday, 386 kile arpa ve 30,5 kile ezfere (?) yetiştirilmektedir. Buğday ve arpa üretimi en az olan köy ise Yaraş köyüdür. Yıllık 52 kile buğday, 17 kile arpa üretilmektedir.

3.1.1. Süleymanlı Kazası'nda Tarım Alanları

Mezru Tarla: Temettuat defterlerinde ekili-dikili tarlalar için mezru tarla tabiri kullanılmıştır. Süleymanlı Kazası'na bağlı köylere ait 1261 yılında tutulmuş defterlerde ekili alanlarda yetiştirilen ürünler ve bunlardan elde edilen gelir ayrıntılı olarak verilmiştir. Süleymanlı Kazası'na bağlı köylerden en fazla mezru tarlaya sahip köy 2220 dönüm ile aşiretlerin yaşadığı Karaseki Köyü'dür.

Gayri Mezru Tarla: Ekilmeyen ya da nadasa bırakılan tarlalardır. Süleymanlı Kazası'na ait temettuat defterlerinde gayri mezru tarlanın ifade ettiği anlam ve tarlanın ne kadar süre ile nadasa bırakıldığı konusunda açıklama yapılmamıştır. En fazla gayri mezru tarlaya sahip köy 1987 dönüm ile Bektaşlı Köyü'dür.

Bostan: Sebze ve meyve bahçesi ya da kavun, karpuz ekilen tarım arazileri için kullanılan isimdir. Süleymanlı Kazası'nda bostan olarak kullanılan tarım arazisi çok azdır. Süleymanlı Kazası temettuat defterlerinde bostan alanlarında yetiştirilen ürün ile ilgili bilgi verilmemiştir. Kazada toplam bostan arazisi 3 dönümdür. Bu 3 dönümlük bostan Sırçalıtekke köyündedir.

Bahçe: Sebze, meyve ekilen tarım arazisidir. Bahçe tarımı Süleymanlı Kazası'nda pek yaygın değildir. Toplam bahçe alanı 3,5 dönümdür. Bu bahçe alanlarının 0,5 dönümü Bektaşlı köyünde, 3 dönümü ise Kanlıca köyündedir.

Bağ: Üzüm yetiştirilen tarım alanlarıdır. Bostan ve bahçe alanları gibi bağ alanlarında Süleymanlı Kazası'nda pek yaygın değildir. Kazada bağcılık yapılan tek köy Bektaşlı köyüdür. Köyde toplam 13 dönüm bağ bulunmaktadır.

Yoncalık: Yonca tarlaları için kullanılan isimdir. Süleymanlı Kazası'nda toplam 50,5 dönüm yoncalık bulunmaktadır. Yoncalık bulunan köyler, Bektaşlı, Sorsavuş ve Sırçalıtekke köyleridir. En fazla yoncalık alanı 33,5 dönüm ile Bektaşlı köyündedir.

Çevirme: Sadece Kanlıca Köyü Hameyn Aşireti'nin kayıtlarında rastlanan çevirmenin ne anlama geldiği tam olarak bilinmemektedir. Bahsedilen köyde 2 dönüm çevirme bulunmaktadır. Süleymanlı Kazası temettuat defterlerinde bu köy dışında çevirme ismine rastlanmamıştır.

Hâli Tarla: Boz, ıssız, kullanılmayan tarla demektir. Süleymanlı Kazası'na ait 1256 yılında tutulan temettuat defterlerinde hâli tarla tabiri kullanılmıştır. Ancak 1261 yılı kayıtlarında aynı tarlalar için gayri mezru tarla tabiri kullanılmıştır.

3.2. Hayvancılık

Hayvancılık Osmanlı döneminde tüm Anadolu'da olduğu gibi Süleymanlı Kazası'nda da önemli bir geçim kaynağıdır. Süleymanlı Kazası'na bağlı tüm köylerde tarımla birlikte hayvancılıkta yapılmaktadır. Aşiret ve cemaatlere tabi hanelerin ise tarımdan çok hayvancılıkla geçimlerini sağladıkları görülmektedir. Süleymanlı Kazası'nda yetiştirilen hayvan cinsi oldukça fazladır. Temettuat defterlerinde yetiştirilen hayvan cinsleri ve bu hayvanların kıymetleri yazılmıştır. Hayvanlar gelir getiren ya da getirmeyen diye sınıflandırılmamıştır. Ancak bazı hayvanların yanına kıymetleri yazılmadığı için kazanın temettuat kayıtları incelenirken, bu hayvanlar gelir getirmeyen hayvanlar olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 5: Kazada Beslenen Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvanların Miktarları

Köy Adı	Hane Sayısı	Büyükbaş Hayvan		Küçükbaş Hayvan		Toplam	Kovan	Kıymet
		Adet	Kıymet	Adet	Kıymet			
Başköy	19	88	647	72	243	160		
Fakılı	12	72	442	29	84,3	101		
Bektaşlı	96	349	2127	614	1609,4	963		
Sağlep	43	377	12390	932	2927,92	1309		
Gövdelice	16	93	873	125	339	218		
Yaraş	3	15	162	6	9	21		
Kuzayca	47	289	3664	396	1284	685		
Kanlıca	10	105	6249	44	768	149		
Sorsavuş	27	288	34880	526	9281	814	18	90
Sırçaltekke	23	104	800	65	169	169		
Kanlıca (Harameyn)	41	293	121415	2373	43914	2666	2	20
Karaseki (Harameyn)	52	507	69820	565	10449	1072		
Karaseki (Herekeli)	3	3	150	0	0	3		
Karaseki (Abdallu)	2	17	1345	16	304	33		
Arpaköy (Harameyn)	27	309	42420	781	14452	1090		
Güzelli (Harameyn)	26	380	81845	807	14930	1187		
Çopul (Harameyn)	6	107	24085	238	4420	345		
Bektaşlı (Harameyn)	3	9	1640	78	1484	87		
Beraş (Yılanlı)	1	10	670	0	0	10		
Başköy (Aşuri)	1	16	1040	0	0	16		
TOPLAM	458	3431	406664	7667	106667,6	11098	20	110

Süleymanlı Kazası temettuat defterlerinde bazı köylerde koyun ve keçiden alınan adet-i ağnam vergisi belirtilmiştir. Ancak bir köyde koyun ya da keçi sahibi tüm hanelerin vergisi belirtilmemiştir. Bu yüzden köylerde alınan adet-i ağnam vergisi ile ilgili kesin bir yargıya varmak mümkün değildir.

Tablo 5'te görüldüğü gibi Süleymanlı Kazası'nda yetiştirilen hayvan sayısı toplam 11098 adettir. Bu hayvanların 3431 adeti büyükbaş, 7667 adeti küçükbaş hayvandır. Bu hayvanlar dışında 20 kovan arı bulunmaktadır. Her köye ortalama 739,8 adet hayvan düşmektedir. Hane başına düşen hayvan miktarı ise yaklaşık 24,2 adettir.

En fazla hayvana sahip köy 2815 adet ile Kanlıca Köyü'dür. Bu hayvanların 2666 âdeti köyde yerleşen Harameyn Aşireti hanelerine aittir. Geriye kalan 149 âdeti ise köy halkına aittir. Bu hayvanların toplam kıymeti 172346 kuruştur. Bu köyü 1309 adet hayvana sahip Sağlep Köyü takip etmektedir. Sağlep Köyü'ndeki hayvanların toplam kıymeti 15317,92 kuruştur. En az hayvana sahip köy 21 adet ile Yaraş Köyü'dür. Hayvanlarının toplam kıymeti 171 kuruştur.

Süleymanlı Kazası'na bağlı köylerde yoğun olarak beslenen hayvan çeşitleri şöyledir: sağman inek, kısır inek, sağman camus, kısır camus, sağman keçi, kısır keçi, döllu merkep, döllu deve, dölsüz deve, yük devesi, koşu öküzü, koşu mandası, döllu kısırak, dölsüz kısırak, sağman koyun, kısır koyun, tosun, oğlak, buzağı, at, beygir, dana, düğe, tay, sıpa, toklu ve çebiştir.

3.3. Meslekler

Temettuat defterleri, daha önce belirtildiği gibi sosyo-ekonomik tarih açısından önemli kaynaklardır. Defterlerde iktisadi açıdan elde edilen önemli bilgilerden biri de kişilerin meslekleri ve bu mesleklerden elde ettikleri gelirlerdir. Süleymanlı temettuat defterlerinde, 1256 yılı kayıtları incelendiğinde hane reislerinin meslekleri belirtilmemiştir. 1261 yılı kayıtlarında ise hane numarasının hemen altında hane reisinin mesleği yazılmıştır. 1261 yılı temettuat defterleri incelendiğinde hane reislerinin mesleklerinden yola çıkarak, Süleymanlı kazasının sosyal yapısı ve halkın geçim kaynağı hakkında bazı değerlendirmeler yapılabilmektedir.

Süleymanlı kazası 1261 yılı temettuat defterleri genel olarak değerlendirildiğinde, bazı hane reislerinin mesleği yazılıp, gelirin ne olduğu yazılmamıştır. Bazı hane reislerinin ise tarlası ve hayvanları olup mesleği ayrıca yazılmamıştır. Kaza halkının çoğunluğu geçimini ziraatçılıkla sağlamaktadır. Ziraatçılıktan sonra en çok yapılan meslek hizmetkarlıktır. Bu meslekleri sırasıyla

çobanlık, azaplık, bostancılık, sa'ilik (dilencilik), kizirlik, imamlık ve kethudalık takip etmektedir. Hiçbir geliri olmayıp geçimini halkın yardımıyla sağladığı düşünülen hane reisleride mevcuttur. Farklı meslek dallarıyla meşgul hane reislerinden bazılarının ayrıca tarım arazisi ve hayvanlarıda bulunmaktadır. Kazada bulunan aşiretlerin bazılarının mesleği yazılmış, mesleği yazılmayanların ise genel olarak geçim kaynağı hayvancılıktır.

Kazaya ait 1256 yılına ait defterlerde daha önce belirtildiği üzere hane reislerinin mesleği ayrıca yazılmamıştır. Bu kayıtlardan genel olarak anlaşılan ise, bölge halkının geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır.

Kazaya ait 1261 yılı temettuat defterlerine göre, kazaya bağlı köylerde ki mesleklerin dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo 6: 1261 Yılı Kayıtlarına Göre Mesleklerin Dağılımı

Köy Adı	Hane S.	ziraatçı	azap	hidmetkar	bostancı	çoban	kizir	sa'ili	imam	kethuda
Başköy	19	17	2							
Fakılı	12	8	1	1	1					
Bektaşlı	96	70	5	11	2	3	1			
Sağlep	43	38		3		1				
Gövdelice	16	13				1	1			
Yaraş	3	3								
Kuzayca	47	42	1			3				
Kanlıca	10									
Sorsavuş	27									
Sırçaltekke	23	18		2		2	1			
Kanlıca (Harameyn)	41	37		2						
Karaseki (Harameyn)	52	50						1	1	
Karaseki (Herekeli)	3									
Karaseki (Abdallu)	2									
Arpaköy (Harameyn)	27									
Güzelli (Harameyn)	26									
Çopul (Harameyn)	6									
Bektaşlı (Harameyn)	3									
Beraş (Yılanlı)	1									
Başköy (Aşuri)	1									
TOPLAM	458	296	9	19	3	10	1	2	1	1

Tabloda yer alan Süleymanlı kazasına bağlı köylerde ki mesleklerin detaylı açıklamaları şöyledir:

Ziraatçi: Süleymanlı kazasına bağlı köylerde en çok yapılan meslektir. Toplam 296 hane reisi ziraatçılık yapmaktadır. Bu hane reisleri aynı zamanda hayvancılıkla da meşguldür.

Bostancı: Bostan, sebze ve meyve bahçesi ya da kavun, karpuz ekilen tarım arazileri için kullanılan isimdir, bostancıda bu tarlalarda çalışan kişidir. Süleymanlı kazasına bağlı Fakılı ve Bektaşlı köylerinde bostancılık yapan, toplam 3 hane reisi kayıtlıdır.

Azap: Osmanlı teşkilatında askeri bir sınıfın ismi olan azaplar, kazada 9 tane bulunmaktadır. Ancak burada azap isminin askeri bir görev için mi, yoksa belirli bir işçi sınıfı için mi kullanıldığı anlaşılmamaktadır.

Hidmetkar: Hizmetçi anlamına gelmektedir. Süleymanlı kazasına bağlı köylerde toplam 19 tane hizmetkar bulunmaktadır.

Çoban: Kazada toplam 10 tane çoban kaydı bulunmaktadır.

Sa'il: Dilencilik yapanlara verilen isimdir. Kazada dilencilikle geçinen 2 hane reisi bulunmaktadır.

Kizir: Köy muhtarının yardımcısına denir. Kazada sadece 1 tane kizir kaydedilmiştir.

Kethüda: Yardımcı ve kâhya anlamlarına gelir. Ayrıca Osmanlıda askeri ve sivil kuruluşlarının başkan yardımcılara kethüda denir. Burada kullanılan anlamı ise köy kethüdalığıdır. Kazada 1 adet kethüda kaydı bulunmaktadır.

İmam: Kazada 1 adet imam kaydı bulunmaktadır.

Süleymanlı kazasına bağlı köylerde 1261 yılında tutulan defterlerde kayıtlı olan meslekler yukarıda belirtildiği gibidir. Yine daha önce belirtildiği üzere 1256 yılı kayıtlarında meslekler ayrıca belirtilmemiştir. Ancak Sağlep ve Sırçalıtekke köylerine ait 1256 yılında tutulan defterlerde toplam 3 hane reisinin mesleği kaydedilmiştir. Sağlep köyünden 1 hane reisi güherçileci, 1 hane reisi ise ulema olarak ve Sırçalıtekke köyünden de bir hane reisi yine ulema olarak kaydedilmiştir. Bu mesleklerin açılımı ise şöyledir:

Güherçileci: Güherçile barut yapımında kullanılan bir maddedir. Güherçilecilik ise bu maddenin işlenmesi ve kullanıma hazır hale getirilmesi işidir.

Ulema: Âlim, bilgin anlamına gelmektedir.

Bunlar dışında kazada mesleği belirtilmeyen toplam 116 hane reisi bulunmaktadır. Bu hane reislerinin bazılarının gelirleri de tam olarak belli değildir. Mesleği yazılmayan bazı hane reislerinin ise tarım arazisi ve hayvanları bulunduğu, geçimlerini bunlardan sağladıkları görülmektedir.

3.4. Vergilendirme ve Vergi Çeşitleri

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'a kadar vergilendirme alanında İslam Hukuku kuralları esas alınmıştır. Bu dönemde alınan vergiler Tekâlif-i Şerriye ve Tekâlif-i Örfiye olarak ikiye ayrılmıştır. Tanzimat'la birlikte çoğu alanda olduğu gibi mali yapıda da düzenlemelere gidilmiştir. Bu düzenlemelerle birlikte vergi sistemi değişmiş, örfi vergiler kaldırılıp yerine ‘ancemaatin vergi’ ya da ‘vergiyi mahsusa, komşuca alınan vergi⁵²’ adları ile anılan yeni bir vergi sistemi getirilmiştir.

Ancemaatin vergi sisteminin uygulanabilmesi için ülke genelinde tahrirler yapılmıştır. Yapılan tahrir sonuçlarına göre kişilerin ödeme güçlerine göre ne kadar vergi ödeyecekleri tespit edilmiştir. Ödeme gücü ise tebaanın emlak, arazi ve hayvan varlığı, ticaretle uğraşanların ise geliri esas alınarak belirleniyordu⁵³.

Süleymanlı kazasına ait 1261 yılı temettuat defterlerine göre vergi-yi mahsusanın köylere ve aşiretlere dağılımı aşağıdaki gibidir. Aşiret defterlerinde vergi kısmı ‘miri vergi’ adıyla kaydedilmiştir. Ancak tabloda tüm vergiler vergi-yi mahsusa adı altında yazılmıştır.

Tablo 7: Vergi-yi Mahsusa'nın Dağılımı

Köy Adı	Hane S.	Vergi-yi Mahsusa	Hane Başına Düşen
Başköy	19	1380	73

⁵² Abdullatif Şener, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi*, İstanbul, 1990, s. 94-95.

⁵³ Osmanlı Devleti'nin Son Dönemlerinden Cumhuriyet'in İlk Yıllarına Kamu Maliyesi, Yrd. Doç. Dr. Onur EROĞLU, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt 12, özel s., 2010, s.63

Fakılı	12	1006	83.8
Bektaşlı	96	9235	96.1
Sağlep	43	9345	217.32
Gövdelice	16	1995	124.6
Yaraş	3	526	175.3
Kuzayca	47	6558	139.5
Kanlıca	10	2114	211.4
Sorsavuş	27	6152	227.8
Sırçalıtekke	23	1567	68.1
Kanlıca (Hameyn)	41	4560	111.2
Karaseki (Hameyn)	52	5697	109.5
Karaseki (Herekeli)	3	82	27
Karaseki (Abdallu)	2	180	90
Arpaköy (Hameyn)	27	1902	70.4
Güzelli (Hameyn)	26	3055	117.5
Çopul (Hameyn)	6	950	158.3
Bektaşlı (Hameyn)	3	350	116.6
Beraş (Yılanlı)	1	60	60
Başköy (Aşuri)	1	50	50
TOPLAM	458	56764	2327,42

Süleymanlı kazasına bağlı köylerin toplam vergi-yi mahsusa-sı 56764 kuruştur. Verginin hane başına düşen ortalaması ise yaklaşık 124 kuruştur. Tablo 7’de görüldüğü gibi Süleymanlı kazasında en çok vergi veren yer 9345 kuruş ile Sağlep Köyü’dür. Bu köyü 9235 kuruş vergi ile Bektaşlı Köyü takip etmektedir. Bu köy aynı zamanda Süleymanlı kazasının en fazla nüfusuna sahip köyüdür.

Vergi-yi mahsusası en az olan köy 526 kuruş ile Yaraş Köyü’dür. Köy aynı zamanda Süleymanlı kazasının en az nüfusuna sahip olan köydür. Bu köyü toplam 1006 kuruş vergi ile Fakılı Köyü takip etmektedir.

Verginin hane başına düşen ortalamalarına bakıldığında ise, en fazla vergi veren köy 227,8 kuruş ile Sorsavuş Köyü’dür. Bu köyü ortalama 217,32 kuruş vergi ile Sağlep Köyü takip etmektedir. Hane başına en az vergi veren köy ortalama 68,1 kuruş vergi ile Sırçalıtekke Köyü’dür. Bu köyü 73 kuruş ile Başköy takip etmektedir.

Kazada yerleşmiş olan aşiretlerden miri vergisi en yüksek olan aşiret 5697 kuruş ile Karaseki köyünde Akçakoyunlu Cemaat’ine tabi Hameyn Aşireti’dır. Bu aşireti 3055 kuruş ile Güzelli Köyü’nden Harbendeli Cemaati’ne Tabi Hameyn Aşireti takip etmektedir. En az vergiye sahip aşiretler ise tek hanelik Beraş köyünde yaşayan Yılanlı Aşireti ve yine tek hanelik Başköy’de Aşuri nahiyesidir. Yılanlı aşiretinin vergisi 60 kuruş, Aşuri nahiyesinin ise 50 kuruştur.

Süleymanlı kazasında bazı nedenlerden dolayı vergiden muaf olan şahıslar ve hiçbir neden belirtilmeden vergi hanesi boş bırakılan şahıslar bulunmaktadır. Vergiden muaf olanların bir kısmı mesleklerinden dolayı, bir kısmı ise özel durumlarından dolayı vergiden muaf tutulmuşlardır. Vergiden muaf meslek grupları, güherçileciler, ulemalar, hizmetkarların bir kısmı, sailik yani dilencilik yapanlar ve çobanların bir kısmıdır. Diğerleri ise fukara olanlar, yetimler ve dul kadınlar, hiçbir emlak ve arazisi olmayanlardır. Ayrıca aşiretlerde, aşiret ihtiyarları vergiden muaf tutulmuştur.

Hiçbir neden belirtilmeden vergi vermeyenlerin de sayısı az değildir. Bu şahıslarda göze çarpan, gelirleri olduğu halde vergi ödememeleridir. Bu durum muhassılların bazen haksız ve yanlış yazımlar yaptıklarının göstergesidir.

3.5. Öşür Vergisi

Öşür vergisi arazinin verdiği ürün miktarı üzerinden alınan şer'i bir vergidir. Arapça'da onda bir anlamına gelen öşür, ürün türlerine göre farklı oranlarda alındığı da olmuştur. Osmanlı hukukçularına göre öşür, şer'i bir vergi olduğundan, "harac-ı mukaseme" sayılmıştır. Reaya ektiği toprağın bir bakıma kiracısıdır. Toprağın gerçek sahibi devlettir. Bu nedenle öşür de tarım yapılan arazinin kira bedeli olmaktadır⁵⁴.

Süleymanlı kazasına bağlı köylerde alınan toplam öşür vergisi 5103 kuruştur. Öşür vergisi sadece 3 köyün defterinde kayıtlıdır. Diğer köylerde öşür vergisi yazılmamıştır. Bu durumun defterlerin düzensiz tutulmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Ancak konuyla ilgili net bir bilgi bulunmamaktadır. Öşür vergisi kaydedilen köylerden vergi oranı en yüksek olan köy, 3512 kuruş öşür ile Sağlep Köyü'dür.

3.6. Adet-i Ağnam Vergisi

Adet-i ağnam, öşür gibi şer'i bir vergidir. Bu vergi koyun ve keçilerden alınmaktadır. Süleymanlı kazasına bağlı köylerden sadece 5 köyde adet-i ağnam vergisi kaydedilmiştir. Bu dönemde koyun ve keçi sahibi olan tüm hanelerden alınan bu verginin neden tüm köylerde kaydedilmediği bilinmemektedir. Ayrıca adet-i

⁵⁴ Sinav, agt, s. 92

ağnam vergisi kaydedilmiş köylerde de koyun ve keçi sahibi bazı hane reislerinin vergisi yazılmamıştır. Kayıtlardan elde edilen verilere göre Süleymanlı kazasında alınan adet-i ağnam vergisi toplam 313,44 kuruştur. Vergisi en fazla olan köy 239 kuruş ile Gövdelice Köyü'dür.

Süleymanlı kazasında çok az oranda da yaylak rüsümü adı altında bir vergi alınmaktadır. Buna göre kazada alınan toplam yaylak rüsümü 280 kuruştur.

3.7. Temettuat Oranları

Süleymanlı kazasına bağlı köylerin ve aşiretlerin toplam temettuatı 281298,71 kuruştur. Bu toplam temettuatın hane başına düşen ortalaması ise 614,18 kuruştur. Toplam temettuatın 180543,71 kuruşu kazada bulunan köy halkına, 100755 kuruşu ise aşiret halkına aittir. Temettuat oranlarının köylere ve aşiretlere göre dağılımı aşağıdaki tabloda ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 8: Temettuat Oranları

Köy Adı	Hane S.	Temettuat	Hane Başına Düşen
Başköy	19	9831	517,4
Fakılı	12	6853,28	571
Bektaşlı	96	46074,87	480
Sağlep	43	46560,16	1082,7
Gövdelice	16	8388,9	524,24
Yaraş	3	2097	699
Kuzayca	47	32153	684
Kanlıca	10	3400	340
Sorsavuş	27	14620	541,4
Sırçaltekke	23	10565,5	459,3
Kanlıca (Hameyn)	41	33250	810,9
Karaseki (Hameyn)	52	24795	476,8
Karaseki (Herekeli)	3	225	75
Karaseki (Abdallu)	2	625	312,5
Arpaköy (Hameyn)	27	15300	566,6
Güzelli (Hameyn)	26	19160	736,9
Çopul (Hameyn)	6	5650	941,6
Bektaşlı (Hameyn)	3	900	300
Beraş (Yılanlı)	1	300	300
Başköy (Aşuri)	1	550	550
TOPLAM	458	281298,71	10969,34

Tablo 8'de görüldüğü üzere Süleymanlı kazasına bağlı köylerden temettuat toplamı en fazla olan köy 46560,16 kuruş temettuat ile Sağlep Köyü'dür. Bu köyü

46074,87 kuruş ile aynı zamanda kazanın en fazla nüfusuna sahip olan Bektaşlı Köyü takip etmektedir. Kazanın en az temettuatına sahip köy ise 2097 kuruş ile kazanın en az nüfusuna sahip Yaraş Köyü'dür. Bu köyü 3400 kuruş temettuat ile 10 hanelik Kanlıca Köyü takip etmektedir. Temettuatların hane başına düşen ortalamalarına bakıldığında, en fazla temettuatı olan 1082,7 kuruş ile yine Sağlep köyüdür. Hane başına düşen ortalama temettuatın en az olduğu köy ise 340 kuruş ile Kanlıca Köyü'dür.

Kazada yaşayan aşiret hanelerinin temettuat miktarlarına bakıldığında, en fazla temettuata sahip aşiret 33250 kuruş temettuat ile Kanlıca köyünde yerleşen Akçakoyunlu Cemaat'ine tabi Harameyn Aşireti'dir. Bu aşireti 24795 kuruş temettuat ile Karaseki köyünde Akçakoyunlu Cemaat'ine tabi Harameyn Aşireti takip etmektedir. En az temettuata sahip aşiret ise 225 kuruş ile Karaseki köyünde Herekeli Aşireti'dir.

Sonuç olarak Süleymanlı kazasında temettuat oranları en yüksek köyler Bektaşlı ve Sağlep köyleridir. Bu iki köy kazanın gelir düzeyi en yüksek köyleri olmakla birlikte, tarım ve hayvancılık alanlarında da en gelişmiş köylerdir. Bu köylerde çeşitli meslek dallarıyla uğraşan hane reislerinin de sayısı oldukça fazladır. Aynı zamanda Bektaşlı Köyü toplam 96 hane ve tahmini 480 nüfus ile kazanın en yoğun nüfusuna sahip köydür.

SONUÇ

XIX. yüzyıl Süleymanlı Kazası ve köyleri üzerine yaptığımız bu çalışma ile kazanın sosyal ve ekonomik durumunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın temel kaynağını 1256 ve 1261 yıllarına ait Temettuat defterleri oluşturmaktadır. Bu dönemde yapılan tahrir çalışmalarından elde edilen bilgiler bölgenin sosyo-ekonomik durumunu aydınlatmada önemli rol oynamaktadır.

Süleymanlı kazasına ait temettuat defterlerinde ki bilgiler sınırlı ve karmaşık olsa da bu defterlerden kazanın demografik yapısı ve ekonomik faaliyetleriyle ilgili kaydadeğer bilgilere ulaşılabilmektedir. Bu bilgileri aşağıdaki şekilde özetlememiz mümkündür.

Süleymanlı kazasına bağlı aşiretlerin yaşadığı köylerde dahil toplam 15 köy bulunmaktadır. Bu köylerin hane sayıları toplamı ise 458'dir. Bu hanelerin 162 tanesi bölgede yaşayan yörük ve aşiretlere aittir. Kazada yaşayan hem yerleşik halk hem de yörük ve aşiret halkının tamamı Müslüman'dır.

Kazanın ekonomik yapısı incelendiğinde, ekonominin temelini tarım ve hayvancılığın oluşturduğu görülmektedir. Tarım ve hayvancılık dışında sanayi kollarının gelişmediği göze çarpmaktadır. Süleymanlı kazasına bağlı köylerin tarım faaliyetleri ile ilgili bilgiler yetersiz olsa da göze çarpan husus bölgede yoğun olarak hububat üretimi yapılmasıdır. Hububat ürünlerinden en çok yetiştirilen buğday olup bunu arpa üretimi takip etmektedir. Bunların dışında az miktarda da burçak yetiştirildiği görülmektedir.

Kazanın temel geçim kaynaklarından biri olan hayvancılıkla özellikle yörükler yoğun bir şekilde uğraşmaktadır. Beslenen hayvan sayısı çok çeşitli olmakla birlikte en çok beslenen küçükbaş hayvan koyun, büyükbaş hayvan ise inek ve öküzdür.

Süleymanlı kazasında tarım ve hayvancılık dışında çeşitli meslek dallarıyla uğraşan hane reisleri de bulunmaktadır. Bu meslekler hidmedkarlık, çobanlık, azaplık, bostancılık, sa'ilik (dilencilik), kızirlik, imamlık ve kethudalıktır.

Daha önce belirtildiği gibi temettuat defterlerinden bir bölgenin vergi oranları hakkında bilgi edinmekte mümkündür. Süleymanlı kazasına bağlı köylerin vergi ve temettuat oranlarının dengeli olduğu görülmektedir. Ancak bu oranların

toplamlarında yanlışlıklarda göze çarpmaktadır. Bu durum defterlerin düzensiz tutulduğuna dair bir kanıt olarak değerlendirilebilir. Kazaya bağlı köylerin toplam temettuatı 281298,71 kuruş, toplam vergi ise 56764 kuruştur.

Süleymanlı tarih boyunca bir çok kültüre ev sahipliği yapmış olan Bozok sancağına bağlı, halkının tamamı Müslümanlardan oluşan bir kazadır. Kazaya ait temettuat defterlerinden her bir köyün hane sayısı, hane sayısından yola çıkılarak elde edilen tahmini nüfusu ve hane reislerinin akrabalık bağları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bunun dışında mezru ve gayri mezru tarım alanları, bu alanlarda yetiştirilen ürünler ve bu ürünlerden elde edilen gelirlerde belirtilmiştir. Ekonominin diğer bir kolunu oluşturan hayvancılıkta ayrıntılı olarak değerlendirilmiş her hanenin yetiştirdiği hayvan çeşitleri ve bu hayvanlardan elde ettikleri gelirler tespit edilmiştir. Halkın tarım ve hayvancılık dışında uğraştığı meslek dallarında defterlerde yer almaktadır. Çalışmada bunlarda göz önünde bulundurularak Süleymanlı kazasına ait gelirler belirlenmiştir. Her bir hane reisinin ödediği vergi miktarı ile toplam vergi tespit edilmiş ayrıca vergiden muaf şahıslarda tespit edilmiştir.

Sonuç olarak XIX. yüzyıl Osmanlı ekonomik ve sosyal hayatına ışık tutan temettuat defterleri ile demografik, ekonomik ve kültürel gelişimler ortaya çıkarılabilmektedir. Bu çalışmada göstermektedir ki temettuat çalışmaları artırılarak daha çok bölgenin tarihinin aydınlatılmasına katkı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

ARŞİV VESİKALARI

ML. VRD. TMT. d. : **14604, 14605, 14607, 14608, 14609, 14611, 14612, 14615, 14616 ve 14618**

KAYNAK ESERLER

BAYRAKTAR, Hilmi. (2004). **XIX. Yüzyılda Halep Eyaleti'nin İktisadi Vaziyeti, Orta-Doğu Araştırmaları Merkezi Yayınları No:8**, Tarih Şubesi Yayınları No:7, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

ÇADIRCI, Musa. (1997). **Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı**, TTK, Ankara

KÜTÜKOĞLU, S. Mübahat. (1995). **Osmanlı Sosyal ve İktisadi Tarih Kaynaklarından Temettu Defterleri**, Belleten Yay. , C.L IX, TTK, Ankara.

KÜTÜKOĞLU, S. Mübahat. (2010). **“Menteşe Sancağı 1830 (Nüfus ve Toplum Yapısı)”**, TTK, Ankara

SAVRIM, M. Nihal. (2007). **Boğazlıyan Temettu Defterleri**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde

SAYDAM, Abdullah. (1999). **Osmanlı Medeniyeti Tarihi**, Derya Kitabevi, Trabzon

SERT, Serap. (2011). **Temettu Defterlerine Göre Edirne Şehri**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde

SİNAV, Sami. (2007). **1844-1845 (H.1260-1261) Tarihli Temettuat Defterine Göre Uluborlu Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

SONGUN, Gülden. (2006). **10120 Numaralı Temettuat Defterine Göre Atabey Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Durumu (1844-1845)**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta

ŞENER, Abdullatif. (1990). **Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi**, İşaret Yay. , İstanbul.

Yozgat İl Yıllığı. (1991). Yozgat Valiliği.

Yozgat İl Yıllığı. (1998). Yozgat Valiliği.

Yurt Ansiklopedisi. (1981). "Yozgat".

MAKALELER

ADIYEKE, Nuri. (2000). **Temettuat Sayımları ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri**, OTAM, Ankara.

ARSLAN, İsmail. (2002). **XIX. Yüzyıl Osmanlı Tarihinde Temettuat Defterleri'nin Yeri: İğdiç (Selimağa Köyü) Temettuat Defteri Örneği**, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, V/8, Balıkesir.

BİZBİRLİK, Alpay - Zafer ATAR. (2009). **XIX. Yüzyıl Osmanlı Tarihinde Temettuat Defterleri'nin Yeri: Saruhan Sancağı Mütevellî Çiftliği Temettuat Defteri Örneği**, Sabancı Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi, İstanbul.

EROĞLU, Onur. (2010). **Osmanlı Devleti'nin Son Dönemlerinden Cumhuriyet'in İlk Yıllarına Kamu Maliyesi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.12, Özel S. , İzmir

KIZILKAN, Özdemir Ayşe. (2008). **"Osmanlı Vergi Düzeninde Temettuat Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme"**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.20, Kütahya.

ÖZTÜRK, Said. (2003). **Türkiye’de Temettuat Çalışmaları, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, C.1, S.1, İstanbul.

UZUN, Ahmet. (2001). **Tanzimat Döneminde Vergiye İlişkin Temel Sorunlar 1840-60**, İ.Ü İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, 39. Seri, İstanbul.

YURTSEVEN Ahmet. (2012). **XIX. Yüzyılın Ortalarında Kurşunlu Kazası’nın Sosyo Ekonomik Durumu**, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, C.4, No: 2

MÜRACAT ESERLER

Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ferit DEVELLİOĞLU, Aydın Kitabevi, 2002, Ankara.

Osmanlı Tarihi Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, M. Zeki PAKALIN, İstanbul, 1993.

EKLER

SÜLEYMANLI KAZASI BAŞKÖY KARYESİ

Han e No	İsim	Meslek	Vergi-i mahsusda n bir senede vermiş olduğu	Vergi- yi Senev i	Vergi Toplam ı	Aşar ve Rüşumat Olarak Verdiği				Adet-i Ağna m	Aşar Toplam ı	Mezru Tarla		Gayr-ı Mezru Tarla		Sağman Ganem		Sağman İnek		Sağman Camus		Sağman Keçi		Döllü Merkeb		Döllü Deve		Koşu Öküz ü	Dölsü z Deve	Koşu Mandas ı	Kısır Camu s	Kısı r İnek	Döllü Kısrak	Senelik Geliri													
						Key l	Hasıla t	Key l	Hasıla t			Dönü m	H.S.	Dönü m	H.S.	Re' s	H.S.	Re' s	H.S.	Re' s	H.S.	Re' s	H.S.	Re' s	H.S.	Re' s	H.S.							Re's	Re's	Re's	Re's	Re's	Re's	Re's	Re's	Re's	Re's	Re's	Re's	Re's	Re's
1	Mükremi n oğlu Arab Kahya	Ziraatc i	100		100	32	120	12	24		144	60	2398	60		4	16,20	3	24					1	10			2			2	1	1			1382,20	1382,20										
2	Fettah oğlu Halil	Ziraatc i	80		80	8	30	5	10		40	25	600	25			1	8									2						1	50	418,00	418,00											
3	Fettah oğlu Ali	Ziraatc i	60		60	8	30	6	12		42	20	590	20			1	8					1	10			2								418,00	418,00											
4	Fettah oğlu Mustafa	Azap		60	60																														200,00	200,00											
5	Halil oğlu Süleyma n	Ziraatc i	70		70	12	45	5	10		45	25	790	25			1	8			2	4,28	1	10						2	1				517,28	517,28											
6	Molla Davud oğlu Ali	Ziraatc i	70		70	8	30	5	10		40	40	580	40		4	16,20	2	16		8	18,32				4						1	50	461,00	461,00												
7	Çakır oğlu Memiş	Ziraatc i	100		100	12	45	8	16		61	25	790	25		6	24,30	1	8	1	16	2	4,28			2								548,14	548,14												
8	Kafacı oğlu Ali Osman	Ziraatc i	80		80	12	45	8	16		61	25	989	25		6	24,20			5	11,30	1	10			2	1							595,20	595,20												
9	Çakır oğlu Yusuf	Ziraatc i	60		60	10	37,20	3	6		43,20	20	704	20			1	8								2								399,20	399,20												
10	Tiryaki oğlu Hasan	Ziraatc i	100		100	10	37,20	5	10	0,20	48	20	809	20		3	12,15	3	24	1	16	5	11,30	1	10		2							501,25	501,25												
11	Deli Osman oğlu Ali	Ziraatc i	80		80	8	30	4	8		38	20	616	20			1	8								2								350,00	350,00												
12	Deli Osman oğlu Mehmed	Ziraatc i	70		70	8	30	5	10		40	20	642	20			1	8								2								368,00	368,00												
13	Emir oğlu İbrahim	Ziraatc i	80		80	10	37,20	6	12		49	20	821	20			2	16					1	10			2							471,00	471,00												
14	İbrahim Sipahi oğlu Halil	Ziraatc i	80		80	24	90	12	24	1,05	116	45	1912	45		11	45,15	2	16	1	16	6	14,04		1	200	2	1	2					1365,15	1365,15												
15	İbrahim Sipahi oğlu İzzettin	Ziraatc i	100		100	16	60	6	12	0,30	72	45	1167	45		8	33	2	16	1	16	4	9,16	1	10		2		2					782,16	782,16												
16	Topal oğlu Hasan	Azap		10	10																													150,00	150,00												
17	Sadık oğlu Kör Osman	Ziraatc i	60		60	8	30	5	10		40	20	500	20					1	16			1	10			2							386,00	386,00												
18	Abdullah oğlu Mehmed	Ziraatc i	80		80	8	30	4	8		38	20	616	20			1	8								2								350,00	350,00												
19	Gölgeli oğlu İbrahim	Ziraatc i	40		40	6	22,20	2	4		26,20	20	362	20									1	10			2							211,20	211,20												
	TOPLAM		1310	70	1380	200	748,8	101	202	1,55	943,4	470	14886	470		42	171,20	22	176	5	80	32	72,68	9	90	1	200	34	2	8	2	1	2	100	9831,00	9831,00											

GÖVDELİCE KARYESİ

Ha ne	İsim	Saliy ānesi	Tarla				Camus	Öküz		Camus Düğe		Düğe		İnek		Tosun		Dana		Camus Dana		Kısrak		Merke b		Merke b Sıpası		Arvana		Taylak		Tay		Mücerrem Döllü Deve		Ganem		Keçi		Toklu		Çebiş		Emlak Kıymeti	Hayvanat Kıymeti	Temettuatı (guruş)	Ye kü n								
			Guruş	Dö nü m	Kıy met i	Me zru'		H āl i	Ç ift	Kıy met i	R e' s	Kıy met i	R e' s	Kıy met i	R e' s	Kıy met i	R e' s	Kıy met i	R e' s	Kıy met i	R e' s	Kıy met i	R e' s	Kıy met i	R e' s	Kıy met i	R e' s	Kıy met i	R e' s	Kıy met i	R e' s	Kıy met i	R e' s	Kıy met i	R e' s	Kıy met i	R e' s	Kıy met i	R e' s	Kıy met i	R e' s	Kıy met i	R e' s					Kıy met i							
1	Arab oğlu Bekir Kethuda	620	130	520	65	65	1	275	4	300			5	300			3	45			1	250	1	50	3	75	4	200	1	450					3	6	720	7	126			6	60	520	4451	1200	6171								
2	Hacı Osman oğlu Hüseyin Kethuda	620	120	480	60	60	1	275	3	225			5	150	4	240	3	150	3	45			1	200	4	160							3	1500	2	5	500	2	0	360	1	0	150	1	2	120	480	3675	1000	5155					
3	Pakoğlan oğlu Ali	224	50	200	25	25			4	300					3	150			2	30				2	90											4	72			4	40	200	682	400	1282										
4	Kötü Hüseyin oğlu Hasan	120							2	210					4	200	1	60	2	30					2	90											6	108			1	10		708	350	1058									
5	Sarı oğlu Mehmed	438	100	400	50	50	1	100	6	450					5	250	1	40	2	30				4	200										1	4	280	1	198	2	30	5	50	400	1628	500	2528								
6	Yeraş oğlu Mustafa																																			4	72					72	200	272											
7	Yeraş oğlu Hamza	75	40	160	20	20			2	170														2	60																	160	230	250	640										
8	Taşçı oğlu Şeyh Mehmed	100	60	240	30	30			2	190					2	120			2	30			2	420																		240	935	500	1675										
9	Taşçı oğlu Hüseyin	50	60	240	30	30			2	150					3	180	1	30	1	15					2	45										4	80	2	36			1	10	240	546	300	1086								
10	Çolak Fakı oğlu Çerkes	100													2	120			1	15					1	40																	218	200	418										
11	Arefe oğlu Ahmed	30	40	160	20	20			4	320					1	60			1	15					1	60										8	160	3	55	1	15	1	10	160	595	350	1105								
12	Mevlud oğlu Ali	50	90	360	45	45	1	350	2	180					2	110	2	150	3	45			1	200	2	90																	3	30	360	1327	550	2237							
13	Beduş oğlu Battal	50	60	240	30	30			4	330					3	150			1	15							1	30															1	10	240	535	350	1125							
14	Mahmud oğlu Memiş	26	40	160	20	20			2	180			1	45	2	110	1	50							3	150																		8	144		2	20	160	699	350	1209			
15	Uzun Ali oğlu Hacı Cafer	40	80	320	40	40			3	225	1	160	1	50	5	275	1	45	2	30	1	225	1	250	1	60																		6	120	4	72	3	45	3	30	320	1582	750	2652
16	Çulha oğlu Osman	26	20	80	10	10			2	180					2	110			2	30																									80	380	250	710							

KANLICA KARYESİ

Ha ne No	İsim	Salya nesi Guruş	Tarla		Öküz		Camus		Camus		Camus İneği		Düğe		Tosun		İnek		Dana		Camus Dana		Kısrak		Müşterek Kısrak		Müşterek Tay		Tay		Merkeb		Sıpa		Keçi		Çebiş		Emla k Kıym eti Guruş	Hayva nat Kıym eti Guruş	Temett uatı Guruş	Topl am Guruş			
			Dön üm	Kıy met	Re 's	Kıy met	Çi ft	Kıy met	Çi ft	Kıy met	Re 's	Kıy met	Re 's	Kıy met	Re 's	Kıy met	Re 's	Kıy met	Re 's	Kıy met	Re 's	Kıy met	Re 's	Kıy met	Re 's	Kıy met	Re 's	Kıy met	Re 's	Kıy met	Re 's	Kıy met	Re 's	Kıy met	Re 's	Kıy met	Re 's	Kıy met							
1	Deli Osman oğlu Mehmed Kethuda	350	70	350			2	320									5	300	3	45					1	150					1	50			5	90			350	955	400	1705			
2	Deli Osman oğlu Deli Ömer		20	100	1	80				1	160						6	360	2	30										3	150			6	108			100	888	350	1338				
3	Köle oğlu Hasan	450	50	250			3	450	1	320	1	150					5	300	1	15	1	100	1	150						1	50			4	72			250	1617	600	2467				
4	Kolu Kara oğlu İsmail	230	40	200			1	170					1	160	2	54			2	120	2	30	1	50										3	54			200	654	300	1154				
5	Keleş oğlu Osman	351	40	200			2	350							3	75	4	240							1	50	1	50						12	216			200	1131	400	1731				
6	Eyüp oğlu Cafer	160	30	150	3	135									1	40	2	120	1	15													1	18			150	328	250	728					
7	Eyüp oğlu Mustafa	110															2	100	1	15													3	150	2	30				295	350	645			
8	Har Halil oğlu Mehmed	318	48	240			2	300						1	25	1	25	2	110	2	30											2	90	1	15	5	90			240	685	350	1275		
9	Keleş oğlu Hasan	125	25	125			1	125									3	170	2	25								1	150					2	36			125	506	250	881				
10	Halil Kethuda oğlu Mustafa	20																																3	54	3	30			84	150	234			
	TOPLAM	2114	323	1615	4	215	1	1715	1	320	2	310	1	160	3	79	5	140	1	182	1	4	205	2	150	1	150	2	200	1	50	1	150	1	540	3	45	1	738	3	30	1615	7143	3400	58

KARYE-İ SIRÇALITEKKE

Ha ne	İsim	Me sle k	Saliy ānesi				Tarla				Yonca Tarlası		Camus		Öküz		Camus ineği		Camus Düğe		Düğe		İnek		Tosun		Dana		Camus Dana		Kısarak		Merkeb		Merkeb Sıpası		Mücerrem Arvana		Taylak		Keçi		Çebiş		Emlak Kıymeti	Hayvana t Kıymeti	Temettua tı (guruş)	Yekü n															
			Guru ş	Dö nü m	Kıy meti	Me zrû'	Hâl î	Dö nü m	Kıy meti	Çi ft	Kıy meti	Re 's	Kıy meti	R e' s	Kıy meti	R e' s	Kıy meti	R e' s	Kıy meti	Re 's	Kıy meti	R e' s	Kıy meti	Re 's	Kıy meti	R e' s	Kıy meti	R e' s	Kıy meti	Re 's	Kıy meti	R e' s	Kıy meti	Re 's	Kıy meti	R e' s	Kıy meti	Re 's	Kıy meti	R e' s	Kıy meti																						
1	Soranlı oğlu Süleyman Kethuda		220	70	350	35	35	1,5	30			4	300					3	135	6	360			5	75							2	90					13	214			380	1174	500	2054																		
2	Soranlı oğlu Mahmud		325	50	250	25	25	1	20			4	300										3	180																		270	510	400	1180																		
3	Kara Veli oğlu Mehmed		410	40	200	20	20	1,5	30			4	310	1	250								1	65							1	50					1	625	4	72	4	40	230	1427	600	2257																	
4	Kara Veli oğlu Hasan		280	30	150	15	15	1,0	20			1	80																		1	50										170	184	300	654																		
5	Kara Veli oğlu Halil		210	30	150	15	15	1	20			3	210	1	200								1	60			1	15			3	150											170	707	350	1227																	
6	Kara Cevr oğlu Yusuf		190	30	150	15	15	1	20			4	310										1	60			1	15			1	45											170	520	225	915																	
7	Ali Poyraz oğlu Ahmed		180	20	100	10	10	1	20			2	180										1	50																			120	230	200	550																	
8	Emir Ali oğlu Süleyman		270	30	150	15	15	2	40	1	290	2	190										1	50							1	50			1	250							190	830	350	1370																	
9	Emir Ali oğlu Osman		270	50	250	25	25	1	20	1	315	3	225										1	50	1	35	1	15			1	50											7	126		270	816	400	1486														
10	Çatal oğlu Hasan		100	20	100	10	10					2	130																															100	130	150	380																
11	Türk Ali oğlu Mehmed		385	40	200	20	20	1	20			4	360			1	100						3	150	2	90	1	15				1	45											8	144	1	10	220	914	400	1534												
12	Kel Ali oğlu Mükrem		160	20	100	10	10					2	130										1	55			1	15			1	50													100	250	250	600															
13	Emir Halil oğlu Mustafa		240	40	200	20	20	2	40			4	320	1	220	1	100						1	60			1	15			1	25												1	18	1	10	240	768	400	1408												
14	İmam oğlu Ahmed		245	25	125	5	12,5	1	20			2	150					1	45				1	55																					2	36		145	285	300	730												
15	İmam oğlu İsmail		250	23	115	5	11,5	1	20			3	225										1	55			1	15			2	90													8	144		135	529	350	1014												
16	İmam oğlu Mehmed		245	25	125	5	12,5	1	20			3	225										1	50			1	15			1	60														145	350	250	745														
17	İmam oğlu Ali Efendi	Ule ma		30	150	15	15	1	20			4	275	2	325								2	100			1	15	2	275	1	225	2	80	1	35										10	180		170	1510	500	2180											
18	Mehmed Kethuda oğlu Ali		75									1	40												1	40					1	50																130	150	280													
19	Kara Hasan oğlu Memiş		175					1	20													1	45	1	50	1	50																			2	36		20	181	200	401											
20	Kara Hasan oğlu Osman		160	20	100		20					1	70											1	60							1	25													1	18		100	173	250	523											
21	Emir Halil oğlu Hasan		240	20	100	10	10					1	70										1	120							1	60															2	36		100	286	300	686										
22	Emir Halil oğlu Halil		240	60	300	30	30	1	20			4	375	1	175								2	110			2	30			3	150															16	288		320	1128	500	1948										
23	Kör Hasan oğlu Süleyman		110																																															250													
24	Sipahi oğlu Yusuf		0																				1	60																											60	150	210										
25	Kel Ali oğlu Seyyid		110											1	200	1	100																																			300	200	500									
26	Kara Veli oğlu Hüseyin'in halilesi Züleyha Hatun																						1	60																												3	54			114	40	154					
27	Emir Halil oğlu Hasan'ın halilesi Fatıma Hatun																						2	110								1	45																								3	54			199	60	259
TOPLAM			5.090,00	673,00	3.365,00	326,50	346,50	20,00	400,00	2,00	605,00	58,00	4.475,00	7,00	1.370,00	3,00	300,00	5,00	225,00	33,00	1.850,00	6,00	335,00	19,00	285,00	2,00	275,00	1,00	225,00	24,00	1.140,00	2,00	60,00	1,00	250,00	1,00	625,00	92,00	1.636,00	6,00	60,00	3.765,00	14.016,00	8.025,00	25.245,00																		

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı-Soyadı: Vahide Mihmat

Doğum Yeri: Adana

Doğum Yılı: 1982

Medeni Hali: Bekar

Eğitim Durumu

Lise: 1996-1999 Adana Kız Lisesi

Önlisans: 2001-2003 Niğde Üniversitesi Niğde MYO Turizm ve Otelcilik

Lisans: 2003-2007 Niğde Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

Yüksek Lisans: 2008-2013 NÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı

Yabancı Diller

İngilizce: Orta Seviye